

Πανεπιστήμιο
Ιωαννίνων

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΝΗΠΙΑΓΩΓΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΙΑΤΡΙΚΗΣ
ΤΜΗΜΑ ΒΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΕΦΑΡΜΟΓΩΝ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ

ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
«ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ
ΔΕΙΦΟΡΙΑ»

ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΚΑΙ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ ΔΑΣΩΝ ΚΑΙ ΔΑΣΙΚΩΝ ΕΚΤΑΣΕΩΝ ΣΤΗΝ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΡΤΑΣ ΑΠΟ ΤΗ ΜΕΤΑΒΟΛΗ
ΤΗΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑΣ

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΡΙΖΟΥ ΕΛΕΝΗ

(ΑΜ 16)

Ιωάννινα 2020

Συμβουλευτική Επιτροπή

Κωνσταντίνος Κώτσος Καθηγητής ΠΤΔΕ Πανεπιστημίου Ιωαννίνων ,επιβλέπων

Αικατερίνη Πλακίτση Καθηγήτρια ΠΤΝ Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, μέλος

Περιεχόμενα

ΠΕΡΙΛΗΨΗ	5
ABSTRACT.....	6
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1	7
1.1 Εισαγωγή-Σκοπός έρευνας.....	7
1.2 ΔΑΣΙΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	8
1.2.1 Ορισμός του δάσους και της δασικής έκτασης.....	8
1.2.2 Το ιδιοκτησιακό καθεστώς των δασών και δασικών εκτάσεων	16
1.2.3 Επιτρεπτές επεμβάσεις σε δάση και δασικές εκτάσεις-Περιβαλλοντική αδειοδότηση έργων επί δασικών εκτάσεων.....	20
1.2.4 Καταγραφή των δασικών εκτάσεων-Δασικοί χάρτες -Δασολόγιο.....	24
1.2.5 Πυρκαγιές.....	26
1.2.6 Οικιστικές πιέσεις.....	29
1.2.7 Προστατευόμενες περιοχές	33
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2	35
ΔΑΣΗ ΚΑΙ ΔΑΣΙΚΕΣ ΕΚΤΑΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.....	35
2.1.ΕΘΝΙΚΗ ΑΠΟΓΡΑΦΗ ΔΑΣΩΝ.....	35
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3	38
3.1.Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ Π.Ε ΑΡΤΑΣ.....	38
Γενικά	38
3.1.1 Γεωγραφικά χαρακτηριστικά	38
3.1.2 Πληθυσμός	41
3.2.ΤΑ ΔΑΣΗ ΚΑΙ ΟΙ ΔΑΣΙΚΕΣ ΕΚΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ Π.Ε ΑΡΤΑΣ	47
ΓΕΝΙΚΑ	47
3.2.1 Βλάστηση.....	50
3.2.2 Το ιδιοκτησιακό καθεστώς των δασών και δασικών εκτάσεων στην Π.Ε Άρτας...	57
3.2.3 Προστατευόμενες περιοχές στην Π.Ε Άρτας.....	68
3.2.4 Ανθρωπογενείς πιέσεις	72
3.2.5 Εκχερσώσεις-Καταλήψεις-Οικιστικές πιέσεις.....	75
3.2.6 Διαχείριση	76
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4	77

ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ ΔΑΣΩΝ ΚΑΙ ΔΑΣΙΚΩΝ ΕΚΤΑΣΕΩΝ ΣΤΟ ΧΡΟΝΟ (1945 ΚΑΙ 2015)	77
4.1 Χάρτες -διαγράμματα -πίνακες των δασών και δασικών εκτάσεων στην Π.Ε Άρτας για τα έτη 1945 και 2015.....	77
4.1.1 Δήμος Αρταίων	85
4.1.2 Δήμος Ν.Σκουφά	91
4.1.3 Δήμος Γ.Καραισκάκη	97
4.1.4 Δήμος Κ. Τζουμέρκων.....	103
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5	110
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ-ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ	110
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	117

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στην παρούσα εργασία επιχειρείται η περιγραφή των δασών και δασικών εκτάσεων της περιφερειακής ενότητας Άρτας και η εξέλιξή τους διαχρονικά από άποψη χρήσεων γης υπό το πρίσμα των μεταβολών της δασικής νομοθεσίας. Αρχικά μέσω βιβλιογραφικής ανασκόπησης πραγματοποιείται η εννοιολογική προσέγγιση του όρου δάσος και δασικής έκτασης και της προστασίας τους, και διερευνούνται οι νομικές μεταβολές που έχουν συμβεί πριν το Σύνταγμα του 1975 και μετά το Σύνταγμα του 1975 για τους εξής βασικούς άξονες: το ιδιοκτησιακό ζήτημα, τις επιτρεπτές επεμβάσεις, το κτηματολόγιο και το δασολόγιο, τις πυρκαγιές, τις οικιστικές πιέσεις, και τις προστατευόμενες περιοχές και θα παρουσιαστεί η σχετική περιβαλλοντική νομοθεσία. Έπειτα εξετάζεται η περίπτωση της περιφερειακής ενότητας Άρτας. Περιγράφονται τα γενικά χαρακτηριστικά της περιοχής: τα γεωγραφικά χαρακτηριστικά της, η βλάστηση, το ιδιοκτησιακό καθεστώς, οι προστατευόμενες περιοχές, οι ανθρωπογενείς πιέσεις, οι εκχερσώσεις και καταλήψεις που έχουν λάβει χώρα και η μέχρι τώρα διαχείριση. Τα στοιχεία που αφορούν στην περιοχή μελέτης ελήφθησαν από το αρχείο της Δ/σης Δασών Άρτας. Ειδικότερα αναλύεται η μορφή και ο χαρακτήρας των εκτάσεων και η διαχρονική τους εξέλιξη με βάση την μορφή που είχαν το 1945 και το 2015, όπως εμφανίζονται στους αντίστοιχους ορθοφωτοχάρτες. Τα δεδομένα εξάχθηκαν από τους ορθοφωτοχάρτες του 1945 και του 2015, μέσω του προγράμματος QGIS και με βάση την μελέτη του δασικού χάρτη που εκπονήθηκε από το μελετητικό γραφείο <ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΔΑΣΗ - ΛΑΓΚΑΣ Γ-ΤΖΟΜΠΑΝΙΚΟΣ Δ.> για την Δ/ση Δασών Άρτας. Παράχθηκαν οι χάρτες, τα διαγράμματα και τα γραφήματα τόσο για όλη την Π.Ε Άρτας όσο και για καθένα από τους τέσσερις Δήμους ξεχωριστά που εμφανίζουν τις μεταβολές που έχουν γίνει ως προς τον χαρακτήρα τους. Στην συνέχεια διατυπώνονται τα συμπεράσματα για τις αλλαγές που έχουν συμβεί και προτείνονται ενέργειες για την καλύτερη διαχείριση και την προστασία των εκτάσεων.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Δασική Νομοθεσία, προστασία δασών, επιτρεπτές επεμβάσεις ιδιοκτησιακό καθεστώς, διαχρονική εξέλιξη δασών και δασικών εκτάσεων, δασικοί χάρτες, Περιφερειακή Ενότητα Άρτας

ABSTRACT

The following paper attempts the description of the forests and the woodland areas of the regional unit of Artas and their evolution over time in terms of land use in the light of changes in the forestry legislation. Initially through bibliographical review, the conceptual approach of the term forest, woodland area and their protection is being carried out and the legal changes which have occurred before the 1975 Constitution and after the 1975 Constitution are being investigated for the following key axis: the ownership issue, the permitted interventions, the cadastre and the forestry register, fires, the developmental/urban building pressures ,conservation areas and the relevant environmental legislation is presented. The case of the regional unit of Artas is then examined. The general characteristics of the area are described :its geographical characteristics, vegetation , property ownership, conservation areas, anthropogenic pressures ,grubbing-ups and land occupations that have taken place and the management thus far. The data relating to the study area were obtained from the Forest Services of Artas. In particular, the form and character of the areas and their development over time are analysed on the basis of the form they were in 1945 and 2015,as shown in the corresponding orthophotomaps . The data was extracted from the orthophotomaps of 1945 and 2015, through the QGIS programme and based on the study of the forest map prepared by the consultancy office < ELLINIKA DASILAGKAS G.- TZOMPANAKOS D.> for the Forest Services of Artas. The maps, diagrams and graphs showing the changes that have been made to its character, were produced for the whole of Regional unit of Artas as much as for each of the four municipalities of the regional unit separately. Afterwards, the conclusions on the changes that have occurred are drawn and actions for better management and protection of land are proposed.

KEY-WORDS Forestry legislation, Forest protection,permitted interventions,ownership issue,evolution over time of the forest, forest maps,Regional unit of Artas

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

1.1 Εισαγωγή-Σκοπός έρευνας

Τα δασικά οικοσυστήματα επιτελούν καθοριστικό ρόλο στην διαφύλαξη της οικολογικής ισορροπίας και είναι καταλύτες στην ποιότητα ζωής των ανθρώπων. Αποτελούν ένα ευπαθές και απειλούμενο αγαθό που οι ωφέλειες του αντανακλούν σε όλες τις εκφάνσεις της ζωής μας. Συμβάλουν στην βελτίωση της ποιότητας του νερού και του αέρα, στη χρήση τους ως ενδιαιτήματα ζώων, στη βελτίωση και διατήρηση της βιοποικιλότητας, στην μείωση των θορύβων, στη προστασία του εδάφους από τη διάβρωση, στην δέσμευση του άνθρακα και στη χρήση τους ως χώρων αναψυχής.. Καθίσταται λοιπόν προφανής η τεράστια σημασία των δασών για την εν γένει διαβίωση του ανθρώπου, ιδιαίτερα κατά τη σημερινή εποχή που χαρακτηρίζεται από ελλιπή φροντίδα για το περιβάλλον χάριν της επίτευξης κέρδους μέσω διάφορων παραγωγικών δραστηριοτήτων.

Η συνειδητοποίηση των επιπτώσεων από την υποβάθμιση των δασικών οικοσυστημάτων σηματοδότησε και την απόφαση ένταξης της προστασίας τους ως αυτοτελών αγαθών στη νομοθεσία.(Ευ-Α .Μαριά 2009).

Η δασική πολιτική που ασκείται και η οποία καθορίζεται από την εκάστοτε νομοθεσία που ισχύει, θα πρέπει να κατευθύνεται με άξονες την προστασία των οικοσυστημάτων, την αύξηση της επιφάνειας των δασών, την ανόρθωση των υποβαθμισμένων δασών, την αξιοποίηση των πολλαπλών λειτουργιών του δάσους, την προσαρμογή της διαχείρισης τους στην κλιματική αλλαγή, την απασχόληση του πληθυσμού.

Από συστάσεως του Ελληνικού κράτους έχουν εκδοθεί πληθώρα νομοθετημάτων αφορώντα στα δάση και τις δασικές εκτάσεις της χώρας ,τα οποία αντανακλούσαν σε μεγάλο βαθμό τις επικρατούσες κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες αλλά και τις επιστημονικές αντιλήψεις της επιστήμης της δασολογίας και οικολογίας σχετικά με την προστασία, την διαχείριση και τις οικονομικές προσόδους .

Η ελληνική νομοθεσία για τα δάση και τις δασικές εκτάσεις είναι πλούσια αλλά πολύπλοκη , με διατάξεις που πολλές φορές συγκρούονται και που στην εφαρμογή της εμπλέκονται διάφοροι φορείς με αποτέλεσμα την αλληλοκάλυψη των αρμοδιοτήτων. Υπάρχουν διατάξεις που εκ των πραγμάτων δεν έχουν έρεισμα στην σημερινή πραγματικότητα και υπάρχουν πεδία που δεν καλύπτονται επαρκώς νομοθετικά.

Στην παρούσα εργασία θα επιχειρήσουμε να διερευνήσουμε την εξέλιξη των δασών και δασικών εκτάσεων υπό το πρίσμα των μεταβολών της περιβαλλοντικής νομοθεσίας για τις περιόδους πριν το Σύνταγμα του 1975 και μετά το Σύνταγμα του 1975 και μέσα από τους εξής βασικούς άξονες:

- α) Τον ορισμό του δάσους
- β) Το ζήτημα της ιδιοκτησίας των δασών
- γ) Τις επιτρεπτές επεμβάσεις-Την περιβαλλοντική αδειοδότηση έργων επί δασικών εκτάσεων
- δ) Την καταγραφή των δασών και δασικών εκτάσεων -Δασολόγιο
- ε) τις πυρκαγιές
- στ) τις οικιστικές πιέσεις
- ζ) Τις προστατευόμενες περιοχές

1.2 ΔΑΣΙΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

1.2.1 Ορισμός του δάσους και της δασικής έκτασης

Ο ορισμός του δάσους είναι σημαντικός για την απογραφή ,την έρευνα αλλά κυρίως την διαχείριση των δασών και ως εκ τούτου για την δημιουργία του θεσμικού πλαισίου προστασίας του. Το τι θεωρείται δάσος και δασική έκταση από την Πολιτεία αντανακλά στους Νόμους και τις διατάξεις που αυτή θεσπίζει για την προστασία και την επίσημη καταγραφή του, δηλαδή το Δασολόγιο και το Εθνικό Κτηματολόγιο. Στην ουσία καθορίζει ποιές εκτάσεις υπάγονται και ποιές όχι στις προστατευτικές διατάξεις της εκάστοτε ισχύουσας νομοθεσίας και κατ'επέκταση ποιές επεμβάσεις είναι επιτρεπτές, ποια είναι η διαχείρισή τους κτλ.

Αξίζει να σημειωθεί ότι ο ορισμός του δάσους νομικά έχει υποστεί πολλές αλλαγές οι οποίες κάθε φορά μετέβαλλαν το αντικείμενο προστασίας, δημιουργούσαν αντιδράσεις με επακόλουθο την τροποποίηση της νομοθεσίας αλλά και την εκκρεμοδικία για πολλές διατάξεις.

Ανάλογα με τις κοινωνικές, οικονομικές και πολιτικές συνθήκες διαμορφώνονταν οι ορισμοί, οι κατηγορίες και οι διακρίσεις των δασών και η Πολιτεία δημιουργούσε ένα Νομικό Πλαίσιο προστασίας τους το οποίο πολλές φορές επιδέχονταν ενστάσεις στο Συμβούλιο της Επικρατείας με αποτέλεσμα την δημιουργία μιας μεγάλου όγκου νομολογίας επί του θέματος.

Στην Ελλάδα το πρώτο νομοθέτημα που περιέχει συνολική ρύθμιση για τα δάση και τις δασικές εκτάσεις είναι ο Δασικός Κώδικας 4173/1929. Σε αυτόν οι εκτάσεις που

έχουν δασικό χαρακτήρα αντιμετωπίζονται σαν οικονομικό μέγεθος και διακρίνονται σε τρεις κατηγορίες με κύριο κριτήριο τη δυνατότητα οικονομικής εκμετάλλευσής τους και, συγκεκριμένα, σε δάση, δασικά εδάφη και δασικές εκτάσεις. Ως **δάσος** χαρακτηριζόταν κάθε έκταση εδάφους, καλυπτόμενη στο σύνολο ή μερικώς από άγρια ξυλώδη φυτά οποιωνδήποτε διαστάσεων και ηλικίας, που μπορεί με κατάλληλη εκμετάλλευση να παράγει δασικά προϊόντα και, μάλιστα, προϊόντα μνημονευόμενα σε πίνακα διατίμησης των δασικών προϊόντων. **Δασικά εδάφη** αποτελούσαν, οι ασκεπείς εκτάσεις που βρίσκονται μέσα σε δάση, οι ασκεπείς κορυφές των ορέων και οι πλευρές τους με απότομη κλίση, ενώ **δασικές εκτάσεις**, τις οποίες ο νόμος εκείνος χαρακτήριζε ως δασικές βοσκές χαρακτηρίζονταν οι εκτάσεις που καλύπτονται από αραιή και πενιχρή δασική βλάστηση δένδρων ή θάμνων, δεκτικής μόνο κτηνοτροφικής εκμετάλλευσης.

Ο επόμενος γενικού περιεχομένου δασικός νόμος ήταν το νομοθετικό διάταγμα 86/1969. Ως προς την έννοια του δάσους επαναλαμβάνεται ο ορισμός του προηγούμενου νόμου, ενώ τα δασικά εδάφη καλούνται και χορτολιβαδικά εδάφη, χωρίς, όμως, να επέρχεται ουσιαστική μεταβολή στον ορισμό τους. Επίσης, δεν τροποποιείται ουσιαστικά η έννοια των δασικών εκτάσεων, οι οποίες στο δεύτερο αυτό νόμο καλούνται και μερικώς δασοσκεπείς εκτάσεις ή μερικώς δασοσκεπή λιβάδια ή δασικοί βοσκότοποι ή δασικές βοσκές.

Τα έως τότε ισχύοντα Συντάγματα δεν περιείχαν διατάξεις για την προστασία των δασικών οικοσυστημάτων.

Το Σύνταγμα του 1975 με τα άρθρα του 24 και 117 κατοχυρώνει συνταγματικά για πρώτη φορά στην ιστορία της χώρας την προστασία των δασών και των άλλων δασικών εκτάσεων. Σύμφωνα με το άρθρο 24 υποχρεούται η πολιτεία να ενεργεί για την προστασία του περιβάλλοντος με την λήψη των απαιτούμενων μέτρων είτε νομοθετικών είτε διοικητικών. Στην συνταγματική αναθεώρηση του 2001 εισήχθη <η αρχή της αειφορίας> σύμφωνα με την οποία το δάσος αποτελεί προστατευόμενο αγαθό το οποίο πρέπει να διαχειρίζεται ισόρροπα τόσο από οικονομικής όσο και από περιβαλλοντικής σκοπιάς και οφείλουμε να διαφυλάξουμε για τις επόμενες γενιές.

Η παράγραφος 1 του άρθρου 24 του Συντ., κατόπιν της αναθεώρησης του 2001 έχει ως εξής: *«Η προστασία του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος αποτελεί υποχρέωση του Κράτους και δικαίωμα του καθενός. Για τη διαφύλαξη του το Κράτος έχει υποχρέωση να παίρνει ιδιαίτερα προληπτικά ή κατασταλτικά μέτρα στο πλαίσιο της*

αρχής της αειφορίας. Νόμος ορίζει τα σχετικά με την προστασία των δασών και των δασικών εκτάσεων. Η σύνταξη δασολογίου συνιστά υποχρέωση του Κράτους. Απαγορεύεται η μεταβολή του προορισμού των δασών και των δασικών εκτάσεων, εκτός αν προέχει για την Εθνική Οικονομία η αγροτική εκμετάλλευση ή άλλη τους χρήση, που την επιβάλλει το δημόσιο συμφέρον».

Στο πλαίσιο της υποχρέωσης αυτής ψηφίστηκε και ο εκτελεστικός του Συντάγματος Ν. 998/1979 για την προστασία των δασών, οι διατάξεις του οποίου οφείλουν να ευθυγραμμίζονται με την παρεχομένη συνταγματική προστασία στα δάση, τις δασικές και αναδασωτέες εκτάσεις και να την εξειδικεύουν ως προς τους σκοπούς και το περιεχόμενό της. Η συνταγματική αρχή για την προστασία των δασών σύμφωνα με την αρχή της αειφορίας διαπνέει πλέον ολόκληρο το νομοθετικό, κατ' επέκταση δε και το κανονιστικό, οικοδόμημα και κάθε επιμέρους έκφραση της ακολουθούμενης δασικής πολιτικής, όπως τη δασική προστασία, τη δασική διαχείριση, τα δασοτεχνικά έργα, τις δασώσεις και αναδασώσεις καθώς επίσης και τους νευραλγικής σημασίας τομείς των επιτρεπτών επεμβάσεων στα δάση και της κατάρτισης των δασικών χαρτών ως βασικής συνιστώσας για τη σύνταξη του συνταγματικά προβλεπομένου δασολογίου.(Σ,Παυλάκη 2018) .

Ο νόμος αυτός ορίζει:

*1.«**Ως δάσος** νοείται πάσα έκτασις της επιφανείας του εδάφους, η οποία καλύπτεται εν όλω ή σποραδικώς υπό αγρίων ξυλωδών φυτών οιασδήποτε διαστάσεων και ηλικίας, αποτελούντων ως εκ της μεταξύ των αποστάσεως και αλληλεπιδράσεως οργανικήν ενότητα, και η οποία δύναται να προσφέρει προϊόντα εκ των ως άνω φυτών εξαγόμενα ή να συμβάλει εις την διατήρησιν της φυσικής και βιολογικής ισορροπίας ή να εξυπηρετήσει την διαβίωσιν του ανθρώπου εντός του φυσικού περιβάλλοντος.*

*2. **Ως δασική έκτασις** νοείται πάσα έκτασις της επιφανείας του εδάφους, καλυπτομένη υπό αραιάς ή πενιχράς, υψηλής ή θαμνώδους, ξυλώδους βλαστήσεως οιασδήποτε διαπλάσεως και δυναμένη να εξυπηρετήσει μίαν ή περισσότερας των εν τη προηγουμένη παραγράφω λειτουργιών.....».*

Ο νομοθέτης επιλέγει να διατυπώσει έναν «οικολογικό» ορισμό του δάσους, εντελώς αποστασιοποιημένο από την προηγούμενη εκμεταλλευτική λογική της διαχείρισής του, περισσότερο κοντά στο πνεύμα της επιστήμης αλλά και προσαρμοσμένο στο πνεύμα των νέων καιρών, που ήθελε το φυσικό περιβάλλον ν' αντιμετωπίζεται ολιστικά, με το δάσος να παρέχει ως οικοσύστημα, προϊόντα αλλά και υπηρεσίες - άυλες προσφορές (Καπετάνιος, 2014).

Το 2003 με τους νόμους 3147/2003(ΦΕΚ 135Α΄) και 3208/03 (ΦΕΚ 303Α΄),ο ορισμός του δάσους και των δασικών εκτάσεων συναρτήθηκε από την συγκόμωση (δηλ. τον χώρο που καταλαμβάνουν οι κόμης των δέντρων σε κατακόρυφη προβολή) καθώς και την ελάχιστη έκταση που έπρεπε να καταλαμβάνει.¹ Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα να μην περιλαμβάνονται στις προστατευτικές διατάξεις του Συντάγματος παρά πολλές εκτάσεις που ήταν δασικές. Δέκα χρόνια αργότερα και έπειτα από πολλές αντιδράσεις και ενστάσεις, οι συγκεκριμένες διατάξεις κρίθηκαν αντισυνταγματικές από το ΣτΕ (αποφάσεις 32, 33 και 34/2013) και έτσι παραμένει ο ορισμός του δάσους όπως διατυπώνεται στο άρθρο 24 του Συντάγματος.

Με το νόμο 4280/2014, τροποποιήθηκε ο δασικός νόμος 998/1979,δεν άλλαξε όμως στην ουσία τον ορισμό του δάσους και της δασικής έκτασης.

Συνεπώς, ο νομοθετικός ορισμός του δάσους και της δασικής έκτασης όπως ισχύει σήμερα, έχει ως εξής:

«1. Ως δάσος ή δασικό οικοσύστημα νοείται το οργανικό σύνολο άγριων φυτών με ξυλώδη κορμό πάνω στην αναγκαία επιφάνεια του εδάφους, τα οποία, μαζί με την εκεί συνυπάρχουσα χλωρίδα και πανίδα, αποτελούν μέσω της αμοιβαίας αλληλεξάρτησης και αλληλοεπίδρασής τους, ιδιαίτερη βιοκοινότητα (δασοβιοκοινότητα) και ιδιαίτερο φυσικό περιβάλλον (δασογενές).

2. Δασική έκταση υπάρχει όταν στο παραπάνω σύνολο η άγρια ξυλώδης βλάστηση, υψηλή ή θαμνώδης, είναι αραιά.

3. Ως δάση και δασικές εκτάσεις νοούνται και οι οποιασδήποτε φύσεως ασκεπείς εκτάσεις (φρυγανώδεις ή χορτολιβαδικές εκτάσεις, βραχώδεις εξάρσεις και γενικά ακάλυπτοι χώροι) που περικλείονται, αντιστοίχως, από δάση και δασικές εκτάσεις, καθώς και οι υπεράνω των δασών ή δασικών εκτάσεων ασκεπείς κορυφές ή αλπικές ζώνες των ορέων και οι άβατοι κλιτύες αυτών.

Ενώ η παρ. 5 του άρθρου 3 του Ν.998/79 όπως τροποποιήθηκε και ισχύει με τον Ν 4280/2014 αναφέρεται στις (α) χορτολιβαδικές, (β) βραχώδεις ή πετρώδεις εκτάσεις των ημιορεινών, ορεινών και ανώμαλων εδαφών που υπάγονται στις προστατευτικές διατάξεις της δασικής νομοθεσίας-με τη προϋπόθεση ότι δεν έχουν αναγνωριστεί ως ιδιωτικές με έναν από τους τρόπους του άρθρου 10 του Ν 3208/2003 και που με την προϊσχύουσα νομοθεσία δεν υπάγονταν στις

¹ Μια έκταση έπρεπε να είναι ελάχιστης επιφάνειας 3.000 m² και να παρουσιάζει ελάχιστη συγκόμωση 25% (σε αντίθεση με το 15% του νόμου 998/1979). Η έκταση της θα πρέπει να έχει αποστρογγυλωμένο σχήμα ή να είναι λωρίδα πλάτους τουλάχιστον 30m. Τα ξυλώδη φυτά θα πρέπει να είναι σε θέση να παράγουν δασικά προϊόντα.

προστατευτικές διατάξεις. Οι εκτάσεις αυτές προστατεύονται πλέον αυτοτελώς και όχι μόνο όταν βρίσκονται εντός δασών ή δασικών εκτάσεων όπως ίσχυε στην προηγούμενη δασική νομοθεσία.

Κατ' επιταγή του Ν. 4280/2014, εκδόθηκε το Π.Δ.32/2016 με το οποίο προσδιορίζονται τα κριτήρια για την υπαγωγή εκτάσεων, σύμφωνα με το άρθρο 14 του Ν. 998/1979, στις διατάξεις των παραγράφων 1, 2 και 5 του άρθρου 3 του ν. 998/79 2.Ο λόγος για τον οποίο εκδόθηκε αυτό το Προεδρικό Διάταγμα αποσκοπεί στην θέσπιση αντικειμενικών κριτηρίων που θα καθορίζουν ποιές εκτάσεις υπάγονται στο προστατευτικό πλέγμα των διατάξεων της Δασικής Νομοθεσίας με πιο ομοιογενή και ασφαλή τρόπο.

Το Π.Δ 32/16 καθορίζει τα κριτήρια για την στοιχειοθέτηση της οργανικής ενότητας, την ύπαρξη δασοβιοκοινότητας και δασογενούς περιβάλλοντος της αραιής δασικής βλάστησης, των χορτολιβαδικών και βραχωδών εκτάσεων και των πεδινών χορτολιβαδικών εκτάσεων.

Τα κριτήρια προσδιορισμού οργανικής ενότητας έχουν ως εξής

Κριτήριο 1ο: “**Αναγκαία επιφάνεια εδάφους**”, ως τέτοια επιφάνεια δίδεται, ενδεικτικά, η έχουσα μέγεθος λόχμης με ελάχιστο **εμβαδόν επτακόσια τετραγωνικά μέτρα (700 τ.μ.)**.

Κριτήριο 2ο: **Ύπαρξη ιδιαίτερης βιοκοινότητας (δασοβιοκοινότητα) και ιδιαίτερου φυσικού περιβάλλοντος (δασογενές)**. Κατά την εξέταση του κριτηρίου αυτού λαμβάνονται υπόψη τα στοιχεία της δασικής οικολογίας, όπως:

- Η φυόμενη επί της έκτασης άγρια ξυλώδης βλάστηση (υψηλή ή θαμνώδης).
- Η ύπαρξη άγριας ζωής ως στοιχείο της δασοβιοκοινότητας

21.Ως δάσος ή δασικό οικοσύστημα νοείται το οργανικό σύνολο άγριων φυτών με ξυλώδη κορμό πάνω στην αναγκαία επιφάνεια του εδάφους, τα οποία, μαζί με την εκεί συνυπάρχουσα χλωρίδα και πανίδα, αποτελούν μέσω της αμοιβαίας αλληλεξάρτησης και αλληλοεπίδρασής τους, ιδιαίτερη βιοκοινότητα (δασοβιοκοινότητα) και ιδιαίτερο φυσικό περιβάλλον (δασογενές)

2. Δασική έκταση υπάρχει όταν στο παραπάνω σύνολο η άγρια ξυλώδης βλάστηση, υψηλή ή θαμνώδης, είναι αραιά.

5. Στις διατάξεις του παρόντος νόμου πλην των περιπτώσεων των άρθρων 17, 22, 63, 64 και 65 του παρόντος νόμου υπάγονται και οι εκτάσεις των επόμενων περιπτώσεων α` και β` του παρόντος, που δεν έχουν αναγνωρισθεί ως ιδιωτικές με έναν από τους τρόπους του άρθρου 10 του ν. 3208/2003:

α) Οι χορτολιβαδικές εκτάσεις που βρίσκονται επί ημιορεινών, ορεινών και ανώμαλων εδαφών και συγκροτούν φυσικά οικοσυστήματα αποτελούμενα από φρυγανική, ποώδη ή άλλη αυτοφυή βλάστηση ή από δασική μεν βλάστηση που δεν συνιστά δασοβιοκοινότητα.

β) Οι βραχωδείς ή πετρώδεις εκτάσεις των ημιορεινών, ορεινών και ανώμαλων εδαφών.

- Η φυτοκοινωνιολογική ζώνη
- Οι εδαφολογικές συνθήκες
- Οι σταθμολογικές συνθήκες
- Το γεωλογικό υπόστρωμα
- Οι κλιματολογικές συνθήκες
- Η θέση της έκτασης σε σχέση με την ευρύτερη περιοχή

Αραιά δασική βλάστηση

Θεωρείται **αραιά η δασική βλάστηση** εφόσον μεταξύ των διακένων των δασικών ατόμων δύναται να παρεμβληθεί άτομο με κανονική κόμη και εφόσον στο σύνολο της έκτασης ο μέσος βαθμός συγκόμωσης δεν υπερβαίνει το 25% (αραιά συγκόμωση). Το κριτήριο είναι ενδεικτικό και μπορεί η έκταση να αποτελεί δάσος και με μικρότερη συγκόμωση.

Χορτολιβαδικές, βραχώδεις – πετρώδεις εκτάσεις

1. **Χορτολιβαδικές** θεωρούνται οι εκτάσεις που βρίσκονται επί ημιορεινών, ορεινών και ανώμαλων εδαφών και συγκροτούν φυσικά οικοσυστήματα αποτελούμενα από φρυγανική (μη ξυλώδη), ποώδη ή αυτοφυή βλάστηση ή από δασική μεν βλάστηση, που δεν συνιστά όμως δασοβιοκοινότητα.

2. **Βραχώδεις ή πετρώδεις** θεωρούνται οι εκτάσεις επί των οποίων κυριαρχούν οι βραχώδεις ή πετρώδεις εξάρσεις επί του εδάφους και βρίσκονται επί ημιορεινών, ορεινών και ανώμαλων εδαφών.

3. **Ως πεδινές χορτολιβαδικές εκτάσεις** (μη ορεινές ή ημιορεινές και μη κείμενες επί ανώμαλων εδαφών) θεωρούνται οι εκτάσεις που έχουν τα χαρακτηριστικά των χορτολιβαδικών εκτάσεων και των οποίων, σωρευτικά, το υψόμετρο δεν υπερβαίνει τα 100 μέτρα από την επιφάνεια της θάλασσας, η δε μέση κλίση της εδαφικής επιφάνειας δεν υπερβαίνει το 8% και η μέγιστη εδαφική κλίση δεν ξεπερνά το 12% επί του συνόλου της εδαφικής επιφάνειας.

Σε κάθε περίπτωση, αν και η συλλογιστική των αριθμών οδηγεί σε ασφαλή συμπεράσματα σε επιστήμες όπως της οικονομίας, προκαλεί συγχύσεις και ασάφειες στην επιστήμη της οικολογίας. Οι κατά καιρούς μεταλλάξεις του δάσους, των δασικών εκτάσεων και των χορτολίβαδων, φαίνεται να οδηγούν προοδευτικά μέσω του κατακερματισμού τους σε διάφορες κατηγορίες και στη συρρίκνωση της έκτασης εφαρμογής του νόμου, με απώτερο σκοπό, να δοθούν διέξοδοι για τις επιτρεπτές επεμβάσεις(Σ.Ελευθεριάδου 2018)

Επιπλέον ως απόρροια της Συνταγματικής προστασίας που απολαμβάνουν τα δάση και οι δασικές εκτάσεις είναι υποχρεωτική η αναδάσωση εκτάσεων οι οποίες για οποιοδήποτε λόγο απώλεσαν την δασική μορφή και λαμβάνονται μέτρα για την επιστροφή στην πρότερα κατάσταση. Υποχρέωση που υπήρχε μόνο για κάποιες κατηγορίες δασών στην προηγούμενη νομοθεσία. Οι αποφάσεις κήρυξης εκτάσεων ως αναδασωτέες βασίζονται στο άρθρο 38 του Ν 998/79 που έχει ως εξής: «*δάση και δασικές εκτάσεις, τα οποία καταστρέφονται ή αποψιλώνονται συνεπεία πυρκαγιάς ή παράνομης υλοτομίας ή άλλης αιτίας κηρύσσονται υποχρεωτικά ως αναδασωτέα ανεξαρτήτως της ειδικότερης κατηγορίας αυτών ή της θέσης στην οποία βρίσκονται, εκτός από το τμήμα τους, η εκχέρσωση του οποίου είχε εγκριθεί ήδη, πριν από την καταστροφή του από τις ανωτέρω αιτίες, για λόγο δημοσίου συμφέροντος με την έκδοση της οικείας νομικής πράξης. Η αυτή υποχρέωσις ισχύει και δια τα εκ των ως άνω αιτίων καταστραφέντα ή αποψιλωθέντα δάση και δασικάς εκτάσεις, ανεξαρτήτως του χρόνου της καταστροφής ή της αποψιλώσεως τούτων, εφ' όσον, μέχρι της 11^{ης} Ιουν. 1975, δεν είχαν χρησιμοποιηθή δι' έτερον σκοπόν, ώστε να καθίσταται αδύνατος η ανατροπή της εκ της χρησιμοποιήσεως ταύτης δημιουργηθείσης καταστάσεως.*», όπως επίσης και εκτάσεις όπου υφίστανται «*εδάφη στερούμενα δασικής βλάστησεως, ή των οποίων η δασική βλάστησις έχει καταστραφή ή σημαντικώς αραιωθή ή άλλως πως υποβαθμισθή*».

Σε αυτό το σημείο θα ήταν χρήσιμο να αναφέρουμε ποιές εκτάσεις **δεν** υπάγονται στις διατάξεις της Δασικής Νομοθεσίας σύμφωνα με το άρθρο. 6 του Ν.998/79 όπως τροποποιήθηκε και ισχύει με τον Ν 4280/2014:

- οι εκτάσεις που καλλιεργούνταν ανέκαθεν γεωργικά
- αυτές που στις αεροφωτογραφίες του 1945 —ή του 1960 εάν οι προαναφερθείσες δεν είναι ευκρινείς— ήταν αγροτικές αλλά σήμερα ανήκουν στην περίπτωση 5α του άρθρου 3 του Ν998/79.³
- οι τεχνητές δασικές φυτείες επί εκτάσεων που είχαν τη μορφή των περιπτώσεων α' και β' της παραγράφου 5 του άρθρου 3 του Ν998/79 ή των περιπτώσεων α' και β' της παραγράφου 6 του άρθρου 3 του Ν 998/794

3. Οι χορτολιβαδικές εκτάσεις που βρίσκονται επί ημιορεινών, ορεινών και ανώμαλων εδαφών και συγκροτούν φυσικά οικοσυστήματα αποτελούμενα από φρυγανική, ποώδη ή άλλη αυτοφυή βλάστηση ή από δασική μεν βλάστηση που δεν συνιστά δασοβιοκοινότητα.)

- αμμώδεις εκτάσεις της παραλιακής ζώνης που δεν καταλαμβάνονται από δασική βλάστηση και δεν υπάγονται στην κατηγορία των εκτάσεων των περιπτώσεων α' και β' της παραγράφου 5 του άρθρου 3 του ν.998/79 .
- Οι αλυκές
- Τα πεδινά ρέματα που δεν φέρουν δασική βλάστηση..
- Οι ζώνες των αποστραγγιστικών δικτύων, που φέρουν δασική βλάστηση φυσικώς ή τεχνητώς δημιουργημένη.
- Οι περιοχές που υφίστανται εγκεκριμένα σχέδια πόλεως (αρ.23 του ν.3889/2010).
- Εκτάσεις που έχουν απωλέσει το δασικό τους χαρακτήρα πριν τις 11.6.1975 λόγω επεμβάσεων που έλαβαν χώρα με βάση σχετική διοικητική πράξη, η οποία καλύπτεται από το τεκμήριο νομιμότητας..

Αξίζει να σημειωθεί ότι η διατύπωση του ορισμού του δάσους διαπνεόμενη από το πνεύμα της αντίληψης για την αειφορία γίνεται από τον Σ.Ντάφη (1986) όπου: <Για δάσος μιλάμε μόνο τότε ,όταν τα δέντρα και ο θάμνοι συζούν πάνω σε μια μεγάλη επιφάνεια σε στενή κοινωνική σχέση μεταξύ τους και σε τόση απόσταση ώστε με την συγκόμισή τους να δημιουργούν ένα ξεχωριστό περιβάλλον _το δασογενές περιβάλλον -κι όταν μαζί με άλλα είδη από το φυτικό και ζωικό βασίλειο δημιουργούν μια ξεχωριστή βιοκοινότητα την οποία ονομάζουμε δασοβιοκοινότητα και αν λάβουμε υπόψη μας και τον βίοτοπο την ονομάζουμε δασική βιογεωκοινότητα ή δασικό οικοσύστημα>.

45α) Οι χορτολιβαδικές εκτάσεις που βρίσκονται επί ημιορεινών, ορεινών και ανώμαλων εδαφών και συγκροτούν φυσικά οικοσυστήματα αποτελούμενα από φρυγανική, ποώδη ή άλλη αυτοφυή βλάστηση ή από δασική μεν βλάστηση που δεν συνιστά δασοβιοκοινότητα.

β) Οι βραχώδεις ή πετρώδεις εκτάσεις των ημιορεινών, ορεινών και ανώμαλων εδαφών.

6:α) Οι ανέκαθεν γεωργικώς καλλιεργούμενες εκτάσεις.

β) Οι εκτάσεις που έχουν τη μορφή της περίπτωσης α' της παραγράφου 5 του παρόντος, που στη λήψη Α/Φ έτους 1945 ή, εφόσον αυτές δεν είναι ευκρινείς, του 1960, εμφάνιζαν αγροτική μορφή.

1.2.2 Το ιδιοκτησιακό καθεστώς των δασών και δασικών εκτάσεων

Από συστάσεως του Ελληνικού κράτους το ιδιοκτησιακό καθεστώς των δασών, των δασικών και των χορτολιβαδικών εκτάσεων αποτελεί ένα ζήτημα το οποίο έχει απασχολήσει έντονα την Νομοθεσία.

Το Ελληνικό κράτος δημιουργήθηκε ως διάδοχο κράτος από το Οθωμανικό με την σταδιακή ενσωμάτωση στο <<Παλαιό Βασίλειο>> (Πελοπόννησος, Στερεά Ελλάδα, Εύβοια, νησιά Σαρωνικού, Σποράδες, Κυκλάδες) των διαφόρων περιοχών (Θεσσαλία, Ήπειρος, Μακεδονία, κ.α.) κατόπιν διεθνών συνθηκών. Μετά την απελευθέρωση τα δάση περιήλθαν στην Ελληνική Πολιτεία με δικαίωμα πολέμου ή διεθνών συνθηκών (πρωτόκολλο του Λονδίνου 1830, «επίσημη ανακήρυξη της ανεξαρτησίας της Ελλάδος», Συνθήκη της Κωνσταντινούπολης 9/21 – 7-1832 «ο περί της Ελλάδος διομολογηθείς συμβιβασμός»), χωρίς αποζημίωση του Σουλτάνου. Έτσι τα δάση από το Οθωμανικό δημόσιο πέρασαν στον διάδοχό του, το Ελληνικό δημόσιο.

Το Ελληνικό Δημόσιο δεν έγινε καθολικός διάδοχος του Τουρκικού Δημοσίου, αλλά στην κυριότητά του περιήλθαν εκείνα μόνο τα κτήματα των Οθωμανών, τα οποία κατά τη διάρκεια του πολέμου κατέλαβε και δήμευσε με τις στρατιωτικές δυνάμεις του και εκείνα τα οποία, κατά το χρόνο υπογραφής των παραπάνω πρωτοκόλλων, είχαν εγκαταλειφθεί από τους αναχωρήσαντες Οθωμανούς. (Κοσμάς-Αριστοτέλης Γ.Δούκας 2019).

Συνέπεια αυτής της κατάστασης ήταν να μην υπάρχει από την αρχή ένα ενιαίο ιδιοκτησιακό νομοθετικό πλαίσιο για όλη τη Χώρα, αλλά κάθε περιοχή να έχει το δικό της, με αποτέλεσμα να αντικατοπτρίζεται αυτό και στους μετέπειτα τίτλους ιδιοκτησίας. Παρά τις νομικές παρεμβάσεις του Ελληνικού Κράτους από την σύστασή του μέχρι σήμερα το ιδιοκτησιακό των δασών, δασικών και χορτολιβαδικών εκτάσεων δεν έχει ρυθμιστεί οριστικά. Οι λόγοι για τους οποίους δεν έχει επιλυθεί μετά από τόσα χρόνια το ζήτημα της δασικής γαιοιδιοκτησίας στην Ελλάδα είναι οι πολύπλοκες και χρονοβόρες δικαστικές διαδικασίες που απαιτούνται για την επίλυση των ιδιοκτησιακών διαφορών, καθώς και το γεγονός ότι τα δασικά οικοσυστήματα δεν προσέθεταν ισχυρούς οικονομικούς πόρους στο Δημόσιο. Με την σύνταξη των Δασικών Χαρτών, του Δασικού Κτηματολογίου και του Εθνικού κτηματολογίου που βρίσκεται σε εξέλιξη σε όλη την χώρα θα ξεκαθαριστεί αφενός ποιες εκτάσεις προστατεύονται από την δασική νομοθεσία και αφετέρου ποιές από τις εκτάσεις

αυτές ανήκουν στο Ελληνικό κράτος και θα καταστεί εφικτή η επίλυση των ιδιοκτησιακών δασικών αμφισβητήσεων .

Στο άρθρο 24 του Συντάγματος αναφέρεται :<Απαγορεύεται η μεταβολή του προορισμού **των δημοσίων** δασών και των **δημόσιων** δασικών εκτάσεων, εκτός αν προέχει για την Εθνική οικονομία η αγροτική τους εκμετάλλευση ή άλλη τους χρήση που την επιβάλλει το δημόσιο συμφέρον>. Είναι επομένως προφανές ότι δεν αναφερόταν στα ιδιωτικά δάση και δασικές εκτάσεις. Με την αναθεώρηση του 2001 εξομοιώθηκε η προστασία των δημοσίων με τα ιδιωτικά δάση και δασικές εκτάσεις. Έτσι απαγορεύεται η μεταβολή του προορισμού και στα ιδιωτικά δάση και επιτρέπονται επεμβάσεις μόνο ως εξαιρετικό μέτρο με τους ίδιους όρους και προϋποθέσεις όπως και στα δημόσια και βέβαια έπειτα από την συναίνεση του ιδιοκτήτη.

Η νομολογία αναγνωρίζει την μετά την αναθεώρηση του 2001 επιγενόμενη εξομοίωση των προϋποθέσεων μεταβολής του προορισμού των ιδιωτικών και δημοσίων δασών και δασικών εκτάσεων, υπογραμμίζει όμως εμφατικά ότι η εξομοίωση αυτή δεν συνεπάγεται νομιμοποίηση εκ των υστέρων επεμβάσεων σε ιδιωτικά δάση και δασικές εκτάσεις, οι οποίες έγιναν κατόπιν αποφάσεων που εκδόθηκαν κατά παράβαση του συνταγματικού καθεστώτος που ίσχυε κατά τον χρόνο έκδοσής τους .Επιβεβαιώνεται έτσι τόσο η προαναφερθείσα πάγια θέση για τα ιδιωτικά δάση και δασικές εκτάσεις για το χρονικό διάστημα μέχρι την αναθεώρηση του 2001 όσο και εκείνη για τη μη ανοχή πραγματικών καταστάσεων που δημιουργήθηκαν παρανόμως.(Ε.-Α. Μαριά 2006)

Εκτός από την προστασία, το ιδιοκτησιακό καθεστώς των ως άνω εκτάσεων συνδέεται άρρηκτα και με τη διαχείριση των δασικών οικοσυστημάτων, καθώς τα δημόσια δασικά οικοσυστήματα περιέρχονται πλήρως στη διαχειριστική εξουσία του Κράτους, ενώ τα ιδιωτικά και τα διακατεχόμενα, συνδυάζουν την άσκηση των δικαιωμάτων της κυριότητας, της νομής και της κατοχής, ιδιωτικών δικαιωμάτων και εξουσιών με την εξουσία που καλείται να ενασκήσει το δημόσιο ως προς την εξασφάλιση της προστασίας των δασικών οικοσυστημάτων ως οικολογικού, κοινωνικού και εν γένει δημοσίου συμφέροντος αγαθού (Παπαθανασόπουλος, 2014).

Ο καθορισμός της έννοιας του δασικού χώρου, όπως αναφέρθηκε σε προηγούμενο κεφάλαιο και η άσκηση των εμπραγμάτων δικαιωμάτων επί αυτών είναι καθοριστική για τον σχεδιασμό και την υλοποίηση οποιασδήποτε πολιτικής. Σε μία χώρα που δεν

είναι απολύτως ξεκάθαρο το ιδιοκτησιακό καθεστώς του φυσικού της πλούτου η νομοθεσία και η άσκηση περιβαλλοντικής πολιτικής θα σκοντάφτει σε αλληλοσυγκρουόμενους νόμους και θα δίνονται αποσπασματικές λύσεις.

Ως ακίνητα τα δάση και οι δασικές εκτάσεις, αποτελούν αντικείμενα εμπραγμάτων δικαιωμάτων (κυριότητα, δουλείες, κατοχή ,νομή), φορείς των οποίων μπορεί να είναι είτε το Δημόσιο, είτε φυσικά και νομικά πρόσωπα.. Αναλόγως του φορέα ο οποίος ασκεί τα εμπράγματα δικαιώματα διακρίνονται σε:

. α) Σε Ιδιωτικά, όπου θεωρούνται τα δάση ,των οποίων η κυριότητα ανήκει σε ιδιώτες ή νομικά πρόσωπα δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου, όπως π.χ κοινότητες ή δήμοι

β) Σε Δημόσια , όπου θεωρούνται **κατά τεκμήριο** όλα τα δάση, για τα οποία δεν έχουν υποβληθεί από ιδιώτες ή νομικά πρόσωπα, αρμοδίως και εμπροθέσμως. – έστω και αν υπήρχαν,- οι απαιτούμενοι τίτλοι προς αναγνώρισή τους.

γ) Σε Διακατεχόμενα, τα οποία είναι τα δάση, των οποίων το ιδιοκτησιακό καθεστώς δεν έχει επιλυθεί κατ'έναντι του Δημοσίου. Το δάσος δηλαδή είναι διαφιλονικούμενο μεταξύ του ιδιώτη αφ ενός, ο οποίος θεωρεί εαυτόν κύριον, αλλά δεν έχει δικαιωθεί κατά την προσκόμιση των τίτλων του και αφετέρου του Δημοσίου , το οποίο με την απόρριψη του τίτλου δεν θεωρεί λυμένο οριστικά το ζήτημα της ιδιοκτησίας, και το παραπέμπει στα αρμόδια δικαστήρια. Δηλαδή μέχρι της οριστικής επίλυσης του ζητήματος την κυριότητα των διακατεχόμενων δασών την έχει το Δημόσιο, ενώ την νομή ο διακάτοχος.

Σύμφωνα πάντα με τη δασική νομοθεσία ορίζεται ότι για κάθε διένεξη ή αμφισβήτηση μεταξύ του Δημοσίου και οποιουδήποτε φυσικού ή νομικού προσώπου, την ύπαρξη του δικαιώματος του, οφείλει να την αποδείξει το φυσικό ή νομικό πρόσωπο, δηλαδή το Δημόσιο απαλλάσσεται από το βάρος της απόδειξης της κυριότητας του. Αυτό είναι το λεγόμενο **τεκμήριο υπέρ του Δημοσίου** 5. Στην

5 Σύμφωνα με το άρθρο 62 του νόμου 998/1979, για τα δάση των νησιών Κυκλάδες, Λέσβος, Σάμος, Ικαρία, Χίος, Κυθήρων, Αντικυθήρων, όπως και με την Κρήτη, δεν ισχύει το τεκμήριο υπέρ του Δημοσίου. Με βάση το ΒΔ της 17/29-11-1836 «περί ιδιωτικών δασών», δεν ισχύει και στην Αττική, Εύβοια, Φθιώτιδα και Θήβα, Σποράδες, νησιά του Σαρωνικού, Μάνη. Ακόμη δεν ισχύει στα Επτάνησα, Δωδεκάνησα, στη Θεσσαλία και Άρτα για δάση πριν το 1881 (έτος παραχώρησης), στην Μακεδονία και Ήπειρο πλην Άρτας για δάση πριν το 1914 (έτος απελευθέρωσης), στην Θράκη για δάση πριν 1923 (έτος ανταλλαγής πληθυσμών).

πράξη το τεκμήριο λειτουργεί με τη λογική ότι όποια έκταση έχει δασική βλάστηση ανήκει κατά τεκμήριο στο Δημόσιο, εκτός αν υπήρξε διοικητική αναγνώριση (μέσω Συμβουλίου Ιδιοκτησίας Δασών ή απόφασης διοικητικού δικαστηρίου) που ρύθμισε το θέμα διαφορετικά. Το μαχητό τεκμήριο υπέρ του Δημοσίου, αναφέρεται στο άρθρο 62 του Ν. 998/79, το οποίο αναφερόταν στα δάση, τις δασικές εκτάσεις και στις χορτολιβαδικές εκτάσεις. Με την τροποποίηση διά του ν. 4280/14, οι χορτολιβαδικές εκτάσεις, αν αποδεδειγμένα ήταν ιδιωτικές **εξαιρούνται** και δεν υπάγονται στις διατάξεις της Δασικής Νομοθεσίας.⁶

Το Ελληνικό δημόσιο δεν προβάλλει δικαιώματα κυριότητας σε δάση και δασικές εκτάσεις στις περιπτώσεις που αναφέρονται στο άρθρο 10 του Ν.3208/2003 όπως τροποποιήθηκε και ισχύει.

Το Συμβούλιο ιδιοκτησίας Δασών (Σ.Ι.Δ) είναι σήμερα το όργανο στο οποίο πρέπει να προσφύγει κάποιος που διεκδικεί δικαιώματα κυριότητας σε δάσος, δασική ή χορτολιβαδική έκταση και επιθυμεί να επιλυθεί η αξίωσή του έναντι του Ελληνικού Δημόσιου με Διοικητικό τρόπο..

Στην Ελλάδα τα ιδιωτικά δάση υπολογίζονται σε 1,99 εκατ στρ., με βάση παλαιότερες καταγραφές (2002) της Γενικής Γραμματείας Δασών και Φυσικού Περιβάλλοντος του υπουργείου Γεωργίας. Αποτελούν το 8% του συνόλου των δασικών εκτάσεων της χώρας, που ανέρχονται σε 25,12 εκατ. στρέμματα, χωρίς σε αυτά να περιλαμβάνονται οι χορτολιβαδικές εκτάσεις, που υπολογίζονται σε 40 εκατ. στρέμματα. Ως ιδιοκτήτες εμφανίζονται και μοναστήρια τα οποία διεκδικούν 1,09 εκατ. στρ. που αντιστοιχούν στο 4,4% του συνόλου των δασών της χώρας. (Χ.Τζαναβάρα 2017).

Σε κάθε περίπτωση, η δημόσια γαιοκτησία στα δάση, υπερτερεί κατά πολύ της ιδιωτικής. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι, στα ελληνικά δάση, ασκείται η δασοπονία πολλαπλών σκοπών με έμφαση στις άυλες προσφορές τους, και λιγότερο στις υλικές.

⁶Με τη διάταξη του άρθρου 62 του ν. 998/1979, όπως το άρθρο αυτό αντικαταστάθηκε από τον ν. 4280/2014 και όπως ισχύει: «*Επί των πάσης φύσεως αμφισβητήσεων ή διενέξεων ή δικών μεταξύ του Δημοσίου, είτε ως ενάγοντος είτε ως εναγομένου είτε ως αιτούντος είτε ως καθ' ου ή αίτηση, και φυσικού ή νομικού προσώπου, το οποίο προβάλλει ή αξιώνει οποιοδήποτε δικαίωμα, εμπράγματο ή μη, επί των δασών, των δασικών εκτάσεων το ως άνω φυσικό ή νομικό πρόσωπο οφείλει να αποδείξει την παρ'αυτώ ύπαρξη του δικαιώματος του*».

Συνεπώς, δεν προσφέρουν οικονομικά οφέλη που να δικαιολογούν την επιχειρηματική διαχείρισή τους από ιδιώτη.

1.2.3 Επιτρεπτές επεμβάσεις σε δάση και δασικές εκτάσεις-Περιβαλλοντική αδειοδότηση έργων επί δασικών εκτάσεων

Οι επεμβάσεις που επιτρέπονται στα δάση και τις δασικές εκτάσεις μπορούν να διακριθούν σε δύο κατηγορίες.

Η μία κατηγορία είναι αυτές που αφορούν την προστασία και διαχείριση των δασών και δασικών εκτάσεων και είναι αποτέλεσμα της εφαρμογής της δασολογικής επιστήμης με στόχο την αειφορία των δασών. Τέτοιες επεμβάσεις είναι η διαχείριση, οι αναδασώσεις, η διάνοιξη δρόμων- είτε για αντιτυρική προστασία είτε για μεταφορά προϊόντων του δάσους-,φράγματα και γενικότερα έργα διευθέτησης χειμάρρων κ.α. Επίσης πραγματοποιούνται έργα για την εξυπηρέτηση κοινωνικών αναγκών όπως η δασική αναψυχή. Αυτές οι επεμβάσεις γίνονται έπειτα από εγκεκριμένες μελέτες και μελέτες περιβαλλοντικών επιπτώσεων υπό την εποπτεία των αντίστοιχων Δ/σεων Δασών ή/και του Υπουργείου.

Η δεύτερη κατηγορία αφορά επεμβάσεις που αποσκοπούν στην ανάπτυξη της Εθνικής οικονομίας, την εξυπηρέτηση του δημοσίου συμφέροντος και των κοινωνικών αναγκών στα πλαίσια των επιταγών του Συντάγματος για την προστασία του περιβάλλοντος.

Στο πρώτο νομοθέτημα που περιέχει συνολική ρύθμιση για τα δάση και τις δασικές εκτάσεις, τον Δασικό Κώδικα 4173/1929, επιτρέπονται η παραχώρηση και εκχέρσωση δημόσιων δασών και δημόσιων δασικών εκτάσεων που είχαν είτε υδροχαρή βλάστηση ή αραιή δασική βλάστηση είτε έδαφος επίπεδο ή με μικρή κλίση και ήταν κατάλληλα για μόνιμη γεωργική καλλιέργεια, η εγκατάσταση προσφύγων ή η εξυπηρέτηση μεγάλου αριθμού ιδιοκτησιών, για την οποία ήταν απαραίτητη η επέκταση των καλλιεργούμενων γαιών σε βάρος εδαφών υδροχαρών με αραιή δασική βλάστηση ή σε βάρος εδαφών με θαμνώδη βλάστηση, δεκτικών μόνον κτηνοτροφικής εκμετάλλευσης. Η δε αναδάσωση ήταν υποχρεωτική μόνο για ορισμένες κατηγορίες δασών και δασικών εκτάσεων. Αυτές οι διατάξεις απηχούσαν την οικονομικά και κοινωνικά δύσκολη πραγματικότητα της εποχής και κινούνταν από την ανάγκη της επιβίωσης των πολιτών

Με την έκδοση του Ν.Δ 86/69 ο προσδιορισμός των εδαφών, στα οποία είχε εφαρμογή το θεσπιζόμενο με τη δασική νομοθεσία προστατευτικό καθεστώς, και ο καθορισμός του περιεχομένου της προστασίας ανήκαν στην ευχέρεια του νομοθέτη και αποτελούσαν αντικείμενο πολιτικής επιλογής, μη υποκείμενης σε συνταγματικές δεσμεύσεις, αφού τα τότε ισχύοντα Σύντάγματα δεν περιείχαν διατάξεις για την προστασία των δασικών οικοσυστημάτων.(Κ.Μενουδάκος 2008)

Έτσι επιτράπηκαν επεμβάσεις σε μεγαλύτερο βαθμό όπως: η παραχώρηση δημόσιων δασών ή δασικών εκτάσεων ή χορτολιβαδικών εκτάσεων που δεν είχαν προστατευτικό χαρακτήρα ούτε μεγάλη σημασία από δασοπονική άποψη και ήταν κατάλληλες για μόνιμη γεωργική ή δενδροκομική εκμετάλλευση ή είχαν κάλυψη με ορισμένη πυκνότητα, ή ήταν κατάλληλες ή αναγκαίες για την εκτέλεση έργων ή την άσκηση δραστηριοτήτων, όπως η μεταλλευτική δραστηριότητα, η εγκατάσταση μελισσοκομείων, πτηνοτροφείων και άλλων συναφών επιχειρήσεων, ή για την κατασκευή κοινωφελών κτιρίων, αλλά και για την ανέγερση οικιών και ξενοδοχείων. Σχετικά με την αναδάσωση προέβλεπε υποχρέωση επιβολής του μέτρου κατά βάση στις περιπτώσεις εδαφών υποκειμένων σε υποχρεωτική αναδάσωση και κατά τον προηγούμενο νόμο. Οι νόμοι αυτοί θεσπίστηκαν σε μία εποχή που αφενός στην Ελλάδα η γεωργία και κτηνοτροφία απασχολούσε το μεγαλύτερο ποσοστό των κατοίκων και η ανάγκη για καλλιεργήσιμες εκτάσεις ήταν επιτακτική και αφετέρου η αξία των δασικών οικοσυστημάτων δεν είχε κατανοηθεί επαρκώς και οι έννοιες της αειφορίας δεν είχαν ενσωματωθεί και εκφραστεί στο πλαίσιο των θεσμών.

Τα ανωτέρω νομοθετήματα κατευθύνονταν κατά κύριο λόγο με κριτήριο την οικονομική εκμετάλλευση δηλαδή το δάσος λογιζόταν ως οικονομικός πόρος που έπρεπε να παράγει προσόδους.

Το Σύνταγμα του 1975 με τα άρθρα του 24 και 117 κατοχυρώνει συνταγματικά για πρώτη φορά στην ιστορία της χώρας την προστασία των δασών και των άλλων δασικών εκτάσεων, όπως έχει ήδη αναφερθεί. Ειδικότερα προέβλεψε ότι απαγορεύεται η μεταβολή του προορισμού των δημοσίων δασών και δασικών εκτάσεων, πλην αν προέχει για την εθνική οικονομία η αγροτική τους εκμετάλλευση ή άλλη χρήση εκ δημοσίου συμφέροντος επιβαλλομένη. Επιπλέον με τις διατάξεις των παρ. 3 και 4 του άρθρ. 117 προβλέφθηκε αντιστοίχως, η αναδάσωση και η αναγκαστική απαλλοτρίωση δασών και δασικών εκτάσεων να επιτρέπεται μόνο υπέρ του Δημοσίου και για λόγους δημόσιας ωφέλειας.

Ο Νόμος 998/1979 επέτρεψε **-κατ'εξάιρεση** και έπειτα από έγκριση του αρμόδιου υπουργού ή της δασικής αρχής-επιπλέον επιτρεπόμενες κατασκευές και δραστηριότητες σε δάση και δασικές εκτάσεις, όπως αθλητικές εγκαταστάσεις, σχολεία και νοσοκομεία, παιδικές κατασκηνώσεις, νεκροταφεία, μοναστήρια, εγκαταστάσεις διεθνών οργανισμών και του στρατού, διάφορες δραστηριότητες αναψυχής, βιομηχανικές εγκαταστάσεις, ναυπηγεία και εξορυκτικές δραστηριότητες.

Όσον αφορά τις επιτρεπόμενες επεμβάσεις σύμφωνα με το αρθρ. 36 του Ν.4280/2014 ο οποίος τροποποίησε το αρ.45 του ν.998/79 επιτρέπεται επιπλέον η διενέργεια μιας πληθώρας επεμβάσεων όπως π.χ. τουριστικών εγκαταστάσεων, κτηνοτροφικών εγκαταστάσεων, διανοίξεις δρόμων, έργων Α.Π.Ε., μεγάλων έργων υποδομής, δικτύων μεταφοράς ενέργειας, υποσταθμών, στρατιωτικών έργων που αφορούν στην εθνική άμυνα της χώρας, έργα για την κατασκευή αγωγών φυσικού αερίου και πετρελαϊκών προϊόντων, έργα εκμετάλλευσης ορυκτών πρώτων υλών, με εξόρυξη, διαλογή, επεξεργασία και αποκομιδή αυτών, τη διάνοιξη οδών προσπέλασης και την ανέγερση εγκαταστάσεων που εξυπηρετούν τις ανάγκες εκμετάλλευσης και διαλογής και επεξεργασίας, ορειβατικά καταφύγια. Περιέλαβε όμως ο νομοθέτης στο άρθρο 45 παρ. 3 την απαίτηση να βεβαιώνεται από την αρχή που εκδίδει άδεια επέμβασης σε δάση, ότι για τη συγκεκριμένη χρήση δεν είναι δυνατή η διάθεση δημοσίων εκτάσεων μη δασικών. Η διάταξη αυτή αποτελεί τη νομοθετική έκφραση της απαίτησης της νομολογίας να βεβαιώνεται σε κάθε περίπτωση το γεγονός ότι είναι απολύτως αναγκαία η χρησιμοποίηση δασικών εκτάσεων για την πραγματοποίηση μιας επέμβασης και ότι δεν υφίσταται μη δασική έκταση που να μπορεί να φιλοξενήσει την επέμβαση ακόμη κι αν αυτό συνεπάγεται μεγαλύτερο κόστος. (Μπαρμπαγεωργόπουλος Θ.2016).⁷

Η απαίτηση αυτή <δεν ισχύει, εφόσον πρόκειται για εκτέλεση στρατιωτικών έργων που αφορούν άμεσα στην εθνική άμυνα της χώρας, για διανοίξεις δημόσιων οδών, για την κατασκευή και εγκατάσταση αγωγών φυσικού αερίου και πετρελαϊκών

⁷Η ανωτέρω έγκριση χορηγείται υπό την προϋπόθεση ότι για τη συγκεκριμένη χρήση δεν είναι δυνατή η διάθεση δημοσίων εκτάσεων μη υπαγομένων στις προστατευτικές διατάξεις του παρόντος νόμου. Στην περίπτωση που βεβαιώνεται από την αρμόδια αρχή ότι δεν είναι δυνατή η διάθεση των παραπάνω εκτάσεων, τότε εξετάζεται από την αρμόδια δασική υπηρεσία εάν μπορούν να διατεθούν δημόσιες εκτάσεις των περιπτώσεων α' και β' της παραγράφου 5 του άρθρου 3 του παρόντος νόμου, άλλως, διατίθενται δασικές εκτάσεις ή δάση. (Ν 4280/14 άρθρο 45 παρ.3)

προϊόντων, την κατασκευή και εγκατάσταση έργων ηλεκτροπαραγωγής από Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας (Α.Π.Ε.), περιλαμβανομένων των μεγάλων υδροηλεκτρικών σταθμών και κάθε απαραίτητου έργου για τη λειτουργία αυτών, καθώς και των δικτύων σύνδεσής τους με το Σύστημα ή το Δίκτυο του άρθρου 2 του ν. 2773/1999 (Α' 286), η χάραξη των οποίων προβλέπει διέλευσή τους από δάσος ή δασική έκταση ως και για έργα εκμετάλλευσης ορυκτών πρώτων υλών, με εξόρυξη, διαλογή, επεξεργασία και αποκομιδή αυτών, τη διάνοιξη οδών προσπέλασης και την ανέγερση εγκαταστάσεων που εξυπηρετούν τις ανάγκες εκμετάλλευσης και διαλογής και επεξεργασίας, καθώς και για τις επεμβάσεις του άρθρου 56 του παρόντος.>(άρθρο 36 Ν4280/14).

Επιπρόσθετα με την τροπολογία του ν.4467/2017 και πιο συγκεκριμένα στο αρ.3 και παρ.4 διατυπώνεται ότι σε δημόσιες εκτάσεις των κατηγοριών 5α και 5β του αρ.3 του Ν.998/79 επιτρέπεται η εγκατάσταση μονάδων μεταποίησης αγροτικών προϊόντων, σφαγείων, ελαιοτριβείων καθώς και άλλων μονάδων

Το έκτο κεφάλαιο του Ν.998/79 όπως τροποποιήθηκε και ισχύει από το Ν. 4280/14 για τις επιτρεπτές επεμβάσεις, αποτελεί ένα σύνολο διατάξεων που μόνο **κατ'εξάιρεση** επιτρέπει επεμβάσεις σε δάση και δασικές εκτάσεις, όπως και συνταγματικά προβλέπεται. Παρόλα αυτά πολλές φορές άλλες επεμβάσεις προβλέπονται από διατάξεις ειδικών νόμων.< Η αποσπασματική προσθήκη στο δίκαιο διατάξεων που επιτρέπουν επεμβάσεις σε δάση επικρατεί κατά τα τελευταία χρόνια, κυρίως με το επιχείρημα της επευσμένης κάλυψης σχετικών κενών της νομοθεσίας και της εισαγωγής στο ισχύον δίκαιο μέτρων για την τόνωση της δοκιμαζόμενης από την κρίση οικονομίας. Στην πράξη ωστόσο η παγίωση της τακτικής αυτής αλλοιώνει τον αρχικό κορμό και το βασικό πνεύμα των διατάξεων, διαμορφώνοντας σταδιακά ένα νομοθετικό πλαίσιο αλλότριο και απομακρυσμένο από τους αρχικούς του στόχους, εν τέλει δε πλήττει το περιβαλλοντικό κεκτημένο και την ίδια την αρχή της αειφορίας.>(Σ.Παυλάκη 2019).

Ο νόμος -πλαίσιο 1650/86 <Για την προστασία του περιβάλλοντος> αποτελεί το βασικό νομοθετικό εργαλείο με το οποίο οι επιτρεπτές επεμβάσεις που προβλέπονται στο Ν. 998/79 ρυθμίζονται. Οι διατάξεις του συνταγματικού αυτού νόμου ουσιαστικά θέτουν τις βάσεις έτσι ώστε το κράτος και οι μηχανισμοί του να μπορέσουν να υλοποιήσουν συγκεκριμένες δράσεις και έργα για την προστασία του περιβάλλοντος. Εν περιλήψει απαιτείται διαδικασία έγκρισης περιβαλλοντικών μελετών για όλα τα

έργα-τα οποία και κατατάσσει σε κατηγορίες ανάλογα με τις αναμενόμενες επιπτώσεις τους στο περιβάλλον- περιλαμβάνει διατάξεις για την προστασία της φύσης και του τοπίου, και θεσμοθετούνται για πρώτη φορά Υπηρεσίες Περιβάλλοντος και ελεγκτικοί μηχανισμοί. Σημαντική καινοτομία του είναι ότι προβλέπεται η δυνατότητα επιβολής κυρώσεων για παράβαση της περιβαλλοντικής νομοθεσίας.

Ο νόμος αυτός -πρωτοποριακός για την εποχή του – έχει συμπληρωθεί και εκσυγχρονισθεί με άλλους νόμους ,προεδρικά διατάγματα και ΚΥΑ καθώς και με διεθνείς συμβάσεις που έχει υπογράψει η χώρα. Παρόλα αυτά χρήζει επιπλέον αναμόρφωσης για την εξάλειψη των γραφειοκρατικών διαδικασιών που απαιτούνται για την αδειοδότηση ενός έργου αλλά και την δημιουργία ισχυρότερων δικλείδων ασφαλείας στις περιπτώσεις που απαιτείται.

1.2.4 Καταγραφή των δασικών εκτάσεων-Δασικοί χάρτες -Δασολόγιο

Το δασολόγιο είναι ένα σύστημα καταγραφής και επεξεργασίας χωρικών πληροφοριών που βασίζεται στους δασικούς χάρτες. Σε αυτό αναφέρονται επακριβώς τα γεωγραφικά όρια των δασών και το ιδιοκτησιακό καθεστώς τους και περιγράφονται αναλυτικά οι συνθήκες στα δάση και τις δασικές εκτάσεις δηλαδή η σύνθεση της βλάστησης, οι οικοσυστημικές λειτουργίες, οι δασικές πυρκαγιές, οι επιτρεπτές δραστηριότητες και οι ζώνες αναδάσωσης. Η δημιουργία ενός συστήματος καταγραφής γης είναι βασική προϋπόθεση για την εφαρμογή των προστατευτικών διατάξεων της δασικής νομοθεσίας. Η έλλειψη ενός τέτοιου συστήματος ισοδυναμεί με έλλειψη επίσημων αποδεικτικών στοιχείων πως ένα δάσος υπάρχει ή υπήρχε πριν αποψιλωθεί ή καεί. Η ανάπτυξη ενός τέτοιου συστήματος δασικής καταγραφής είναι μια πιο περίπλοκη διαδικασία από τη σύνταξη ενός κτηματολογίου, δεδομένου ότι τα όρια των οικοσυστημάτων, σε αντίθεση με τις σκληρές γραμμές ιδιοκτησίας, εξαρτώνται από τις φυσικές διεργασίες και δεν είναι ορατά ή απόλυτα ορισμένα στο χώρο. Γίνεται σαφές ότι απαιτούνται πρόσθετα ποιοτικά δασολογικά δεδομένα ώστε να καθοριστούν με ακρίβεια τα όρια των δασών. Συνεπώς ο ορισμός των δασών και η δασική καταγραφή είναι έννοιες αλληλένδετες.(Βαρθολομαίος -Καρνάβου 2015).

Το Δασολόγιο αποκτά ιδιαίτερη σημασία για τον σχεδιασμό και την άσκηση δασικής πολιτικής για δύο λόγους: α) αποτελεί στερεή βάση για την προάσπιση της δημόσιας περιουσίας (θυμίζουμε την ισχύ του «μαχητού τεκμηρίου» του Δημοσίου επί των

δασών και δασικών εκτάσεων της χώρας) β) αποτελεί βασικό εργαλείο για τον χωροταξικό σχεδιασμό των χρήσεων γης της χώρας (Ι. Δράκου, 2009 αναφερόμενη από Σ.Ελευθεριάδου 2018).

. Από το Σύνταγμα του 1975 άρθρο 24 προβλέφθηκε ότι : «... Η σύνταξη δασολογίου συνιστά υποχρέωση του Κράτους.» Το αναθεωρημένο Σύνταγμα του 2001, περιέλαβε στις διατάξεις του την υποχρέωση του κράτους να συντάξει Δασολόγιο, μια υποχρέωση που μέχρι σήμερα δεν έχει εκπληρωθεί .

Σε εξέλιξη όμως βρίσκεται η σύνταξη Δασικών Χαρτών, η οποία παρέχει τα όρια των δασών και δασικών εκτάσεων και μέσω αυτών θα επιλυθούν πολλά ζητήματα αμφισβητήσεων σχετικά με τον χαρακτήρα των εκτάσεων.

Για το χαρακτηρισμό μιας έκτασης για την οποία αμφισβητείται σήμερα ο δασικός της χαρακτήρας λόγω απώλειας για οποιονδήποτε λόγο της βλάστησης (πυρκαγιά, εκχέρσωση κλπ.) γίνεται υποχρεωτική εκ του νόμου η διερεύνηση του χαρακτήρα της κατά το παρελθόν. Η έρευνα αυτή βασίζεται στις αεροφωτογραφίες έτους 1945 ή όπου δεν υπάρχουν αυτές στις αεροφωτογραφίες του έτους 1960 και σε αεροφωτογραφίες όσο το δυνατόν πιο πρόσφατης λήψης(για την περιοχή της Π.Ε Άρτας γίνεται στις Α/Φ ετών 1960 και 2015). Ο έλεγχος του οπτικού αυτού υλικού μπορεί να αποδείξει με ικανοποιητική ακρίβεια τη μεταβολή του χαρακτήρα και της χρήσης μιας έκτασης, και μπορούν να εξαχθούν χωρικές πληροφορίες για το μέγεθος της μεταβολής αυτής ούτως ώστε να είναι δυνατή η εφαρμογή των διατάξεων της δασικής νομοθεσίας.

Από τα παραπάνω φαίνεται ότι η Συνταγματική προστασία συμπεριλαμβάνει τα δάση και δασικές εκτάσεις που υφίσταντο στο παρελθόν θέτοντας τη βάση για τη σημερινή προσπάθεια σύνταξης των Δασικών Χαρτών και τη διάκριση των κατηγοριών μορφής/κάλυψης: ΔΔ (εκτάσεις που αποδεδειγμένα ήταν και εξακολουθούν να υφίστανται ως δάσος/δασικές), ΔΑ (εκτάσεις επί των οποίων αποδεδειγμένα κατά το παρελθόν υφίστατο δάσος ενώ σήμερα καταγράφονται ως «άλλης μορφής»), ΑΔ (εκτάσεις «άλλης» μορφής/κάλυψης κατά το παρελθόν οι οποίες στο μεταξύ δασώθηκαν ή αναδασώθηκαν).(Λάγκας Γ.,Βικελούδας Δ.,Τσομπανίκος Δ. 2020).

Η φράση «άπαξ δάσος πάντα δάσος» του κ.Μ.Δεκλερή, πρώην πρόεδρου του ΣτΕ ερμηνεύει σε απλή γλώσσα τα άρθρα 24 και 117 του Συντάγματος .

Ενώ η διαδικασία κατάρτισης δασολογίου έχει προβλεφθεί όπως ειπώθηκε ήδη από το 1975 ακόμη δεν έχει πραγματοποιηθεί στο σύνολο της χώρας. Ο νόμος 998/79 είχε

προβλέπει, μέχρι την κατάρτιση δασολογίου, διαδικασία για τον χαρακτηρισμό των εκτάσεων σύμφωνα με το άρθρο 14 ως μια προσωρινή λύση για τη επίλυση των δασικών αμφισβητήσεων ως προς τον χαρακτήρα μιας έκτασης μέσω της έκδοσης Πράξης χαρακτηρισμού. Μια διαδικασία που έχει καταστεί εκ των πραγμάτων μόνιμη αλλά που είναι ακατάλληλη για την οριοθέτηση των δασών και δασικών εκτάσεων της χώρας.

1.2.5 Πυρκαγιές

Οι δασικές πυρκαγιές αποτελούν ένα από τα σημαντικότερα προβλήματα που απειλούν τα δάση της χώρας μας, καταστρέφοντας κάθε χρόνο σημαντικά οικοσυστήματα. Η φωτιά είναι άμεσα συνδεδεμένη με τα μεσογειακά οικοσυστήματα αποτελώντας παράγοντα ανανέωσης τους εντασσόμενο στον οικολογικό τους κύκλο. Έχει διαπιστωθεί ότι οι δασικές πυρκαγιές μπορεί να συμβάλουν θετικά στη φυσική ανανέωση και αύξηση της βιοποικιλότητας των δασικών οικοσυστημάτων και αρνητικά, προκαλώντας την πλήρη υποβάθμιση τους, όταν οι πυρκαγιές είναι επαναλαμβανόμενες σε μικρά σχετικά χρονικά διαστήματα στον ίδιο τόπο.

Η αυξημένη ζήτηση όμως για οικιστική χρήση, η μείξη και η γειτνίαση των αστικών περιοχών ή περιοχών που δέχονται ισχυρές πιέσεις για τουριστική αξιοποίηση, με δάση αυξάνουν τη συχνότητα και την ένταση των πυρκαγιών σε τέτοιο βαθμό ώστε να ξεπερνιέται κατά πολύ ο φυσικός τους ρόλος και να αποδεικνύονται καταστροφικές. Η καταστροφικότητα των πυρκαγιών έγκειται αφενός στην αύξηση της συχνότητας και της έντασής τους και αφετέρου στην ελλιπή περιφρούρηση των διαδικασιών φυσικής αναγέννησης και χρήσης του χώρου. (Κ.Τσαγκάρη, Γ.Καρέτσος, Ν.Προύτσος 2011). Οι δασικές πυρκαγιές αποτελούν μέρος της οικολογίας των δασικών οικοσυστημάτων της χώρας μας και είναι φαινόμενο σύνθετο που ακολουθεί τους νόμους της φύσης. Η πλήρης εξάλειψη των δασικών πυρκαγιών, είναι αδύνατη και αποτελεί ουτοπία έστω και αν υπήρχε ο πιο τέλειος αντιπυρικός σχεδιασμός. Η κλιματική αλλαγή είναι πολύ πιθανό να αυξήσει τη διάρκεια της περιόδου των δασικών πυρκαγιών με τις παρατεταμένες περιόδους ξηρασίας και την αύξηση της θερμοκρασίας καθώς και να διευρύνει τις επικίνδυνες προς ανάφλεξη εκτάσεις. Οι ακραίες συνθήκες έχουν αυξηθεί σε πολλές περιοχές και συνεπώς η πιθανότητα για μεγάλες πυρκαγιές είναι πολύ ισχυρή.

Στη χώρα μας 5677.310 στρ. έκτασης καλύπτεται από δάση χαλεπίου και τραχείας πεύκης που βρίσκονται κυρίως σε όλα τα παράλια της Ελλάδας, σε τουριστικές περιοχές, στην Αττική και τα νησιά. Τα είδη αυτά είναι ιδιαίτερα εύφλεκτα -κυρίως η χαλέπιος πεύκη- και δίνουν πυρκαγιές που εξαπλώνονται ταχύτατα. Κάθε χρόνο καίγονται κατά μέσο όρο 45.000 στρ. χαλεπίου πεύκης και 21.000 στρ. τραχείας πεύκης.

Τα αειφύλλα – πλατύφυλλα καταλαμβάνουν 31.538.820 στρέμματα (48,42% της δασοκάλυψης της χώρας) με κυρίαρχα είδη το πουρνάρι (*Quercus coccifera*), τον σχίνο (*Pistacia lentiscus*) και το φυλίκι (*Philirea media*), Αποτελούν τη μεγαλύτερη επιφάνεια ετησίως που καίγεται στην Ελλάδα. Την τελευταία 20ετία καίγονται κατά μέσο όρο 190.000 στρ. ετησίως. Δίνουν πυρκαγιές που επεκτείνονται γρήγορα και σβήνουν σχετικά εύκολα εφ' όσον δεν έχουμε ανέμους με μεγάλη ένταση.

Οι χορτολιβαδικές εκτάσεις και τα φρύγανα καταλαμβάνουν στη χώρα μας σημαντικό χώρο, έχουν όμως μικρή ποσότητα καύσιμης ύλης και για το λόγο αυτό μας δίνουν μικρές πυρκαγιές. Οι πυρκαγιές αυτές διαδίδονται εύκολα και γρήγορα αλλά σβήνονται επίσης εύκολα είτε μόνες τους είτε με ανθρώπινη επέμβαση, διότι η φλόγα τους (ένταση φωτιάς) δεν είναι μεγάλη. Κατά μέσο όρο καίγονται 57.000 στρ. ανά έτος.

Φυσικά ο καλύτερος τρόπος αντιμετώπισης των δασικών πυρκαγιών είναι η πρόληψη, δηλαδή η εξάλειψη των κινδύνων που τις προκαλούν.

Με το Ν.998/79 ρυθμίστηκε η αντιμετώπιση των δασικών πυρκαγιών καθώς και οι κυρώσεις που επιβάλλονται στους παραβάτες (κεφ.4ο, άρθρα 23 έως 36). Στα άρθρα αυτά καθορίζονται τα αρμόδια όργανα για τη λήψη των απαραίτητων μέτρων, την έκδοση των σχετικών διαταγών και την μέριμνα της εκτέλεσης τους .Στην ουσία όλοι οι φορείς συμμετέχουν στην καταστολή και κατάσβεση των πυρκαγιών ήτοι η Δασική υπηρεσία ,η Αστυνομία, οι Δήμοι ,ο Στρατός η Πυροσβεστική υπηρεσία και οι πολίτες.

Η Βουλή το 1993 με ειδικό πόρισμα είχε προτείνει την δημιουργία Δασικού Σώματος στο οποίο θα εντάσσονταν η Δασική Υπηρεσία και θα δημιουργούνταν επιπλέον μονάδες δασοπυρόσβεσης, πράγμα που δεν έγινε ποτέ. Μέχρι το 1998 η Δασική Υπηρεσία και η Πυροσβεστική ήταν οι κατ' εξοχήν αρμόδιες από κοινού για την κατάσβεση των δασικών πυρκαγιών. Με το νόμο 2612/1998 (ΦΕΚ 112/Α/1998) μεταβιβάστηκαν όλες οι αρμοδιότητες της καταστολής των δασικών πυρκαγιών στο

Πυροσβεστικό Σώμα. Ανατέθηκε η ευθύνη και ο επιχειρησιακός σχεδιασμός και δόθηκαν όλα τα μέσα πυρόσβεσης που κατείχαν οι δασικές υπηρεσίες στην Πυροσβεστική.

Η ανάθεση της δασοπυρόσβεσης στην Πυροσβεστική Υπηρεσία παρά τις προσδοκίες για δημιουργία αποτελεσματικότερου συστήματος δασοπροστασίας δεν είχε τα αναμενόμενα αποτελέσματα. Τα προβλήματα που παρουσιάστηκαν αφορούσαν στην γενικότερη αντίληψη του πυροσβεστικού σώματος για τον τρόπο διαχείρισης των πυρκαγιών υπαίθρου. (Ν.Μπόκαρης 2011).

Η οργάνωση του αντιπυρικού σχεδιασμού θα έπρεπε να γίνεται σε επίπεδο δασαρχείου γιατί έτσι θα ήταν δυνατή η γνώση των ιδιαίτερων χωροταξικών, διαχειριστικών και διοικητικών δεδομένων κάθε περιοχής και ιδιαίτερα των ορεινών όγκων.

Τα επιχειρησιακά σχέδια δράσης θα έπρεπε να είναι ειδικές δασοτεχνικές μελέτες οι οποίες θα καταγράφουν τα δασικά οικοσυστήματα και θα περιλαμβάνουν προληπτικά μέτρα όπως καθαρισμούς, δεξαμενές, πυροφυλάκια, αντιπυρικές ζώνες κ.τ.λ. Θα πρέπει να ορίζεται σαφώς ο ρόλος κάθε φορέα (Δασαρχείο Δήμοι, Εθελοντές) και ο τρόπος που αυτός θα συμμετέχει στην πρόληψη και την καταστολή μιας φωτιάς.

Ίσως η μεγαλύτερη αδυναμία του συστήματος πυρόσβεσης των τελευταίων χρόνων ήταν η ελλιπής γνώση του χώρου, των δρόμων που κατά κύριο λόγο διανοίγονται από τα δασαρχεία καθώς και των ιδιαίτερων συνθηκών που υφίστανται σε ένα δασικό οικοσύστημα κατά το ξέσπασμα μιας πυρκαγιάς. Έτσι ενώ οι πυροσβέστες έχουν μεγαλύτερη εμπειρία στην αντιμετώπιση της φωτιάς, πολύ περισσότερο από τους δασικούς υπαλλήλους, δεν έχουν γνώση και εμπειρία στη λειτουργία του δάσους. Για αυτόν τον λόγο η έμφαση της ΠΥ δίνεται στα εναέρια μέσα τα οποία όμως στη χώρα μας έχουν τα γνωστά προβλήματα παλαιότητας και διαθεσιμότητας. Τα πεζοπόρα τμήματα αποτελούνται από λίγους εποχικούς δασοπυροσβέστες και από άνδρες της ΕΜΑΚ - για αυτό είναι λίγα. Απομένουν μόνο τα πυροσβεστικά οχήματα, τα οποία λόγω μεγέθους είναι δυσκίνητα και ακατάλληλα για δασικές περιοχές, επομένως αδυνατούν να πλήξουν γρήγορα, στην έναρξη της φωτιάς, την εστία. (Θ.Καραουλάνης 2018).

Σύμφωνα με τους Κ.Τσαγκάρη, Γ.Καρέτσο και Ν.Προύτσο (2011) κατά τη χρονική περίοδο 1983-1997 (όπου την ευθύνη της καταστολής είχε η Δασική Υπηρεσία), το 81,6% των πυρκαγιών κατασβήστηκε μόνο με επίγεια μέσα, το 0,4% μόνο με εναέρια

και το 15,7% με τη συνδρομή και των δύο. Η μέση ένταση των πυρκαγιών που αντιμετωπίστηκαν με μικτό τρόπο ήταν 1.450 στρ. καμένης έκτασης ανά περιστατικό. Την επόμενη χρονική περίοδο (1998-2006), οπότε την ευθύνη είχε αναλάβει η Πυροσβεστική Υπηρεσία, τα ποσοστά αυτά διαφοροποιήθηκαν. Συγκεκριμένα, η αντιμετώπιση των πυρκαγιών μόνο με επίγεια μέσα μειώθηκε στο 74,2%, ενώ αυξήθηκαν τα ποσοστά των περιστατικών που αντιμετωπίστηκαν με μικτό τρόπο (24,2%) ή μόνο με εναέρια μέσα (0,5%). Η μέση ένταση των πυρκαγιών που αντιμετωπίστηκαν με μικτό τρόπο μειώθηκε επίσης στα 896 στρ. καμένης έκτασης ανά περιστατικό, επιβεβαιώνοντας τη δυνατότητα χρήσης εναέριων μέσων σε πυρκαγιές μικρότερης έντασης σε σχέση με την προγενέστερη περίοδο. Στα ανωτέρω βέβαια πρέπει να ληφθεί υπόψη και το γεγονός ότι με την πάροδο των χρόνων αυξάνονται οι δυνατότητες χρησιμοποίησης εναέριων μέσων και τεχνολογιών που χρησιμοποιούνται στην καταστολή μιας πυρκαγιάς .

1.2.6 Οικιστικές πιέσεις

Πριν το Σύνταγμα του 1975 δεν απαγορευόταν ρητά από την νομοθεσία η αλλαγή της χρήσης των δασών για οικιστικούς σκοπούς .Σε εκείνη την περίοδο τα δάση και οι δασικές εκτάσεις κλήθηκαν να εξυπηρετήσουν σκοπούς οικιστικής αποκατάστασης προσφύγων, πληγέντων από τον πόλεμο, απόρων. Οι χρήσεις αυτές εις βάρος του δάσους κρίνονταν ότι εξυπηρετούσαν το δημόσιο συμφέρον και για αυτό ήταν εν πολλοίς αποδεκτές. Πέραν όμως των πραγματικών αναγκών που υπήρχαν η αποδοχή αυτή χρησιμοποιήθηκε και ως όχημα για την καταπάτηση δασών και σε περιπτώσεις κάλυψης δευτερευουσών αναγκών όπως η εξοχική κατοικία, η εμπορική εκμετάλλευση κτλ.

Στο Σύνταγμα του 1975 απαγορεύεται, μετά τις ερμηνείες του ΣτΕ, η αλλαγή χρήσης του δάσους για οικιστικούς λόγους <Απαγορεύεται η μεταβολή του προορισμού των δασών και των δασικών εκτάσεων, εκτός αν προέχει για την Εθνική Οικονομία η αγροτική εκμετάλλευση ή άλλη τους χρήση, που την επιβάλλει το δημόσιο συμφέρον.> (άρθρο 24 παρ1) και <Δημόσια ή ιδιωτικά δάση και δασικές εκτάσεις που καταστράφηκαν ή καταστρέφονται από πυρκαγιά ή που με άλλο τρόπο αποψιλώθηκαν ή αποψιλώνονται δεν αποβάλλουν για το λόγο αυτό το χαρακτήρα που είχαν πριν καταστραφούν, κηρύσσονται υποχρεωτικά αναδασωτέες και αποκλείεται να διατεθούν για άλλο προορισμό.> (αρθρο117 παρ.3).

Το γεγονός αυτό έχει δημιουργήσει σοβαρά προβλήματα σε φερόμενους ιδιοκτήτες δασικών εκτάσεων στους οποίους πριν το 1975 δεν απαγορεύονταν η οικιστική χρήση των εκτάσεων αλλά μετά το 1975 απαγορεύονταν. Ένα τέτοιο παράδειγμα είναι οι οικοδομικοί συνεταιρισμοί οι οποίοι κατέχουν δάση και δασικές εκτάσεις. Αυτοί υπολογίζονται σε 110 περίπου σύμφωνα με στοιχεία του ΥΠΕΝ και σε προσφυγές που υπέβαλλαν κάποιοι από αυτούς στην Ευρωπαϊκή Ένωση για το δικαίωμα διάθεσης της περιουσίας τους δικαιώθηκαν εντέλλοντας την χώρα σε μεγάλες αποζημιώσεις . Κάποιοι άλλοι δεν είχαν κινήσει τις απαραίτητες διαδικασίες αναγνώρισης τους ως οικισμοί -είτε γιατί δε επιτρεπόταν η κατάκτηση δασικής γης είτε γιατί απαγορευόταν η ιδιωτική πολεοδόμηση- με αποτέλεσμα ο υποθέσεις τους να εκκρεμούν στα δικαστήρια επί δεκαετίες ταλαιπωρώντας και τους πολίτες και το Δημόσιο το οποίο ξοδεύει μεγάλα ποσά για την προάσπιση των δικαιωμάτων του. Κυρίως όμως δημιουργεί ένα ασταθές πλαίσιο από το οποίο δημιουργούνται προσδοκίες για την χρήση των εκτάσεων -εύκολα εκμεταλλεύσιμο από την εκάστοτε κυβέρνηση.

Όπως έχει αναφερθεί και σε προηγούμενο κεφάλαιο ο ορισμός του δάσους και της δασικής έκτασης είναι ένα πεδίο που δεν έχει ξεκαθαριστεί ,επιδεχόμενος κάθε φορά νέες διευκρινήσεις και αλλάζοντας κάθε φορά τις επιτρεπτές επεμβάσεις.

Σε ότι αφορά τα σχέδια πόλης στο άρθρο 60 του Ν.998/79 όπως τροποποιήθηκε και ισχύει με το Ν 4280 /2014 *«Επέκταση εγκεκριμένου σχεδίου πόλεως ή επέκταση οικισμού υφισταμένου προ του 1923 ή δημιουργία οικιστικής περιοχής εντός δάσους ή δασικής έκτασης δεν επιτρέπεται ούτε είναι δυνατή η καθ' οιονδήποτε τρόπον παραχώρηση ή εκχώρηση δημοσίου ή ιδιωτικού δάσους ή δασικής έκτασης, αντιστοίχως, προς δημιουργία ή επέκταση πόλεων, οικισμών ή οικιστικών περιοχών, πλην των επιτρεπομένων από τις ειδικότερες διατάξεις του Κεφαλαίου Α' (Περιβαλλοντική αναβάθμιση και ιδιωτική πολεοδόμηση - Οικοδομικοί Συνεταιρισμοί - Εγκαταλελειμμένοι οικισμοί και Βιώσιμη ανάπτυξη) του νόμου .Οι επιτρεπόμενες ειδικότερες διατάξεις που αναφέρονται στο κεφάλαιο Α επιτρέπουν τη δόμηση, υπό προϋποθέσεις, σε οικοδομικούς συνεταιρισμούς, νόμιμους ιδιοκτήτες δασών, δασικών και χορτολιβαδικών εκτάσεων και γενικότερα εκτάσεων μη υπαγόμενων στις διατάξεις της δασικής νομοθεσίας, πριν την έναρξη ισχύος του Συντάγματος του 1975 για τις οποίες είχε εγκριθεί από τη διοίκηση προ του έτους 1975 ρυμοτομικό σχέδιο ή έχουν εκδοθεί εγκρίσεις δημοσίων υπηρεσιών και έγκριση του ρυμοτομικού*

σχεδίου από το αρμόδιο συμβούλιο δημοσίων έργων του Υπουργείου Δημοσίων Έργων προ του έτους 1975 των εκτάσεων που κατέχουν,

Με το άρθρο 154 του Ν.4389/2016 προστέθηκε παράγραφος στο άρθρο 3 του Ν.998/79 με το οποίο εισάγεται μια επιπλέον ευνοϊκή ρύθμιση για τις περιπτώσεις που δάση και δασικές εκτάσεις άλλαξαν μορφή για οικιστική χρήση. Το άρθρο έχει ως εξής: «*Εκτάσεις που έχουν απολέσει το δασικό τους χαρακτήρα πριν τις 11.6.1975 λόγω επεμβάσεων που έλαβαν χώρα με βάση σχετική διοικητική πράξη, η οποία καλύπτεται από το τεκμήριο νομιμότητας, δεν χαρακτηρίζονται ως δάση ή δασικές εκτάσεις, κατά τη διαδικασία του άρθρου 14 του ν. 998/1979 και δεν κηρύσσονται αναδασωτές*». Εδώ οι σχετικές διοικητικές πράξεις αφορούν οικοδομικές άδειες που εκδόθηκαν νομίμως μεταξύ δύο χρονικών ορόσημων - είτε πριν την 11-06-1975 είτε πριν την έναρξη ισχύος του Ν 2030/2011 -και αφορούν έκταση ίση με τα όρια αρτιότητας για την κατασκευή ενός κτίσματος.

Ως οφειλόμενη ενέργεια έπειτα από την έκδοση αποφάσεων κήρυξης αναδάσωσης για εκτάσεις που έχουν καταληφθεί για να αποδοθούν σε οικιστική χρήση είναι η έκδοση αποφάσεων κατεδάφισης. Με τον Ν.3818/2010 συστάθηκε Υπηρεσία κατεδάφισης αυθαιρέτων η οποία μετονομάστηκε Ειδική Υπηρεσία Επιθεώρησης & Κατεδάφισης (ΕΥΕΚΑ) με αρμοδιότητα τις κατεδαφίσεις αυθαιρέτων. Παρόλα αυτά ελάχιστες έχουν εκτελεστεί και παραμένουν σε εκκρεμοδικία επί μακρόν μετά από προσφυγές ενδιαφερομένων περιμένοντας την επόμενη ευνοϊκότερη ρύθμιση για <τακτοποίηση>.

Ένας ακόμη τρόπος νομιμοποίησης της δόμησης εντός δασών και δασικών εκτάσεων επιχειρήθηκε με την εισαγωγή της έννοιας των οικιστικών πυκνώσεων. Ο όρος «οικιστικές πυκνώσεις» εμφανίζεται για πρώτη φορά στο άρθρο 153 περ. ΙΑ του ν. 4389/2016 , με το οποίο τροποποιήθηκε το άρθρο 23 του ν. 3889/2010. Ως «οικιστικές πυκνώσεις» ορίζονται οι συγκεντρώσεις κατοικιών που παρουσιάζουν λειτουργική ενότητα λόγω του αριθμού τους, της εγγύτητάς τους και της εξυπηρέτησής τους από κοινά δίκτυα όδευσης, ενέργειας, ύδρευσης κ.ά. Στην ουσία αφορά συστάδες αυθαιρέτων - κατά ελάχιστο 50 κτίσματα- εντός δασών που αποτυπώνονται με ιώδες χρώμα και εξαιρούνται από την ανάρτηση στον δασικό χάρτη. Δίνεται η δυνατότητα κατοικίες και συνοδευτικές κατασκευές σε οικιστικές πυκνώσεις περιοχών με αναρτημένους ή κυρωμένους δασικούς χάρτες ή σε δάση και δασικές εκτάσεις σε περιοχές όπου δεν έχουν αναρτηθεί δασικοί χάρτες, να μπορούν

να εξαιρεθούν προσωρινά από την κατεδάφιση και τις λοιπές διοικητικές κυρώσεις . Ο σκοπός αυτής της ρύθμισης ήταν η επιτάχυνση της διαδικασίας ανάρτησης και κύρωσης των δασικών χαρτών από τα προβλήματα που αφορούν οικισμούς της χώρας, οι οποίοι δεν ακολούθησαν, κατά την οριοθέτησή τους, την προβλεπόμενη διαδικασία για τον έλεγχο του δασικού χαρακτήρα τους και την τυχόν ύπαρξη δασικών εκτάσεων εντός αυτών. Η ρύθμιση αυτή έφερε πλήθος αντιδράσεων από περιβαλλοντικές οργανώσεις και συλλόγους οι οποίοι προσέφυγαν στο ΣτΕ. Έτσι εκδόθηκαν οι αποφάσεις της μείζονος Ολομέλειας ΣτΕ 685-688/2019 οι οποίες έκριναν ότι οι διατάξεις του άρθρου 23 παρ. 4 του ν. 3889/2010 αντίκεινται στο άρθρο 24 παρ. 1 του Συντάγματος. Η δε αξιοποίηση δασικού χαρακτήρα εκτάσεων για οικιστικούς σκοπούς δεν επιτρέπεται, ούτε συνιστά λόγο υπέρτερου δημοσίου συμφέροντος που δικαιολογεί τη μεταβολή του προορισμού του δάσους.

Σε κάθε περίπτωση, η αυθαίρετη δόμηση εντός δασών και δασικών εκτάσεων προϋποθέτει την έγκυρη καταγραφή των εκτάσεων αυτών ως δασικών στον δασικό χάρτη και την υπαγωγή τους στη διαδικασία αντιρρήσεων. Η πρόβλεψη ότι στις περιοχές δασικού χαρακτήρα, που χρησιμοποιούνται οικιστικά, εξακολουθεί να εφαρμόζεται η δασική νομοθεσία, δεν θεραπεύει τις σχετικές πλημμέλειες, διότι για να επιτελέσει η δασική νομοθεσία τον προστατευτικό της ρόλο, απαιτείται η προσήκουσα απογραφή των δασικών εκτάσεων στο Δασολόγιο, την οποία οι επίμαχες διατάξεις ματαιώνουν επ' αόριστον.

Συνολικά οι οικιστικές πυκνώσεις στο 35% των δασικών χαρτών της χώρας καταλαμβάνουν 71.282 στρέμματα. Χαρακτηριστικό παράδειγμα (σύμφωνα με τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία, καθώς η επεξεργασία δεν έχει ολοκληρωθεί) είναι η Χαλκιδική, όπου οι οικισμοί αυθαιρέτων κατέλαβαν 17.476 στρέμματα Ακολουθούν η περιφερειακή ενότητα Θεσσαλονίκης, με 14.498 στρέμματα, η Ανατολική Αττική με 8.314 στρέμματα και η Δυτική Αττική με 7.502 στρέμματα, η Αχαΐα με 3.984 στρέμματα και η περιφερειακή ενότητα Λάρισας με 3.791 στρέμματα. Χαρακτηριστικό είναι ότι στη Μάνδρα, που πρόσφατα επλήγη από την καταστροφική πλημμύρα, διαπιστώθηκε κατά την ανάρτηση του δασικού χάρτη ότι έχουν εκχερσωθεί συνολικά 4.500 στρέμματα δασών και δασικών εκτάσεων, ενώ οι οικισμοί αυθαιρέτων καταλαμβάνουν 1.772 στρέμματα.(<https://greenagenda.gr>).

Εν ολίγοις για μια ακόμη φορά διαπιστώνεται ότι η αυθαίρετη δόμηση και ιδιαίτερα εντός δασών και δασικών εκτάσεων είναι ένα τεράστιο χρονίζον ζήτημα, το οποίο

απαιτεί ισχυρή πολιτική βούληση για να επιλυθεί και ένα ξεκάθαρο νομικό πλαίσιο προστασίας. Η διαδικασία κατάρτισης των δασικών χαρτών έβγαλε στην επιφάνεια ζητήματα που <σέρνονταν> χρόνια χωρίς λύση, φανέρωσε την παθογένεια της Πολιτείας στην άμεση και αποτελεσματική αντιμετώπισή τους και την αναγκάζει να επινοεί λύσεις με την νοοτροπία του < ό γέγονε γέγονε> .

1.2.7 Προστατευόμενες περιοχές

Η διαχείριση των δασών και των δασικών εκτάσεων γίνεται με βάση α) τις διαχειριστικές μελέτες και εκθέσεις β) τους πίνακες υλοτομίας και γ) τις δασικές αστυνομικές διατάξεις (ΔΑΔ) ,τα οποία δημιουργούν την δασική πολιτική που ασκείται σε ένα δασικό οικοσύστημα. Ο τελικός σκοπός αυτών των μέτρων είναι η επίτευξη της αειφορίας όλων των αγαθών και υπηρεσιών για την εξυπηρέτηση της κοινωνικής ευημερίας.(Παπασταύρου 2006).

Υπό αυτήν την έννοια όλα τα δάση και οι δασικές εκτάσεις θα μπορούσαν να θεωρηθούν προστατευόμενες περιοχές. Εντούτοις η κήρυξη κάποιων περιοχών ως προστατευόμενες κρίνεται απαραίτητη όταν υπάρχει ανάγκη για μεγαλύτερη προστασία κάποιων περιοχών είτε από το ενδιαφέρον πολιτών, κοινωνικών φορέων είτε από τις δυνατότητες χρηματοδότησης που θα δημιουργούσε μια τέτοια ενέργεια.(Ταμπάκης 2009).

Η πρώτη θεσμοθέτηση προστατευόμενων περιοχών έγινε με το Α.Ν 856/1937 <Περί Εθνικών Δρυμών> με σκοπό την διατήρηση και προστασία μεγάλων φυσικών και εξαιρετικά όμορφων περιοχών εθνικής ή διεθνούς σημασίας για επιστημονική και εκπαιδευτική χρήση αλλά και για λόγους αναψυχής(Παπασταύρου κ.α 1989 ,Καραμέρης 1991).

Με το Δασικό Κώδικα 86/69 ιδρύθηκαν Αισθητικά Δάση και Διατηρητέα Μνημεία της φύσης, Καταφύγια θηραμάτων, Εκτροφεία θηραμάτων και Ελεγχόμενες κυνηγετικές περιοχές.

Η διεύρυνση της προστασίας έγινε αρχικά με το άρθρο 4 του Ν.998/79 όπου αναφέρεται ως κατηγορία δασών: *Δάση και δασικές εκτάσεις που παρουσιάζουν ιδιαίτερο επιστημονικό, αισθητικό, οικολογικό και γεωμορφολογικό ενδιαφέρον ή περιλαμβάνονται σε ειδικές ζώνες διατήρησης και ζώνες ειδικής προστασίας (εθνικοί δρυμοί, αισθητικά δάση, υγροβιότοποι, διατηρητέα μνημεία της φύσης.* Αργότερα με τον Ν.3208/2003 όπου προστέθηκαν στις ζώνες ειδικής προστασίας <δίκτυα και

περιοχές προστατευόμενα από τις διατάξεις του κοινοτικού δικαίου, αρχαιολογικοί χώροι, το άμεσο περιβάλλον μνημείων και ιστορικοί τόποι>.

Έως την έκδοση του Ν.1650/86 ο χαρακτηρισμός μιας περιοχής ως προστατευόμενης γινόταν βάσει της Δασικής Νομοθεσίας. Οι νέες προσεγγίσεις όμως στην επιστήμη σχετικά με την αειφορία και την προστασία των φυσικών πόρων καθώς και η υποχρέωση της χώρας σε εφαρμογή διεθνών συμβάσεων για την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος δημιούργησαν νέα δεδομένα.

Το Εθνικό Σύστημα Προστατευόμενων Περιοχών, σύμφωνα με τον Νόμο 3937/2011 “Διατήρηση της βιοποικιλότητας και άλλες διατάξεις”, έχει στόχο την αποτελεσματική προστασία της βιοποικιλότητας και των λοιπών οικολογικών αξιών τους. Αποτελείται από όλες τις περιοχές που υπάγονται σε μια ή περισσότερες από τις κατηγορίες του άρθρου 19 του ν.1650/1986 (ΦΕΚ 160 Α’), σύμφωνα με τις διατάξεις του.

Σήμερα στην χώρα μας σημαντικές φυσικές περιοχές αναγνωρίζονται ως προστατευόμενες είτε μέσω του χαρακτηρισμού τους με βάση την ισχύουσα εθνική νομοθεσία, είτε με την κατοχύρωσή τους στο πλαίσιο διεθνών συμβάσεων τις οποίες έχει κυρώσει η χώρα και διεθνών ή Ευρωπαϊκών πρωτοβουλιών. Σε πολλές περιπτώσεις παρατηρείται αλληλοεπικάλυψη μεταξύ των προστατευόμενων περιοχών σε εθνικό, ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο.

Σε εφαρμογή των Ευρωπαϊκών Οδηγιών για τους Οικοτόπους και τα Πτηνά, η χώρα έχει εντάξει περιοχές της στο ευρωπαϊκό δίκτυο Natura 2000. Το Δίκτυο Natura 2000 αποτελεί ένα Ευρωπαϊκό Οικολογικό Δίκτυο περιοχών, οι οποίες φιλοξενούν φυσικούς τύπους οικοτόπων και οικοτόπους ειδών που είναι σημαντικοί σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Αποτελείται από δύο κατηγορίες περιοχών: Τις «Ζώνες Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ)» (Special Protection Areas - SPA) για την Ορνιθοπανίδα, όπως ορίζονται στην Οδηγία 79/409/ΕΚ και τους «Τόπους Κοινοτικής Σημασίας (ΤΚΣ)» (Sites of Community Importance - SCI) όπως ορίζονται στην Οδηγία 92/43/ΕΟΚ.

Στις περιοχές αυτές περιλαμβάνονται 241 Τόποι Κοινοτικής Σημασίας (ΤΚΣ) βάσει της Οδηγίας για τους Οικοτόπους και 202 Ζώνες Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ) βάσει της Οδηγίας για τα Πτηνά. Οι εν λόγω περιοχές καλύπτουν περίπου 27% της ηπειρωτικής Ελλάδας, καθώς και σημαντικό τμήμα της θαλάσσιας έκτασής της. Το άθροισμα των περιοχών δεν είναι ακριβές καθώς ορισμένες περιοχές έχουν

χαρακτηριστεί τόσο ΤΚΣ όσο και ΖΕΠ. Ως Ειδικές Ζώνες Διατήρησης (ΕΖΔ) ορίζονται οι ΤΚΣ που έχουν μετέπειτα χαρακτηριστεί από τα κράτη μέλη, υποχρεούμενα από την Κοινοτική Νομοθεσία για να καθορίσουν τις προτεραιότητες για την διατήρηση των οικοτόπων και των ειδών εντός αυτών.

Στις περιοχές του δικτύου Natura 2000 περιλαμβάνονται οι 10 Εθνικοί Δρυμοί, Εθνικά Πάρκα, οι Υγρότοποι Διεθνούς Σημασίας σύμφωνα με τη Σύμβαση Ραμσάρ καθώς και άλλες προστατευόμενες περιοχές από την εθνική νομοθεσία όπως Αισθητικά Δάση και Διατηρητέα Μνημεία της Φύσης.

Επιπλέον άλλες υποχρεώσεις για την προστασία της φύσης απορρέουν από τις σχετικές Διεθνείς Συμβάσεις, τις οποίες η Ελλάδα έχει κυρώσει καθώς και από τη συμμετοχή της σε διεθνείς οργανισμούς όπως το Συμβούλιο της Ευρώπης και η UNESCO. Οι χαρακτηρισμένες σε διεθνές επίπεδο περιοχές είναι οι Υγρότοποι Διεθνούς Σημασίας από τη Σύμβαση Ραμσάρ, τα Μνημεία της Παγκόσμιας Κληρονομιάς (UNESCO), τα Αποθέματα Βιόσφαιρας (UNESCO, Άνθρωπος και Βιόσφαιρα), οι Ειδικά Προστατευόμενες Περιοχές (Σύμβαση Βαρκελώνης), τα Βιογενετικά Αποθέματα (Συμβούλιο της Ευρώπης) και οι Περιοχές στις οποίες έχει απονεμηθεί Ευρωδίπλωμα (Συμβούλιο της Ευρώπης).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΔΑΣΗ ΚΑΙ ΔΑΣΙΚΕΣ ΕΚΤΑΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

2.1.ΕΘΝΙΚΗ ΑΠΟΓΡΑΦΗ ΔΑΣΩΝ

Στην χώρα μας έχει πραγματοποιηθεί ως τώρα μία μόνο Εθνική Απογραφή Δασών, τα αποτελέσματα της οποίας δημοσιεύθηκαν το 1992.

Η απογραφή αυτή δεν ήταν ολοκληρωμένη διότι κάλυψε μόνον μέρος των δασικών παραμέτρων και αρκετοί ορισμοί αυτών των παραμέτρων δεν ταυτίζονται πλήρως με τους ορισμούς που αναφέρονται στις Εκτιμήσεις Δασικών Πόρων του FAO/ECE 1990. Της εθνικής απογραφής δασών είχε προηγηθεί μια άλλη εμπειρικού τύπου απογραφή με τίτλο «Κατανομή των Δασών της Ελλάδας» του 1964, η οποία αποτελεί μόνον απογραφή εκτάσεων Η Εθνική Απογραφή Δασών παρέχει ακριβή στοιχεία για την έκταση, τον όγκο, την προσαύξηση, την ποιότητα και το είδος της συγκομιζόμενης ξυλείας. Δεν έγινε διάκριση όμως των δασών κατά μορφή ιδιοκτησίας.

Η έλλειψη περισσότερων απογραφών στην Ελλάδα καθιστά δύσκολη την παρουσίαση της διαχρονικής εξέλιξης ορισμένων βασικών δασικών παραμέτρων.

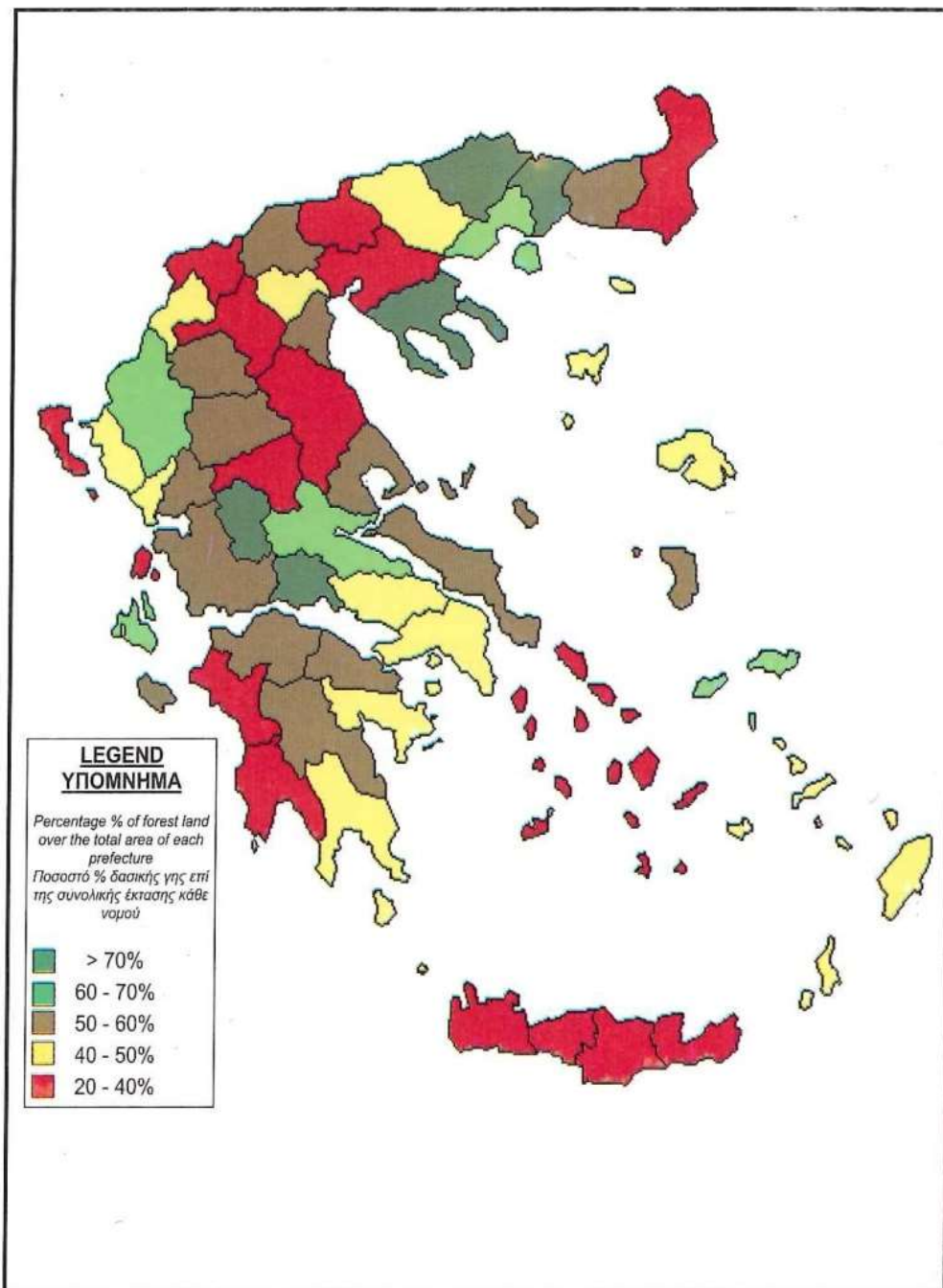
ΕΚΤΑΣΗ ΤΩΝ ΔΑΣΩΝ ΚΑΙ ΔΑΣΙΚΩΝ ΕΚΤΑΣΕΩΝ ΚΑΙ ΜΕΤΑΒΟΛΕΣ ΑΥΤΗΣ

	1964		1992	
	ΕΚΤΑΣΗ (1000ha)	ΠΟΣΟΣΤΟ %	ΕΚΤΑΣΗ (1000ha)	ΠΟΣΟΣΤΟ %
Δάση	2512	19	3359	25,5
Άλλες δασικές Εκτάσεις	3960	30	3154	23,9
Σύνολο δασών και δασικών εκτάσεων	6472	49	6513	49,4
Λοιπές χρήσεις γης	6724	51	6683	50,6
Συνολική έκταση	13196	100	13196	100

Χώρας

(Κριτήρια και Δείκτες Αειφορικής Διαχείρισης των Δασών της Ελλάδας, Υπουργείο Γεωργίας, Αθήνα 2000)

1.1.2. Ομαδοποίηση των νομών της Ελλάδας ανάλογα με το ποσοστό του συνόλου των δασών και των άλλων δασικών εκτάσεων στη συνολική έκτασή τους

Πηγή:

Πρώτη Εθνική Απογραφή Δασών 1992, ΓΓΔ & ΦΠ,
Υπουργείο Γεωργίας

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

3.1.Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ Π.Ε ΑΡΤΑΣ

Γενικά

Ο νομός Άρτας βρίσκεται στο βορειοδυτικό τμήμα της Ελλάδας και ανήκει γεωγραφικά και διοικητικά στην Ήπειρο, καταλαμβάνει το ΝΑ τμήμα της Ηπείρου. Έχει έκταση 1.662 τ. χλμ. και πληθυσμό 68912 κατοίκους σύμφωνα με την απογραφή του 2011. Συνορεύει (Β) με τους νομούς Ιωαννίνων και Τρικάλων, (Α) με τους νομούς Τρικάλων, Καρδίτσας και Αιτωλοακαρνανίας, (Ν) με το Ν. Αιτωλοακαρνανίας, (Δ) με τους Ν. Πρεβέζης και Ιωαννίνων, ενώ (Ν) βρέχεται από τον Αμβρακικό Κόλπο. Πρωτεύουσα του νομού είναι η Άρτα. Το 18,6% ης έκτασής του είναι πεδινό, το 11% είναι ημιορεινό και το 70,4 ορεινό. Ο νομός αποτελείται από 4 δήμους τους :Δήμο Αρταίων , Δήμο Γ. Καραϊσκάκη, Δήμο Κ. Τζουμέρκων, Δήμο Ν. Σκουφά.

3.1.1 Γεωγραφικά χαρακτηριστικά

Σύμφωνα με την μορφολογία του εδάφους, η πεδινή ζώνη καλύπτει συνολική έκταση 396.000 στρεμμάτων από την οποία καλλιεργούνται τα 185.00 στρέμματα, η ημιορεινή με συνολική έκταση 176.000 στρέμματα από την οποία καλλιεργούνται τα 45.000 στρέμματα και η ορεινή με συνολική έκταση 1.090.000 στρέμματα από την οποία καλλιεργούνται τα 105.000 στρέμματα. Από γεωλογικής πλευράς, η ευρύτερη περιοχή της Άρτας αποτελεί κατά κύριο λόγο τμήμα της Αδριατικοϊονίου ζώνης και κατά δεύτερο των ζωνών Πίνδου και Γαβρόβου -Τριπόλεως.

Εκτείνονται οι εξής οροσειρές :

Τα Αθαμανικά όρη ή Τζουμέρκα, που ουσιαστικά αποτελούν τμήμα της ευρύτερης οροσειράς της Πίνδου. Καταλαμβάνουν τμήμα της Άρτας, των Ιωαννίνων και των Τρικάλων. Το νοτιότερο τμήμα ανήκει κυρίως στην Π.Ε Άρτας. Η υψηλότερη κορυφή του είναι το Καταφύδι με υψόμετρο 2.393 μ. Τα Όρη Βάλτου καταλαμβάνουν το βόρειο τμήμα του νομού Αιτωλοακαρνανίας και το νοτιοανατολικό του νομού Άρτας. Η ψηλότερη κορυφή της οροσειράς έχει υψόμετρο 1.852 μέτρα και βρίσκεται εντός του νομού Άρτας. Η περιοχή αποτελεί βιότοπο της βίδρας και του γύπα (*Gyps fulvus*).

Στα νοτιοδυτικά της περιφερειακής ενότητας βρίσκεται η πεδιάδα της Άρτας, η οποία είναι και η μεγαλύτερη πεδιάδα της Ηπείρου. Η πεδιάδα της Άρτας απαριθμεί 185.000 στρέμματα καλλιεργήσιμης γης με κύριες καλλιέργειες τα πορτοκάλια, τα μανταρίνια, τα ακτινίδια αλλά και φυτά μεγάλης καλλιέργειας όπως το καλαμπόκι και βιομηχανικά φυτά όπως το βαμβάκι. Τα χωριά του κάμπου υπήρξαν για αιώνες παραγωγικοί και τροφοδοτές της γύρω περιοχής αλλά και ολόκληρης της χώρας με τα εκλεκτά πορτοκάλια και τα άλλα γεωργικά προϊόντα. Οι καλλιέργειες, εναλλάσσονται με θαμνοφράχτες και διάσπαρτα δασύλλια από αιωνόβιες βελανιδιές, φράξους και φτελιές, σχηματίζοντας μαζί με τη βλάστηση των καναλιών, ένα πολύτιμο δίκτυο φυσικών φραχτών όπου καταφεύγει η άγρια ζωή.

Διαρρέεται από τους ποταμούς Άραχθο και Λούρο οι οποίοι εκβάλλοντας στον Αμβρακικό κόλπο δημιουργούν το περίφημο διπλό δέλτα, έναν βιότοπο σπάνιας οικολογικής αξίας. Η συγκεκριμένη ζώνη αποτελεί το μεγαλύτερο δελταϊκό σύμπλεγμα σε όλη την Ελλάδα.

Ο Άραχθος έχει μήκος 110 χιλιόμετρα. Πηγάζει από την βόρεια Πίνδο σε υψόμετρο 1.700 μ. και εκβάλλει στον Αμβρακικό κόλπο. Διατρέχει ένα τμήμα της περιφερειακής ενότητας Ιωαννίνων, νότια του Μετσόβου, όπου ονομάζεται Μετσοβίτικος και ολόκληρη την περιφερειακή ενότητα Άρτας και εκβάλλει στον Αμβρακικό κόλπο. Δέχεται τα νερά από τους παραποτάμους Καλεντίνη, Λοζίτσι, Μετσοβίτικο, Διπόταμο και Καλαρρύτεκο. Στον Άραχθο έχουν κατασκευαστεί δύο φράγματα, το Πουρνάρι 1, με ωφέλιμη χωρητικότητα 303 εκατομμύρια κυβικά μέτρα νερό και το Πουρνάρι 2, ωφέλιμης χωρητικότητας 4,1 εκατομμύρια κυβικά μέτρα νερό.

Ο Λούρος πηγάζει από το όρος Τόμαρος σε υψόμετρο 600 μέτρων, κοντά στην περιοχή του Μαντείου της Δωδώνης, διασχίζει την Π.Ε Πρέβεζας, την πεδιάδα της Άρτας και εκβάλλει στο Μιχαλίτσι, στον όρμο Σαλαώρας, του Αμβρακικού Κόλπου όπου σχηματίζει το δέλτα Λούρου. Οι εκβολές του βρίσκονται υπό την προστασία της συνθήκης Ραμσάρ. Η περιοχή αποτελεί ένα από τα καλύτερα διατηρημένα οικοσυστήματα, τόσο σε εθνικό όσο και σε διεθνές επίπεδο. Η μεγάλη περιοχή των καλαμώνων κατά μήκος του Λούρου μπορεί να θεωρηθεί ως μία από τις μεγαλύτερες συνεχόμενες ζώνες καλαμώνων στην Ελλάδα. Ο Αχελώος, διέρχεται από τα όρια των Π.Ε Άρτας και Καρδίτσας και εκβάλλει στο Ιόνιο πέλαγος. Η συνολική έκταση των ποταμών που διατρέχουν την Π.Ε Άρτας αντιστοιχεί σε 128 χιλιόμετρα.

Στην περιοχή υπάρχουν :α)η τεχνητή λίμνη του Πουρναρίου. Βρίσκεται στα βορειοανατολικά του Δήμου Αρταίων, στη Δημοτική Ενότητα Ξηροβουνίου, έχει έκταση 20.500 στρέμματα και δημιουργήθηκε μετά την κατασκευή του ομώνυμου υδροηλεκτρικού φράγματος, του οποίου η κατασκευή ξεκίνησε το 1981 και ολοκληρώθηκε το 1997. Το συγκεκριμένο φράγμα είναι το δεύτερο σε μέγεθος στην Ελλάδα, ύψους 107 μέτρων. Η περιοχή πέριξ της λίμνης Πουρναρίου είναι μια περιοχή παρθένα και παρουσιάζει μεγάλη ποικιλία πανίδας (ασβοί, λαγοί, κουνάβια, ζαρκάδια, αρκούδες λύκους), μικροπανίδας (σκαθάρια, πεταλούδες, έντομα) και ορνιθοπανίδας (πέρδικες, κίσσες, σταυραετοί, γεράκια, γύπες). Η ιχθυοπανίδα της λίμνης αποτελείται από κυπρίνους, άγρια πέστροφα, χέλια. Η χλωρίδα της περιοχής συμπεριλαμβάνει αγριολούλουδα και βότανα όπως, ορχιδέες, φασκόμηλο, μέντα, ρίγανη. Κοντά στη λίμνη μπορεί κανείς να παρατηρήσει και ένα περιορισμένης έκτασης και πολύ σπάνιο δάσος βουνοκυπάρισων.

β)Η τεχνητή λίμνη της Άρτας, η οποία καλύπτει μια έκταση περίπου 90 στρεμμάτων Με πρωτοβουλία του Δήμου Αρταίων, η λίμνη εμπλουτίστηκε με γόνους κυπρίνου από το Κρατικό κυπρινοτροφείο στο Ψαθοτόπι, το οποίο είναι η μόνη κρατική μονάδα στην Ελλάδα που εμπλουτίζει δωρεάν τα εσωτερικά νερά της χώρας. Στον Αμβρακικό υπάρχουν τουλάχιστον 20 λιμνοθάλασσες. Η συνολική έκταση τους ξεπερνάει τα 70 τ.χλμ και οι περισσότερες χωρίζονται από τη θάλασσα με μια μακρόστενη λωρίδα γης. Οι μεγαλύτερες λιμνοθάλασσες του Αμβρακικού, είναι η "Λογαρού", η οποία έχει έκταση 25,75 τ. χιλιόμετρα, το "Τσουκαλιό" με 16,5 τ. χιλιόμετρα, η "Ροδιά" με 13,5 τ χιλιόμετρα και η "Παλιομπούκα" με επιφάνεια 2 τ.χλμ.Ένα βασικό χαρακτηριστικό των λιμνοθαλασσών του Αμβρακικού είναι η μεγάλη τους βιολογική παραγωγικότητα και λειτουργούν ως φυσικά εκτροφεία ψαριών. Στα ανοίγματα που υπάρχουν στις λουρονησίδες και τα οποία επιτρέπουν την επικοινωνία των λιμνοθαλασσών με τη θάλασσα, έχουν εγκατασταθεί τα λεγόμενα "ιβάρια". Τα ιβάρια είναι κατασκευές με καλάμια, οι οποίες ενώ επιτρέπουν την ελεύθερη είσοδο ψαριών από τη θάλασσα, τα εμποδίζουν να επιστρέψουν, με αποτέλεσμα να παγιδεύονται. Στον Αμβρακικό η βιομηχανική αλιεία απαγορεύεται δεδομένου ότι πρόκειται για εθνικό πάρκο. Εδώ επιβιώνει ένας από τους τελευταίους πληθυσμούς ρινοδέλφινων της Μεσογείου (περίπου 150 δελφίνια). Υπάρχει ένα πλήθος απειλούμενων ειδών με προεξάρχοντα τον αργυροπελεκάνο. Η περιφερειακή ενότητα Άρτας βρίσκεται στη 2η θέση, μετά την Π.Ε Αιτωλοακαρνανίας, από

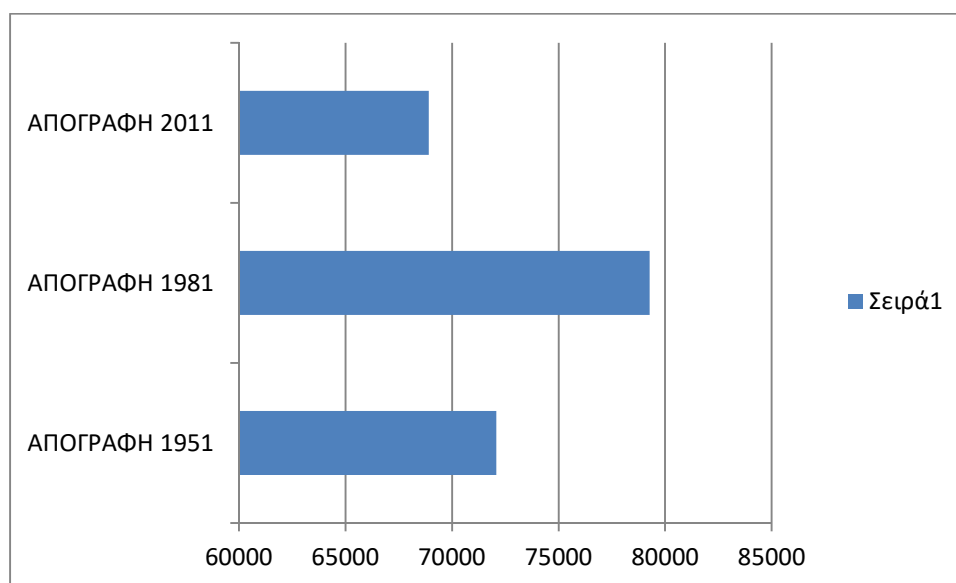
πλευράς συνολικής έκτασης υγροτόπων, με 237.000 τ.χλμ. Επίσης η Π.Ε Άρτας βρίσκεται στις πρώτες θέσεις των περιοχών με τη μεγαλύτερη αλιευτική και κτηνοτροφική χρήση υγροτόπων και κατέχει την 3η θέση στη χρήση υγροτόπων για αναψυχή.

3.1.2 Πληθυσμός

Σύμφωνα με τα στοιχεία των απογραφών της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής για τα έτη 1951, 1981 και 2011 ο πληθυσμός της Περιφερειακής Ενότητας Άρτας έχει ως εξής:

ΑΠΟΓΡΑΦΗ 1951	72075
ΑΠΟΓΡΑΦΗ 1981	79279
ΑΠΟΓΡΑΦΗ 2011	68912

Απογραφή των ετών 1951,1981,2011 για την Π.Ε Άρτας

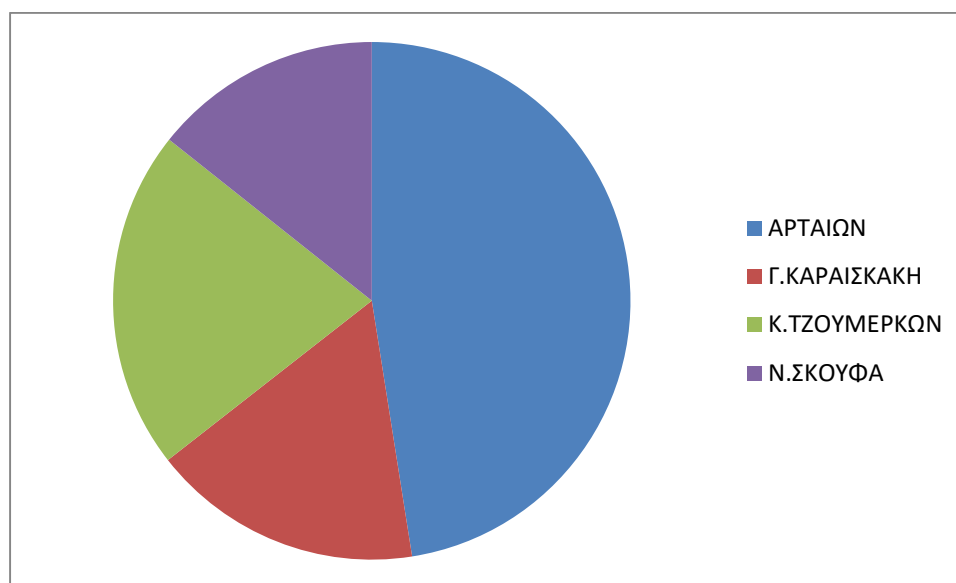
3.1.1 Γράφημα

Αναλυτικά:

ΑΠΟΓΡΑΦΗ 1951

ΑΡΤΑΙΩΝ	34234
Γ.ΚΑΡΑΙΣΚΑΚΗ	12218
Κ.ΤΖΟΥΜΕΡΚΩΝ	15316
Ν.ΣΚΟΥΦΑ	10307
ΣΥΝΟΛΟ	72075

Πληθυσμός της Π.Ε Άρτας έτους 1951 ανά Δήμο

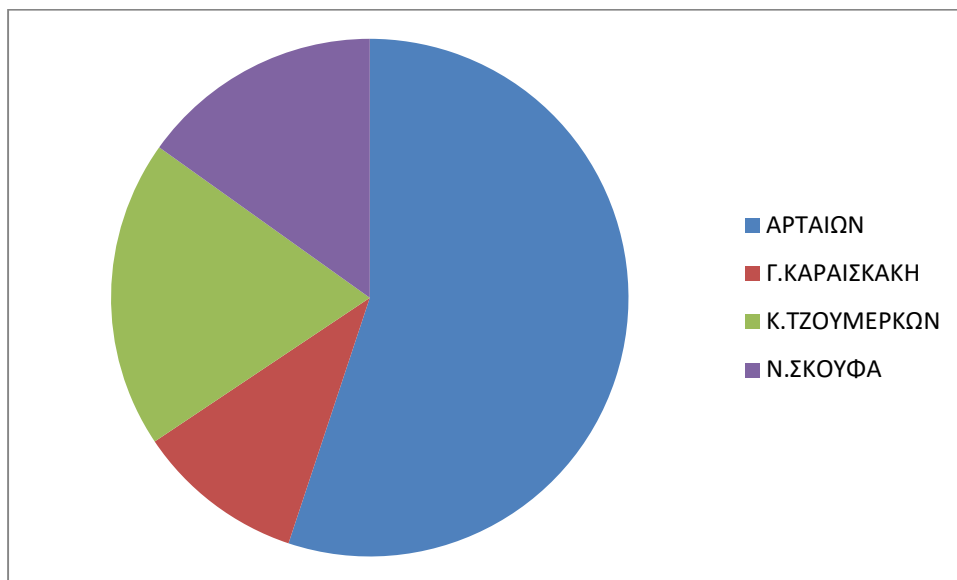

Διάγραμμα 3.1.1

ΑΠΟΓΡΑΦΗ 1981

ΑΡΤΑΙΩΝ	43675
Γ.ΚΑΡΑΙΣΚΑΚΗ	8349
Κ.ΤΖΟΥΜΕΡΚΩΝ	15254
Ν.ΣΚΟΥΦΑ	12001
ΣΥΝΟΛΟ	79279

Πληθυσμός της Π.Ε Άρτας έτους 1981 ανά Δήμο

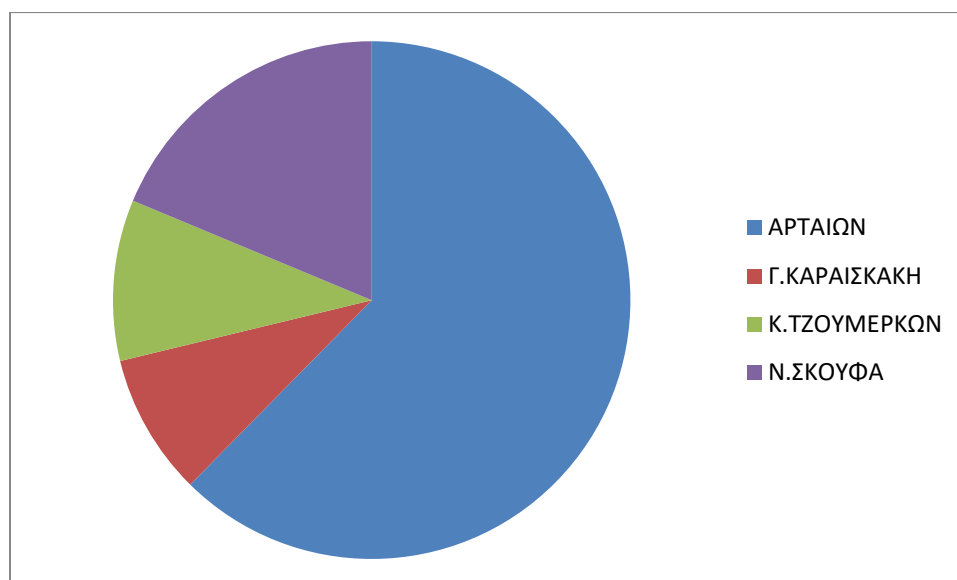

3.1.2 Διάγραμμα

ΑΠΟΓΡΑΦΗ 2011

ΑΡΤΑΙΩΝ	42985
Γ.ΚΑΡΑΙΣΚΑΚΗ	6089
Κ.ΤΖΟΥΜΕΡΚΩΝ	6945
Ν.ΣΚΟΥΦΑ	12893
ΣΥΝΟΛΟ	68912

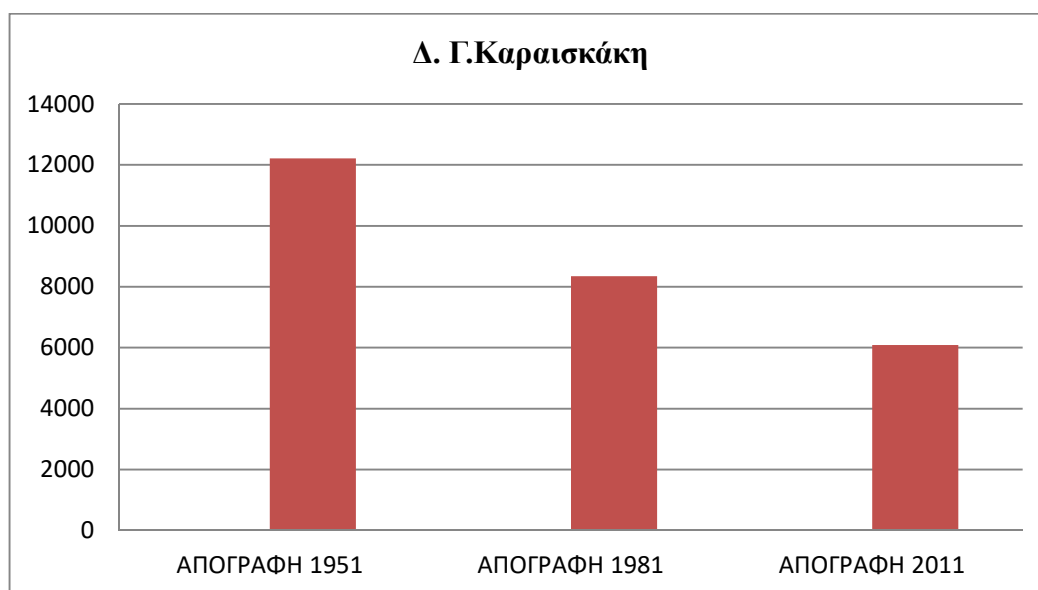
Πληθυσμός της Π.Ε Άρτας έτους 2011 ανά Δήμο

3.1.3 Διάγραμμα

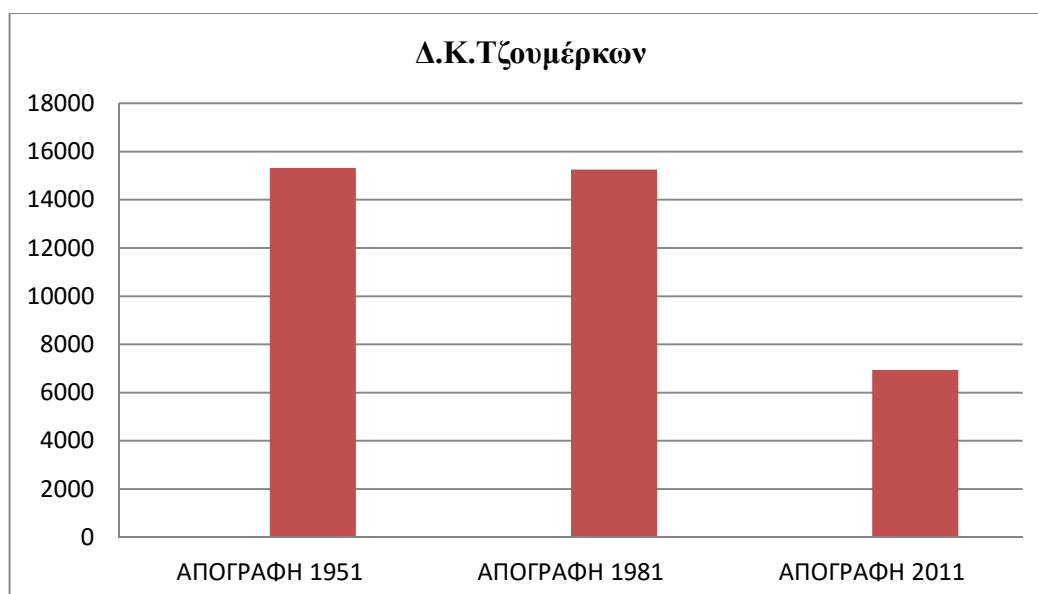
Ο συνολικός πληθυσμός της Περιφερειακής Ενότητας Άρτας έχει μειωθεί σε σχέση και με τις δύο προηγούμενες απογραφές. Η μείωση αυτή είναι πιο έντονη στους Δήμους Κ.Τζουμέρκων και Γ.Καραισκάκη που είναι ορεινοί Δήμοι με παραδασόβιους πληθυσμούς όπως φαίνεται και στα παρακάτω γραφήματα:

Απογραφή των ετών 1951,1981,2011 για τον Δήμο Γ. Καραϊσκάκη

3.1.1 Γράφημα

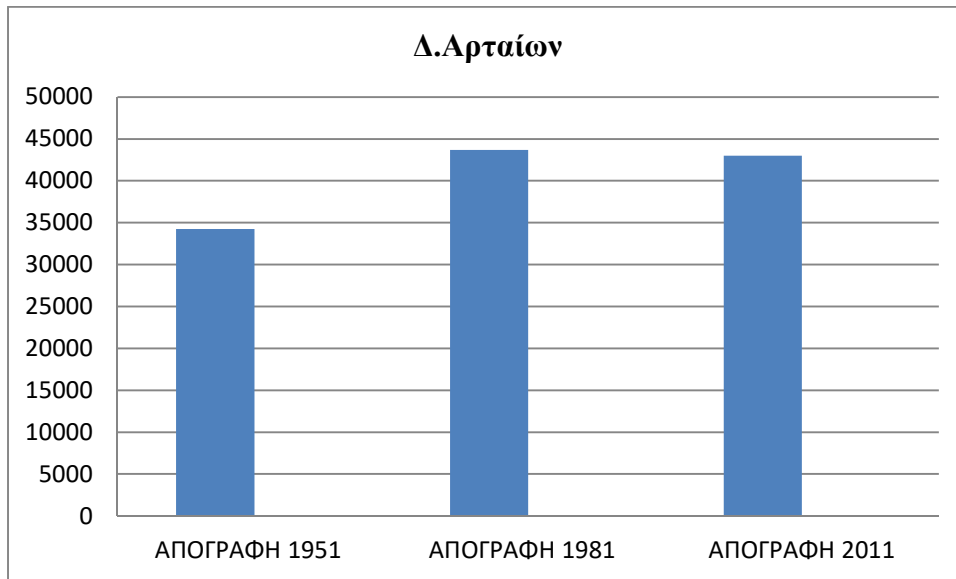
Απογραφή των ετών 1951,1981,2011 για τον Δήμο Κ.Τζουμέρκων

3.1.2 Γράφημα

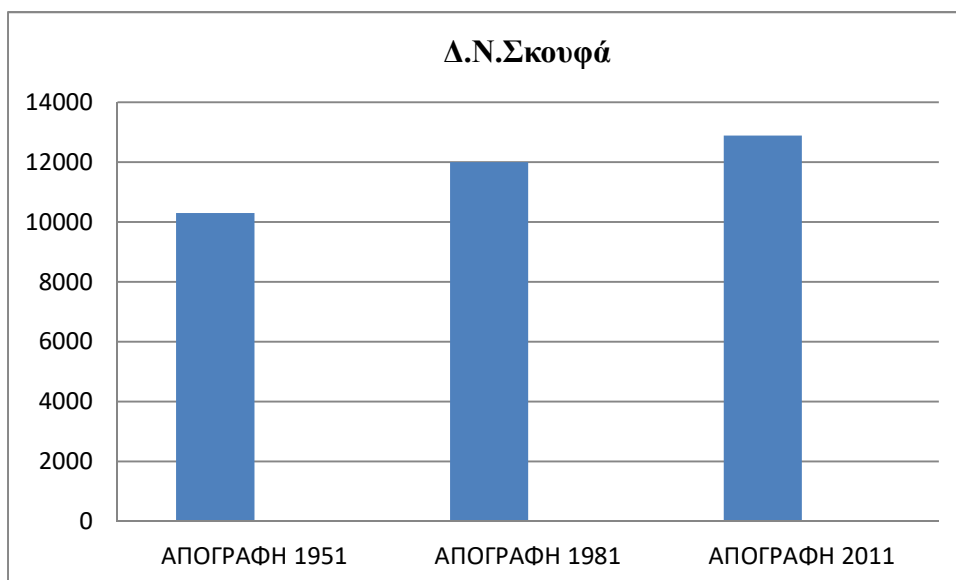
Αντίθετα στους δήμους Αρταίων και Ν.Σκουφά που είναι κυρίως πεδινοί και σε μικρότερο ποσοστό ημιορεινοί δήμοι οι πληθυσμοί τους αυξήθηκαν.

Απογραφή των ετών 1951,1981,2011 για τον Δήμο Άρταίων

3.1.3 Γράφημα

Απογραφή των ετών 1951,1981,2011 για τον Δήμο Ν.Σκουφά

3.1.4 Γράφημα

3.2.ΤΑ ΔΑΣΗ ΚΑΙ ΟΙ ΔΑΣΙΚΕΣ ΕΚΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ Π.Ε ΑΡΤΑΣ

ΓΕΝΙΚΑ

Όπως έγινε προφανές και στα προηγούμενα κεφάλαια η περιφερειακή ενότητα Άρτας είναι μια αγροτοκτηνοτροφική περιοχή. Τα δάση και δασικές εκτάσεις ιδιαίτερα στις ορεινές και ημιορεινές περιοχές της αποτέλεσαν βασικό πόρο επιβίωσης και απόλυτα συνυφασμένο με την καθημερινότητα .

Γράφει ο Γάλλος διπλωμάτης Πουκεβίλ στο έργο του «Ταξίδια στην Ελλάδα» (τόμος Β' σελ. 425 και εξής, Παρίσι 1826) «Ο Γάλλος πρόξενος στην Άρτα, υποσκελίζω κατά το έτος 1797 την Βενετία, που εκμεταλλεύεστε «κυριαρχικό δικαίω», και χωρίς αντάλλαγμα τα ηπειρωτικά δάση, εγκαινίασε την εξαγωγή δασικών προϊόντων και προπαντός ναυπηγησίμου εκ δρυών ξυλικής με αντάλλαγμα την εισαγωγή καφέδων και κυανής βαφής. Υπέβαλε δε κατά την περίστασιν εκείνην εις το Υπουργείον του (στη Γαλλία) εμπειριστατωμένην έκθεσιν εις την οποίαν περιγράφεται ο θησαυρός των ηπειρωτικών δασών. Συνόδευε, μάλιστα, την έκθεσή του και με ένα πολύ εύλωπτον πειστήριον: με τριακόσια τεμάχια μεγάλων δρυών που είχαν κοπεί εις την περιοχήν μισής τετραγωνικής λεύγας από τα δάση του Λούρου (μια λεύγα =4 χιλιόμετρα). Τα δέντρα παραδόθηκαν ως πολύτιμον υλικόν εις τα ναυπηγεία της Τουλώνας. Εις αυτήν υπεγραμμίζετο ότι όλα τα τμήματα της περιοχής εκείνης του Λούρου ήσαν εμπλουτισμένα με παρόμοιες δρυς. Ήταν δε δυνατόν να αγοράζονται μόνον από αυτά τα δάση ογδόντα χιλιάδες κυβικοί πόδες αρίστης ξυλικής. Το ποσόν, όμως, τούτο ανήρχετο κατά την εκτίμησιν ειδικού ξυλουργού εις διακοσίας χιλιάδας κυβικούς πόδας αρίστης ξυλουργικής καταλλήλου δια τα μεγάλα και σπουδαιότερα τμήματα των πολεμικών караβιών.» Και η έκθεση τελείωνε με την υπενθύμιση ότι τα δάση της Ηπείρου ήταν αστείρευτη πηγή ξυλείας καταλλήλου για ναυπήγηση πολεμικών σκαφών, των 50 έως 60 τηλεβόλων.(Δέμος,Α., ΠΡΩΙΝΟΣ ΛΟΓΟΣ Ηπείρου αναφ. στο <https://dasarxeio.com/2015/10/01/24149/>)

Στο κεφάλαιο αυτό θα παρουσιαστούν τα βασικά χαρακτηριστικά των δασών και των δασικών εκτάσεων της Περιφερειακής Ενότητας Άρτας και θα επιχειρηθεί διερεύνηση της μεταβολής των δασών και δασικών εκτάσεων σε άλλης μορφής και το αντίστροφο με βάση τους ορθοφωτοχάρτες του 1945 και αυτούς του 2015. Η διερεύνηση αυτή έγινε με βάση την μελέτη κατάρτισης των δασικών χαρτών για την Περιφερειακή ενότητα Άρτας η οποία υποβλήθηκε για έλεγχο στη Δ/ση Δασών Άρτας τον Φεβρουάριο 2020 από την <Ελληνικά δάση Ο.Ε> για την Ελληνικό

Κτηματολόγιο με το πρόγραμμα QGIS..Δημιουργήθηκαν χάρτες που παρουσιάζουν τις εκτάσεις που καταλαμβάνονται από δάση και δασικές εκτάσεις, χορτολιβαδικές, άλλης μορφής, και τα εγκεκριμένα σχέδια πόλης για το σύνολο της Π.Ε Άρτας αλλά και για καθένα από τους τέσσερις Δήμους της, τόσο για το έτος 1945 όσο και για το 2015.

Σύμφωνα με την ανωτέρω μελέτη οι εκτάσεις έχουν ως εξής:

ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΜΕΛΕΤΗΣ Δ7-05 ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΡΤΑΣ (04)

ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΔΑΣΙΚΟΥ ΧΑΡΤΗ		
A/A	Κατηγορία κάλυψης	Εκτάσεις πολυγώνων
		(στρ.)
1	ΔΔ	810.953,566
2	ΔΑ	24.555,952
3	ΑΔ	64.783,552
4	ΑΑ	346.165,422
5	ΠΔ	11.635,037
6	ΠΧ	12,667
7	ΠΑ	29.875,518
8	ΧΧ	8,513
9	ΧΑ	329,990
10	ΑΧ	
11	ΣΠ	28.249,151
12	ΣΑ	281.846,601
13	ΣΥΝΟΛΟ	1.598.415,969
14	Δάση και Δασικές Εκτάσεις εκτάσεις	911.928,107
15	Χορτολιβαδικές εκτάσεις	351,170
16	Πράξεις χαρακτηρισμού	41.523,222
17	Δασωτές και Αναδασωτές εκτάσεις	3.652,343

3.2.1 Πίνακας

Όπου ΔΔ= δασική το1945,δασική το 2015

ΔΑ=Δασική το 1945, άλλης μορφής το2015
 ΑΔ= Άλλης μορφής το1945, δασική το 2015
 ΑΑ= Άλλης μορφής το 1945 και άλλης μορφής το 2015
 ΠΔ=πράξη χαρακτηρισμού που χαρακτηρίζει την έκταση δασική
 ΠΑ=πράξη χαρακτηρισμού που χαρακτηρίζει την έκταση άλλης μορφής
 ΧΧ=Χορτολιβαδική έκταση το1945 και χορτολιβαδική έκταση το2015
 ΧΑ=Χορτολιβαδική έκταση το 1945 και άλλης μορφής το 2015
 ΑΧ= Άλλης μορφής το 1945 και χορτολιβαδική το 2015
 ΣΠ= Εγκεκριμένα σχέδια πόλης
 ΣΑ= Μη εγκεκριμένα σχέδια πόλης
 Τα εμβαδά της γραμμής 13 προκύπτουν από την άθροιση όλων των χαρακτηρισμών (1 έως 12).
 Τα εμβαδά της γραμμής 14 προκύπτουν από την άθροιση των χαρακτηρισμών: ΔΔ, ΔΑ, ΑΔ, ΠΔ
 Τα εμβαδά της γραμμής 15 προκύπτουν από την άθροιση των χαρακτηρισμών: ΧΧ, ΧΑ, ΑΧ και ΠΧ
 Τα εμβαδά της γραμμής 16 προκύπτουν από την άθροιση των χαρακτηρισμών: ΠΔ, ΠΧ & ΠΑ.
 Τα εμβαδά της γραμμής 17 προκύπτουν από την άθροιση των χαρακτηρισμών ΑΝ σε όποιο πεδίο και αν εμφανίζονται.

Όλα τα εμβαδά προκύπτουν από τη Βάση Δεδομένων του Δασικού Χάρτη. Κατά τον υπολογισμό των μεγεθών εξαιρούνται οι επικαλύψεις μεταξύ διαφορετικών κατηγοριών
 Διαφορές στα σύνολα οφείλονται σε στρογγυλοποιήσεις ενώ διαφορές στη συνολική έκταση μεταξύ της ιστορικής και της πρόσφατης κατάστασης οφείλονται στην ακτογραμμή.

ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΟΡΘΟΦΩΤΟΧΑΡΤΗ ΕΤΟΥΣ 1945 / 1960		
A/A	Κατηγορία κάλυψης	Εκτάσεις πολυγώνων
		(στρ.)
1	Δ	1.043.517,502
2	Χ	30.829,627
3	Α	506.682,638
4	ΣΠ	28.246,720
5	ΣΥΝΟΛΟ	1.609.276,487

3.2.2 Πίν.

ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΟΡΘΟΦΩΤΟΧΑΡΤΗ ΕΤΟΥΣ 2015		
Α/Α	Κατηγορία κάλυψης	Εκτάσεις πολυγώνων
		(στρ.)
1	Δ	1.091.463,182
2	Χ	12.124,603
3	Α	466.579,031
4	ΣΠ	28.249,151
5	ΣΥΝΟΛΟ	1.598.415,967

3.2.3 Πίν.

3.2.1 Βλάστηση

Τα φυτά, προκειμένου να πετύχουν τη μεγαλύτερη εκμετάλλευση της ηλιακής ενέργειας και των θρεπτικών στοιχείων του εδάφους, δημιουργούν σε κάθε περιοχή αυστηρά προκαθορισμένες κοινωνίες, η σύνθεση των οποίων εξαρτάται από τα γενετικά αποθέματα και από τις συνθήκες του περιβάλλοντος. Οι κοινωνίες αυτές ονομάζονται φυτοκοινωνίες. Οι φυτοκοινωνίες, εξαρτώμενες από τις εδαφικές και προπάντων από τις κλιματικές συνθήκες, διακρίνονται χωρικά και σχηματίζουν ζώνες βλάστησης, οι οποίες μεταβάλλονται φυσιολογικά όσο μεταβαίνουμε από τα μικρότερα στα μεγαλύτερα υψόμετρα. Για μια γενική επισκόπηση της δασικής βλάστησης της Ελλάδας ακολουθείται η κλασική ταξινόμηση σε ζώνες που προτάθηκε από τον Σ. Ντάφη (1973). Παράλληλα τα τελευταία χρόνια, στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Οδηγίας 92/43, αναγνωρίστηκαν και περιγράφηκαν οι σημαντικότεροι τύποι βλάστησης ως τύποι οικοτόπων.

Σύμφωνα με την ταξινόμηση του Σ.Ντάφη η δασική βλάστηση διακρίνεται στις εξής ζώνες:

- 1) Ευμεσογειακή ζώνη** (*Quercetalia ilicis*) - (Ζώνη αείφυλλων σκληρόφυλλων) η οποία συντίθεται από αειθαλή είδη προσαρμοσμένα στο μεσογειακό κλίμα
 - α) Υποζώνη *Oleo-Ceratonion* (ζώνη ελιάς – χαρουπιάς, Θέρμο-μεσογειακή ζώνη)
 - β) Υποζώνη *Quercion ilicis* (αριάς, Μέσο-μεσογειακή ζώνη)
- 2) Παραμεσογειακή ζώνη** (*Quercetalia pubescentis-petraeae*) - (Υπέρ-μεσογειακή ή Ανωμεσογειακή ζώνη, ζώνη φυλλοβόλων δρυών). Αυτή εμφανίζεται ηπειρωτικότερα της Ευμεσογειακής στις ημιορεινές περιοχές, με κυρίαρχο είδος τις φυλλοβόλες δρυς

α) Υποζώνη *Ostryo-Carpinionorientalis*

β) Υποζώνη *Quercionfrainetto-cerris*

3) Ζώνη δασών οξιάς-ελάτης (*Quercetaliapubescentis, Fagetalia*) - (Ορειο-μεσογειακή ζώνη) η οποία επικρατεί στις ορεινές περιοχές με κύριο είδος την ελάτη στην Νότια Ελλάδα και την μίξη ελάτης-οξιάς στην Βόρεια Ελλάδα

α) Υποζώνη *Fagion sylvaticae*

β) Υποζώνη *Abietion cephalonicae*

4) Ζώνη ψυχρόβιων κωνοφόρων (*Vaccinio-Picetalia*) η οποία εμφανίζεται στα υψηλά όρη της Β.Ελλάδας.

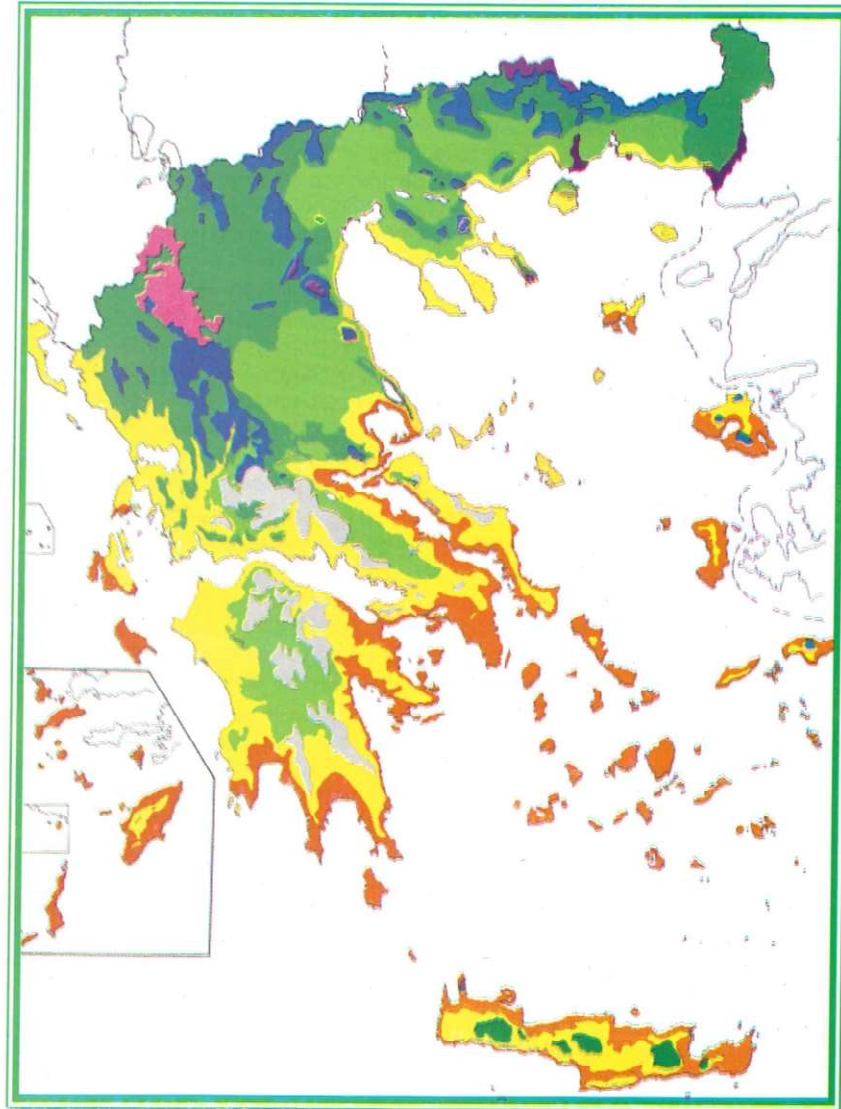
α) Υποζώνη *Pinion heldreichii*.

β) Υποζώνη *Vaccinio-Piceion*.

5) Άνωδασική ζώνη (*Daphno-Festucetalia, Astragalo-Acantholimonetalia*) η οποία εμφανίζεται πάνω από τα δασοόρια των υψηλών ορέων και αποτελείται από ποώδη βλάστηση και μικρούς θάμνους.

Τα όρια των ζωνών αυτών συχνά συμπλέκονται και αλληλοσυγχέονται κατά ασαφή τρόπο, οι φυτοκοινότητες συχνά εμφανίζονται με μορφή μωσαϊκού, ενώ η χαρτογράφησή τους είναι δυνατή μόνο μετά από μεγαλύτερη ή μικρότερη αφαίρεση των λεπτομερειών (Ντάφης 1973, Strid and Tan 1997).

ΧΑΡΤΗΣ ΒΛΑΣΤΗΣΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

	Θερμομεσογειακές διαπλάσεις		Ορομεσογειακή διάπλαση Κυπαρίσσου
	Μεσομεσογειακή διάπλαση		Ορομεσογειακή διάπλαση Οξυάς, υβριδογενούς Ελάτης
	Υπομεσογειακή διάπλαση		Ορομεσογειακή διάπλαση μαύρης Πεύκης
	Διαπλάσεις θερμοφίλων υποηπειρωτικών φυλλοβόλων δρυών		Ορομεσογειακή διάπλαση δασικής Πεύκης, Ερυθρελάτης
	Ορομεσογειακή διάπλαση κεφαλληνιακής Ελάτης και μαύρης Πεύκης		Αζωνικές παραποτάμιες διαπλάσεις δέλτα εκβολών

πηγή: ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΚΑΙ ΔΕΙΚΤΕΣ ΑΕΙΦΟΡΙΚΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΤΩΝ ΔΑΣΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ-ΥΠ.ΓΕΩΡΓΙΑΣ 2000

Στην Π.Ε Άρτας, απαντάται η παρακάτω δασική χλωρίδα, που κατατάσσεται στις εξής φυτοκοινωνικές διαπλάσεις:

-Ζώνη δασών οξιάς -ελάτης υποζώνη Abietion -cephalonicae.

Εδώ κυριαρχεί η κεφαλληνιακή ελάτη (*Abiescephalonica*) και δευτερευόντως η υβριδογενής ελάτη (*Abiesborisii-regis*). Η ελάτη, αρχίζει να εμφανίζεται, αραιά ή κατά άτομο, φυόμενη από το χαμηλότερο υψόμετρο των 800μ. στην περιοχή Κλειδίου - Σκουληκαριάς Δήμου Γ.Καραισκάκη ενώ κατέρχεται χαμηλότερα μέχρι και 550 - 600μ. περίπου στη Β. Ανατολικής έκθεσης περιοχή Μεσοπύργου Δήμου Γ.Καραισκάκη. Στο δήμο Κ. Τζουμέρκων η εξάπλωση της ξεκινά από το υψόμετρο των 700μ. Εντός της ζώνης παρουσιάζονται είδη της παραμεσογειακής ζώνης ως υποόροφος με χαρακτηριστικό είδος το πουρνάρι (*Quercuscoccifera*) δευτερευόντως τον κέδρο (*Juniperusoxycedrus*) και τον μαλόκεδρο (*Juniperusfoetidissima*). Η καλύτερη ανάπτυξη αυτής παρατηρείται σε Βόρεια ή Β. Δυτικής έκθεσης πλαγιές και εμφανίζεται σε κανονικό σύνδεσμο, φθάνοντας το ψυχροόριο μέχρι 1.400μ. περίπου, ενώ σε μεγαλύτερα υψόμετρα έως και 1.600μ. η μορφή της είναι κρίσιμη και προβληματική για την ανάπτυξη κανονικής σύνθεσης συστάδων. Η ελάτη, σχηματίζει καθαρά αμιγείς δασοσυστάδες και μόνο στις μεταβατικές ζώνες, στα όρια αλλαγής των φυτοδιαπλάσεων (δρυός - βοσκοτόπων κ.λ.π) βρίσκεται σε μίξη, κατά μικρό ποσοστό είτε κατά άτομο είτε σε μικρές λόγχμες και συνδενδρίες, με τα λοιπά δασοπονικά είδη. Βέβαια, την τελευταία 10ετία, η ελάτη τείνει συνεχώς να κατέλθει στα χαμηλότερα υψόμετρα, εφόσον βέβαια εκφεύγει τις έντονες βιοτικές επιδράσεις, διεισδύουσα εντός των δασοκομικών ενώσεων της δρυός και των αείφυλλων πλατύφυλλων εμφανιζόμενη υποσκιάζαυτών, χρίζουσα οπωσδήποτε ανελκτικικών δασοκομικών χειρισμών (απομάκρυνση ανταγωνιστών και ζιζανίων). Η ελάτη απουσιάζει από μερικά μεγάλα υψόμετρα του ορεινού όγκου Γαβρόγου, όπως στις κορυφές « Πλατυβούνι - Κορώρα - Άνω Κάμπος – Κάτω Κάμπος - Σκουλογιάννη – Βλαχιώτη - Παπαδιά - Μαργωμένη - Στύλος - Λεβέντη - Πυραμίδα - κ.λ.π.» λόγω βέβαια των εντόνων βιοτικών επιδράσεων (ανθρωπογενών και μη) όπως παράνομη υλοτομίας και καυσοξύλευσης και κύρια της έντονης βοσκοφόρτωσης από αμνημονεύτων χρόνων.

-Παραμεσογειακή ζώνη (*Quercetaliarubescens-petraeae*) - (Ανωμεσογειακή ζώνη, ζώνη φυλλοβόλων δρυών). Αντιπροσωπεύεται κύρια από τα δασοπονικά είδη των εξής Δρυών: Πλατύφυλλη (*QuercusConferta*), Χνοόδους (*Quercuspubescens*),

Ευθύφλοιου (*Quercuscerris*) και της Απόδισκου (*Q.Sessiliflora*). Τα παραπάνω είδη σχηματίζουν και αμιγείς συστάδες, με σπερμοφυή ακανόνιστη μορφή ή και την πρεμνοφυή ακανόνιστη, ενώ σε λίγες μόνο θέσεις μειγνύονται κατά άτομα ή αραιές συνδενδρίες με την ελάτη στα υψηλότερα σημεία επαφής της ζώνης δρυός με της ελάτης και χαμηλότερα με τη ζώνη αριάς και των λοιπών αείφυλλων πλατύφυλλων τα οποία αποτελούν τον υπόροφο αυτής. Η φυτοκοινωνική αυτή διάπλαση, αρχίζει από χαμηλότερα υψόμετρα ανέρχεται δε υψομετρικά και φθάνει μέχρι υψομέτρου 1.100μ. περίπου. Γενικά καθορίζεται ότι η δρυς η χνοώδης, εμφανίζεται σε εκθέσεις των ξηρών ασβεστολιθικών εδαφών, ενώ η πλατύφυλλος, η απόδισκη και η ευθύφλοιος επί Βορινού προσανατολισμού εκθέσεων και πυριτικών εδαφών. Σε αυτή την ζώνη απαντάται και η καστανιά σε όλο το ορεινό εύρος του Νομού.

-Ευμεσογειακή ζώνη (*Quercetaliaiilicis*) - (Ζώνη αείφυλλων σκληρόφυλλων) η οποία συντίθεται από αιθαλή είδη προσαρμοσμένα στο μεσογειακό κλίμα. Είναι η μεγαλύτερη κατ' εμβαδόν φυτοκοινωνική διάπλαση αντιπροσωπευόμενη, από τα εξής δασοπονικά είδη:Κουμαριά (*Arbutusunedo*), Γλιστροκουμαριά (*arbutusadrachne*), Ερείκη δενδρώδη (*Ericaarborea*), Χαμοερείκη (*Ericaventiculata*), Αριά (*Quercusilex*), Πρίνος (*qu. coccifera*), Φυλλίκι (*philyreamedia*), Τερέβινθος (*pistaciaterberbinthus*), Κουτσουπιά (*celtissiliquastrum*), Παλιούρι (*paliurus*), Βρωμοξυλιά (*coluteaarborescens*), Φουντουκιά (*correllusavelana*), Φράξος (*fraxinusornus*), Κρανιά (*cornusmass*), Γάυρος (*carpinusbetulus*), Όστρια (*ostriacaprinifolia*), Κουφοξυλιά (*sambucusnigra*) και λοιπά δενδρώδη είδη φυλλοβόλων.

Τα παραπάνω είδη, φύονται σε μίξη μεταξύ τους, που ποικίλει κατά περιοχή και θέση. Η ερείκη και κουμαριά εμφανίζονται συχνότερα από όλα τα αείφυλλα πλατύφυλλα. Ο πρίνος και το φυλλίκι παρουσιάζονται υψηλότερα, όπως και η αριά, που συχνάζει κυρίως πλησίον των ρεμάτων και σε παραγωγικά σχετικά εδάφη της ζώνης σκληρόφυλλων. Παρουσιάζει σχετικά μικρό δασοπονικό ενδιαφέρον δασοεκμετάλλευσης για παραγωγή δευτερευόντων προϊόντων (καυσόξυλα ή ξυλάνθρακες, ρίζες ερείκης, φυτόχωμα), θεωρούμενη χαλαρής δασοπονίας.

Η φυτοδιάπλαση αυτή εκτείνεται στη χαμηλότερη υψομετρικά ζώνη από υψόμετρα 220 έως 900 μ.

-Η φυτοκοινωνική διάπλαση των παραποτάμιων (υδροχαρών) ειδών. Αυτή εμφανίζεται κύρια κατά μήκος των οχθών των υδροφόρων ρεμάτων και

χαραδρώσεων ή και ποταμών. Αντιπροσωπευτικότερα δασοπονικά είδη, που κατά σειρά εμφανίσεώς τους, ανάλογα με την πυκνότητα και το εμβαδόν, χαρακτηρίζουν την διάπλαση αυτή είναι τα εξής: Πλάτανος (*Platanusorientalis*) η Ιτιά (*Salixalba*) η Λεύκη (*Populus*sp), το Σκλήθρο (*Alnusglutinosa*), η Φτελιά (*Ulmuscampestre*) και άλλα σπανιότερα είδη χωρίς ιδιαίτερη δασοπονική αξία, πλην της υδρονομικής προστασίας των πρηνών και των κοιτών των ρεμάτων και χειμάρρων. Ορισμένα από τα πιο πάνω είδη απαντώνται είτε σε μικρές ομάδες ή συνδενδρίες ή και κατά άτομο εντός των ρεμάτων ή και μεμονωμένα μέσα σε συστάδες δρυός και ελάτης αυξάνοντας την αισθητική παρουσία του αμιγούς δάσους. Αναρριχητικά φυτά που απαντώνται στα δάση αυτά είναι η αγράμπελη (*Clematisvitalba*) και κισσοί (*Hederahelix*) καθώς και το ημιπαράσιτο ιξός (*Taxusbaccata*) στην ελάτη.

Στη λεκάνη απορροής του Λούρου και του Αράχθου υπήρχαν στο παρελθόν εκτεταμένα παρόχθια και υδρόφιλα δάση. Αξίζει μάλιστα να σημειωθεί η ύπαρξη δασών "στοάς" (*galleryforests*), που αποτελούν μία ώριμη και καταληκτική μορφή των παρόχθιων δασών. Τα δάση αυτά έχουν δυστυχώς καταστραφεί σε μεγάλο βαθμό και σήμερα δεν απομένουν παρά ελάχιστα τμήματά τους. Χαρακτηριστικά είδη δένδρων των παραποτάμιων δασών στοάς είναι οι λεύκες (*Populusalba*), τα σκλήθρα (*Alnusglutinosa*), οι ιτιές (*Salixalba*), τα καραγάτσια (*Ulmusminor*), οι νερόφραξοι (*Fraxinusaugustifolia*) οι λυγαριές (*Vitexagnus-castus*) τα αρμυρίκια (*Tamarix*) τα βούρλα (*Juncusacutus*) τα ψαθιά (*Typhaangustifolia*), καλάμια (*Phragmitescommunis*), νερόκρινα (*Irispseudacorus*) κλπ. Σημαντικό ενδιαφέρον παρουσιάζει η επιπλέον βλάστηση που απαντάται στην κυρίως κοίτη και στις γειτονικές περιοχές του ποταμού. Τυπικά είδη της βλάστησης αυτής είναι τα νούφαρα (*Nymphaealba*) και οι νεραλίδες (*Potamogeton*Sp.). Τα πλατανοδάση (*Platanetum*) που σήμερα υπάρχουν κυρίως στον Αραχθο ήταν ιδιαίτερα διαδεδομένα κατά τα παλαιότερα χρόνια. Σήμερα απειλούνται από τον μύκητα *Ceratokystisplatani* ο οποίος προκαλεί ξήρανση.

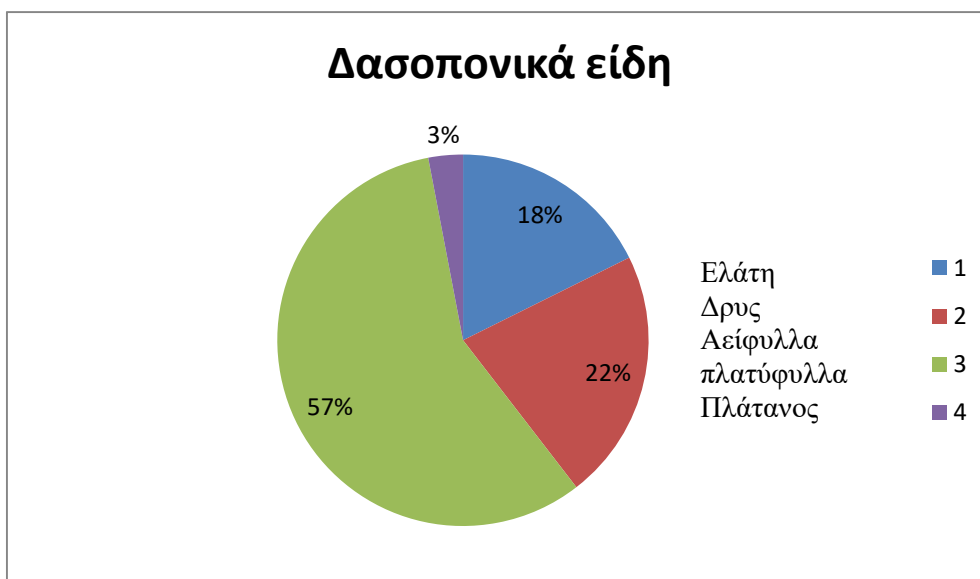
-Ανωδασική ζώνη (*Daphno-Festucetalia*, *Astragalo-Acantholimonetalia*) η οποία αποτελεί τους ορεινούς – θερινούς βοσκότοπους, που χρησιμοποιούνται κύρια για την λιβαδοπονική αξιοποίησή και διατροφή του κτηνοτροφικού κεφαλαίου. Τα κυριότερα λιβαδοπονικά φυτά, ανήκουν στην οικογένεια των αγρωστωδών (*GRAMINAE*), των συνθέτων (*COMPOSITAE*) και ψυχανθών (*PAPILIONACEAE*) κ.λπ. με χαρακτηριστικότερα ποώδη φυτά: *Festucaovina*, *F. varia*,

F.rumbraDactulisglomerata,Bromus,Agrostisalba, Thymusvulgaris, Trifoliumsp., Lapsanacommunis, Sideritissp, Cenistasρκ.λπ.

Εκτός των παραπάνω ειδών, στην περιοχή υπάρχουν και άλλα είδη, κυρίως ποώδη και θαμνώδη που δεν καταγράφηκαν ή αναγνωρίστηκαν λεπτομερώς. Από τα θαμνώδη ενδεικτικά αναφέρουμε τα πιο κάτω δασοπονικά είδη: JuniperusCommunisJ.oxycedrus, J.foetidissimaRosacaninaCistusincana(Διαχειριστικές μελέτες δασών- Αρχείο Δ/νσης Δασών Άρτας).

Κατά δασοπονικό είδος σύμφωνα με καταγραφή της Δ/νσης Δασών έτους 2005 διακρίνονται σε :

Ελάτη	142.280 στρ.
Δρυς	176.180 στρ.
Αείφυλλα πλατ.	462.860 στρ.
Πλάτανος	24.160 στρ.

3.2.1 Διάγραμμα

3.2.2 Το ιδιοκτησιακό καθεστώς των δασών και δασικών εκτάσεων στην Π.Ε

Άρτας

.Στις 28 Μαρτίου 1881 μετά από τη «Συμφωνία της Κωνσταντινούπολης», η Θεσσαλία και η Άρτα περιέρχονται στην Ελλάδα. Το τμήμα αυτό της Ηπείρου, από τα σύνορα της Ακαρνανίας μέχρι τον Άραχθο ποταμό, αποτέλεσε το νομό Άρτας. Ως σύνορο της ελεύθερης με την τουρκοκρατούμενη Ήπειρο ορίστηκε ο ποταμός Άραχθος Στην ανατολική όχθη του Αράχθου, σε διάφορα σημεία, έβαλε φυλάκια ο ελληνικός στρατός και στη δυτική ο τουρκικός. Δηλαδή στη γέφυρα της Άρτας, από την πλευρά της πόλης υπήρχε Έλληνας φρουρός και απέναντι, προς το μέρος του κάμπου, Τούρκος. Ο κάμπος της Άρτας παρέμεινε υπό τουρκική κατοχή μέχρι το 1912 οπότε ενσωματώθηκε στην Ελλάδα όλη η Ήπειρος..

Όπως προκύπτει από τους Φακέλους Δάσους του αρχείου της Δ/σης Δασών Άρτας το μεγαλύτερο μέρος του σημερινού νομού Άρτας, αποτέλεσε μεγάλο τσιφλίκι, ιδιοκτησίας του βουλευτή και υπουργού, Κωνσταντίνου Καραπάνου. Πολύ αργότερα, μετά το 1896, οι κάτοικοι των περισσότερων χωριών αυτού του τσιφλικιού εξαγόρασαν από την οικογένεια Καραπάνου τις εκτάσεις που καλλιεργούσαν καθώς και τα δάση και τους βοσκότοπους. Οι εκτάσεις αυτές είτε αναγνωρίστηκαν με αποφάσεις διοικητικών δικαστηρίων ή αποφάσεις του Υπουργείου Γεωργίας ως ιδιωτικές είτε ως διακατεχόμενες. Σε κάθε περίπτωση συστάθηκαν Αναγκαστικοί συνεταιρισμοί ή Διαχειριστικές επιτροπές για την διαχείρισή τους. Σε πολλές περιπτώσεις η κυριότητα των διακατεχόμενων κυρίως αλλά και δημοσίων δασών διεκδικείται από τους κατοίκους και δεν έχει επιλυθεί τελεσίδικα. Σήμερα η ιδιοκτησιακή κατάσταση των δασών της Π.Ε Άρτας έχει ως εξής:

ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΑΣΩΝ Ν.ΑΡΤΑΣ

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΔΑΣΗ

α/α	Έκταση	Ονομασία Δάσους	Ιδιοκτήτης ή Νομέας	Δασοπονικό Είδος
1)	296 Ha	Κοινοτικό Δάσος Μελισουργών	Η νομή έχει παραχωρηθεί στην κοινότητα Μελισουργών βάσει του άρθρ.49 του Ν.4173/29(άρθρ.41	Ελάτη

			Ν.Δ 86/69)	
2)	2072 Ha	Δημοτικό Δάσος Αγνάντων	Ο Δήμος Αγνάντων	Ελάτη,ΠεύκηΑειφ. Πλατύφυλλα
3)	389 Ha	Δημοτικό Δάσος Ανω και Κάτω Γραικικού	Ο Δήμος Κ. Τζουμέρκων	Αειφ.Πλατύφυλλα Αναδασώσεις Μ.Πεύκης
4)	110 Ha	Δημοτικό Δάσος Μικροσπηλιάς	Ο Δήμος Κ.Τζουμέρκων	Αειφ.Πλατύφυλλα Αναδασώσεις Μ.Πεύκης
5)	625 Ha	Δημοτικό Δάσος Λεπιανών	Ο Δήμος Κ.Τζουμέρκων	Αειφ.Πλατύφυλλα
6)	277 Ha	Δημοτικό Βλαχέρνας	Δήμος Αρταίων	Αείφυλ.Πλατύφυλλα
7)	100 Ha	Δημοτικό Γραμμενίτσας	ΔήμοςΑρταίων	Αείφυλ.Πλατύφυλλα
8)	103,3 Ha	Δημοτικό Δάσος Γριμπόβου	ΔήμοςΑρταίων	Αείφυλ.Πλατύφυλλα Χορτολιβαδικές εκτάσεις &ασφάκα
9)	373,5Ha	Δημοτικό Άρτας	Δήμος Αρταίων	Πεύκη-Κυπαρίσσι Χορτολιβαδική
10)	138 Ha	Δημοτικό Λιμίνης	Δήμος Αρταίων	Χορτολιβαδική
11)	1490Ha	Δημοτικό Πέτα	ΔήμοςΝ.Σκουφά	Αείφυλλα Πλατύφυλλα
12)	335 Ha	Δημοτικό Μεγάρχης	Δήμος Ν.Σκουφά	Αείφυλλα Πλατύφυλλα

13)	783Ha	Δημοτικό Κάτω Καλεντίνης	Δήμος Κ.Τζουμέρκων	Δρυς Αείφυλ. Πλατύφυλλα
14)	400Ha	Δημοτικό Δαφνωτής	Δήμος Αρταίων	Αείφυλ. Πλατύφυλλα & Χορτολιβαδικές εκτάσεις
15)	1882 Ha	Δημοτικό Ελάτης	Δήμος Γ.Καραισκάκη	Ελάτη Δρυς Αείφυλ. Πλατύφυλλα
16)	2010Ha	Δημοτικό Αμμοτόπου	Δήμος Αρταίων	Αείφυλ. Πλατύφυλλα & Χορτολιβαδικές εκτάσεις
17)	265Ha	Δημοτικό Στρογγυλής	Δήμος Αρταίων	
18)	400Ha	Δημοτικό Βίγλας	Δήμος Αρταίων	
19)	-	Δημοτικό Ράχης	Δήμος Αρταίων	
20)	-	Δημοτικό Πολυδρόσου	Δήμος Αρταίων	
21)	265Ha	Δημοτικό Δάσος Αγίου Σπυρίδωνα	Δήμος Αρταίων	
22)	370Ha	Δημοτικό Σελλάδων	Δήμος Ν.Σκουφά	
Ιδιωτικά δάση				
1)	34,9 Ha	Ι.Μ. Κάτω Παναγιάς	Ιδιόκτητο-Μοναστηριακό Κάτω Παναγιάς	Πεύκη
2)	14,1 Ha	ΤΕΘΑ	Υπ. Εθνικής Άμυνας	Πεύκη

3)	1.276 Ha	Συνιδιόκτητο Μαρκυνιάδας (Τ.Κ Μαρκυνιάδας Δήμου Ν.Σκουφά)	Α.Σ.Δ Μαρκυνιάδας	Αείφυλλα Πλατύφυλλα
4)	1796 Ha	Συνιδιόκτητο Δάσος Άνω Πέτρας	Διαχειριστική Επιτροπή Δάσους Άνω Πέτρας Αναγνωρίζει την έκταση ως ιδιωτική κτήση που ανήκει στους αναφερόμενους αγοραστές και στους κληρονόμους αυτών.	Αείφυλλα Πλατύφυλλα
5)	637,4Ha	Συνιδιόκτητο Κλειστού (Τ.Κ Πέτα Δήμου Ν.Σκουφά)	Διαχειριστική επιτροπή δάσους Κλειστού	Αείφυλλα Πλατύφυλλα
6)	1830Ha	Συνιδιόκτητο Δάσος Καταρράκτη	Με την 28373/2167/12-5-77 απόφαση Υπ.Γεωργίας στον Συν/σμό έμεινε η ψιλή κυριότητα η δε διαχείριση στον Δήμο Κ.Τζουμέρκων.	ΕλάτηΑειφ.Πλατύφυ λλα
7)	133 Ha	Συνιδιόκτητο Δάσος Ρωμανού	Οι συνιδιοκτήτες του Δάσους.	Αειφ.Πλατύφυλλα
8)	3841,6 Ha	Συνιδιόκτητο Πηγών (Τ.Κ Πηγών-Δήμου Γ.Καραισκάκη)	Α.Σ.Δ. Πηγών	ΕλάτηΔρυςΑείφυλ. Πλατύφυλλα
9)	1357 Ha	ΣυνιδιόκτητοΑνεμορά χης(Τ.Κ.Ανεμοράχης Δήμου Αθαμανίας)	Διαχειριστική επιτροπή Δάσους Ανεμοράχης	ΔρυςΑείφυλ.- Πλατύφυλλα
10)	3005,7 Ha	Συνιδιόκτητο Άνω Αθαμανίου (Δ.Δ.Αθαμανίου Δήμου Κ.Τζουμέρκων	Α.Σ.Δ.Αθαμανίου	ΕλάτηΔρυςΑείφυλ. Πλατύφυλλα

11)	1671,3	Συνιδιόκτητο Κάτω Αθαμανίου (Τ.Κ.Αθαμανίου Δήμου Κ.Τζουμέρκων	Α.Σ.Δ.Αθαμανίου	ΕλάτηΔρυςΑείφυλ. Πλατύφυλλα
12)	200Ha	Ιδιωτικό Δάσος Βλαχέρνας υπέρ του Σ.Α.Α.Κ Βλαχέρνας	Σ.Α.Α.Κ Βλαχέρνας	Αείφυλ.Πλατύφυλλα
13)	476 Ha	Ιδιωτικό Δάσος Γριμπόβου (Συνιδιόκτητο πλήρους ιδιοκτησίας)	Αναγκαστικός Συνεταιρισμός Ιδιοκτησίας και Χορτονομής Γριμπόβου	Αείφυλ.Πλατύφυλλα , Χορτολιβαδικές εκτάσεις
14)	33,75 Ha	Ιδιωτικό δάσος Λιολιομάνη Θέση "Ζηρός"	Ιδιώτης κατά το ½ και κατά το 1/2 στο Ελληνικό Δημόσιο.	Αείφυλ.Πλατύφυλλα , & Πεύκα.
15)	750 Ha	Δημοτικό Παντάνασσας	Δήμος Αρταίων	Αείφυλ.Πλατύφυλλα , Χορτολιβαδικές εκτάσεις& δρυς
16)	118,4	Δημοτικό Καμπής	Δήμος Αρταίων	Χορτολιβαδικές εκτάσεις, ασφάκα& άτομα Δρυός
17)	121,4 Ha	Ιδιωτικό δάσος Θέση "Βαλαώρα- Πηγαδούλια- Αλαφόστερνα" Δ.Δ.Καμπής Δήμου Αρταίων	Ιδιώτες	Χορτολιβαδικές εκτάσεις, ασφάκα& άτομα Δρυός
18)	50 Ha	Ιδιωτικό Δάσος Δ.Δ Καμπής Δήμου Αρταίων	Ιδιώτες	
19)	210,3 Ha	Ιδιωτικό δάσος Θέση "Ελαφόστερνα-	Ιδιώτες	Χορτολιβαδικές εκτάσεις, ασφάκα&άτομα

		Τσουγκρί-Μεγάλη Στάνη’’ Δ.Δ.Καμπής		Δρυός
Συνιδιόκτητα δάση με συγκυριότητα κατά 1/5 του Ελληνικού Δημοσίου				
1)	867Ha	Συνιδιόκτητο κατά 4/5, Δημόσιο κατά 1/5 Δάσος Σκούπας (Δ.Δ Σκούπας Δήμου Αρταίων)	Α.Σ.Δ Σκούπας. Έχει διαλυθεί Δάσος κατά 4/5 ιδιωτικό που ανήκει στους αρχικούς αγοραστές και κατά 1/5 στο Δημόσιο.	Αείφυλ.Πλατύφυλλα , Χορτολιβαδικές εκτάσεις& δρυς
2)	2117 Ha	Συνιδιόκτητο κατά 4/5 ιδιωτικό και Δημόσιο κατά 1/5 Δάσος Κορφοβουνίου	Α.Σ.Δ Κορφοβουνίου	Αείφυλλα- Πλατύφυλλα, Χορτολιβαδικές εκτάσεις& δρυς
3)	926Ha	Συνιδιόκτητο ‘‘Τυμπά’’ Διχομοιρίου (Τ.Κ.Διχομοιρίου Δήμου Γ.Καραισκάκη)	Α.Σ.Δ. ΤυμπάΔιχομοιρίου	Αειφ.-Πλατύφ.
Διακατεχόμενα δάση				
1)	1.061 Ha	Διακατεχόμενο Ζυγού (Τ.Κ Μαρκινιάδας Δήμου Ν.Σκουφά)	Διαχειριστική επιτροπή δάσους Ζυγού	Αείφυλλα Πλατύφυλλα
2)	606 Ha	Διακατεχόμενο Φωτεινού	Α.Σ.Δ Φωτεινού	

		(Τ.Κ Φωτεινού Δήμου Ν,Σκουφά)		
3)	489 Ha	Διακατεχόμενο Μεσοπύργου(Τ.Κ. ΜεσοπύργουΔήμου Γ.Καραισκάκη)	Παραχωρήθηκε κατά νομή στο Δ.Δ. Μεσοπύργου με βάση το άρθρ. 41 του Ν. 4173/29(Π.Δ. 86/69) περί δασικού κώδικα. Η κυριότητα ανήκει στο δημόσιο.	Ελάτη Δρυς Αείφυλ. Πλατύφυλλα
4)	2090,4Ha	Διακατεχόμενο Μεγαλόχαρης(Τ.Κ. Μεγαλόχαρης Δήμου Γ.Καραισκάκη)	Παραχωρήθηκε κατά νομή στο Δ.Δ. Μεγαλόχαρης.Η κυριότητα ανήκει στο δημόσιο.	Ελάτη Δρυς Αείφυλ. Πλατύφυλλα
5)	2523 Ha	Διακατεχόμενο Δάσος Διασέλλου Δήμου Γ.Καραισκάκη	Α.Σ.Δ Διασέλλου	Αείφυλλα Πλατύφυλλα
6)	859 Ha	Διακατεχόμενο Δάσος Μεσιανού Ζυγού	Α.Σ.Δ Διασέλλου εξαγοράς	Αείφυλλα Πλατύφυλλα
7)	1280 Ha	Διακατεχόμενο Δάσος Δημαριού Δήμου Γ.Καραισκάκη	Διαχειριστική επιτροπή Δάσους Δημαριού	Αείφυλλα Πλατύφυλλα
8)	690 Ha	ΤσούμενοΣυνδιακατε χόμενο Δήμου Γ.Καραισκάκη	Α.Σ.Δ Σκουληκαριάς.	Αείφυλλα Πλατύφυλλα Δρυς,Ελάτη.
9)	958 Ha	Διακατεχόμενο Αστροχωρίου(Τ.Κ.Ασ τροχωρίουΔήμου Γ.Καραισκάκη)	Α.Σ.Δ. Αστροχωρίου	Ελάτη Δρυς Αείφυλ. Πλατύφυλλα
10)	560 Ha	Διακατεχόμεμο δάσος Κτιστάδων	Ο Δήμος Κ.Τζουμέρκων	Ελάτη,ΠεύκηΑειφ.- Πλατύφυλλα
11)	2696 Ha	Διακατεχόμενο Άνω Καλεντίνης (Τ.Κ.ΑνωΚαλεντίνης	Α.Σ.Δ. ΆνωΚαλεντίνης	Αειφ.-Πλατύφ. Δρυς

		Δήμου Γ.Καραισκάκη		Ελάτη
12)	892Ha	Διακατεχόμενο Ρετσιανών (Τ.Κ. Ρετσιανών Δήμου Γ.Καραισκάκη	Α.Σ.Δ. Ρετσιανών	Αειφ.Πλατύφ. Δρυς Ελάτη
13)	1470Ha	Διακατεχόμενο Βελεντζικού (Τ.Κ.Βελεντζικού Δήμου Γ.Καραισκάκη	Α.Σ.Δ. Βελεντζικού	Αειφ.Πλατύφ. Δρυς Ελάτη
14)	303Ha	Διακατεχόμενο “Στριγγλιανών” Άνω Καλεντίνης (Τ.Κ.ΆνωΚαλεντίνης Δήμου Γ.Καραισκάκη	Α.Σ.Δ. “Στριγγλιανών” Άνω Καλεντίνης	Αειφ.Πλατύφ.
15)	212,76 293,00 46,90	Διακατεχόμενο Ίεράς Μονής Ροβέλιστας(Τ.Κ.Άνω Καλεντίνης Δήμου Γ.Καραισκάκη	Ιερά Μονή Ροβέλιστας	Αειφ.Πλατύφ. Δρυς
16	350 Ha	Διακατεχόμενο “Ξηροκάμπου” Διχομ οιρίου (Τ.Κ.ΔιχομοιρίουΔήμ ουΓ.Καραισκάκη	Διαχειριστική επιτροπή Δάσους Ξηροκάμπου	Αειφ.Πλατύφ. Ελάτη
17)	363 Ha	Διακατεχόμενο Πέρα Καλεντίνης (Δήμου Γ.Καραισκάκη)		
18)	473,05 Ha	Διακατεχόμενο Άνω Καλεντίνης (Δάσος Σιαφάκα)		
19)	7331 Ha	Διακατεχόμενο Βουργαρελίου(Τ.Κ.Βο	Α.Σ.Δ Βουργαρελίου	Ελάτη

		υργαρελίου Δήμου Κ.Τζουμέρκων		Δρυς Αείφυλ. Πλατύφυλλα
20)	2699 Ηα	Διακατεχόμενο Μεσούντας(Τ.ΚΜεσο ύνταςΔήμοςΚ.Τζουμέ ρκων	Α.Σ,Δ Μεσούντας	Ελάτη Δρυς Αείφυλ. Πλατύφυλλα
21)	2565 Ηα	Διακατεχόμενο ΚυψέληςΤ.Κ ΚυψέληςΔήμος Κ.Τζουμέρκων	Α.Σ.Δ.Κυψέλης	Ελάτη Δρυς Αείφυλ. Πλατύφυλλα
22)	3895Ηα	Διακατεχόμενο Τετρακόμου- Καψάλων(Τ.ΚΤετρακ ώμου-Τ.ΚΚαψάλων Δήμος Κ.Τζουμέρκων	Α.Σ.Δ Τετρακόμου- Καψάλων	Ελάτη Δρυς Αείφυλ. Πλατύφυλλα
23)	53 Ηα	Διακατεχόμενο Παλαιοκάτουνο (Τ.Κ Κάτω Καλεντίνης ΔήμοςΚ.Τζουμέρκων)		
24)	47Ηα	Διακατεχόμενο Παλαιοάτουνο(Τ.Κ Κάτω Καλεντίνης ΔήμοςΚ.Τζουμέρκων		
25)	63 Ηα	Διακατεχόμενο Κορδομπούλι(Τ.ΚΚάτ ωΑθαμανίου ΔήμοςΚ.Τζουμέρκων)		
26)	21 Ηα	Διακατεχόμενο Κουβελίου(Τ.ΚΒουργ αρελίου Δήμος Κ.Τζουμέρκων)		Ελάτη Αείφυλ. Πλατύφυλλα

27)	104Ha	Διακατεχόμενο Καθαροβουνίου (Τ.Κ.Παλαιοκάτουνου ΔήμουΚ.Τζουμέρκων	Α.Σ.Δ Καθαροβουνίου	
Δημόσια δάση				
1	1320Ha	Αισθητικό δάσος λόφου Περάνθης	Δημόσιο	Τεχνητή αναδάσωση πεύκης
2	1386Ha	Βλαχέρνας	Δημόσιο	
3	125Ha	Γουριανών Τ.Κ Γραικικού	Δημόσιο	
4	130Ha	Γριμπόβου	Δημόσιο	
5	2213Ha	Δίστρατου	Δημόσιο	
6	4610Ha	Θεοδωριάνων	Δημόσιο	
7	1482Ha	Καστανιάς	Δημόσιο	
8	1320Ha	Κεντρικού	Δημόσιο	
9	9266Ha	Γαβρόγου(Κλειδίου- Σκουληκαριάς- Μεσοπύργου)	Δημόσιο	
10	2150Ha	Κομποτιού	Δημόσιο	
11	105Ha	Κορφοβουνίου	Δημόσιο	
12	830Ha	Κουκουλίων	Δημόσιο	
13	2618Ha	Μελατών	Δημόσιο	
14	3352Ha	Μελισσουργιών	Δημόσιο	
15	2257Ha	Μηλιανών	Δημόσιο	
16	1930Ha	Πιστιανών	Δημόσιο	
17	1970Ha	Ράμιας	Δημόσιο	
18	2780Ha	Ροδαυγής	Δημόσιο	
19	1010Ha	Φανερωμενης	Δημόσιο	

20	330Ha	Κοσμήτσαινας Τ.ΚΜαρ κινιαδας	Δημόσιο	
21	400Ha	Γραμμενίτσας	Δημόσιο	
22	185	Κορωνησίας	Δημόσιο	

3.2.4 Πίνακας

όπου Α.Σ.Δ Αναγκαστικός Συνεταιρισμός Διαχείρισης

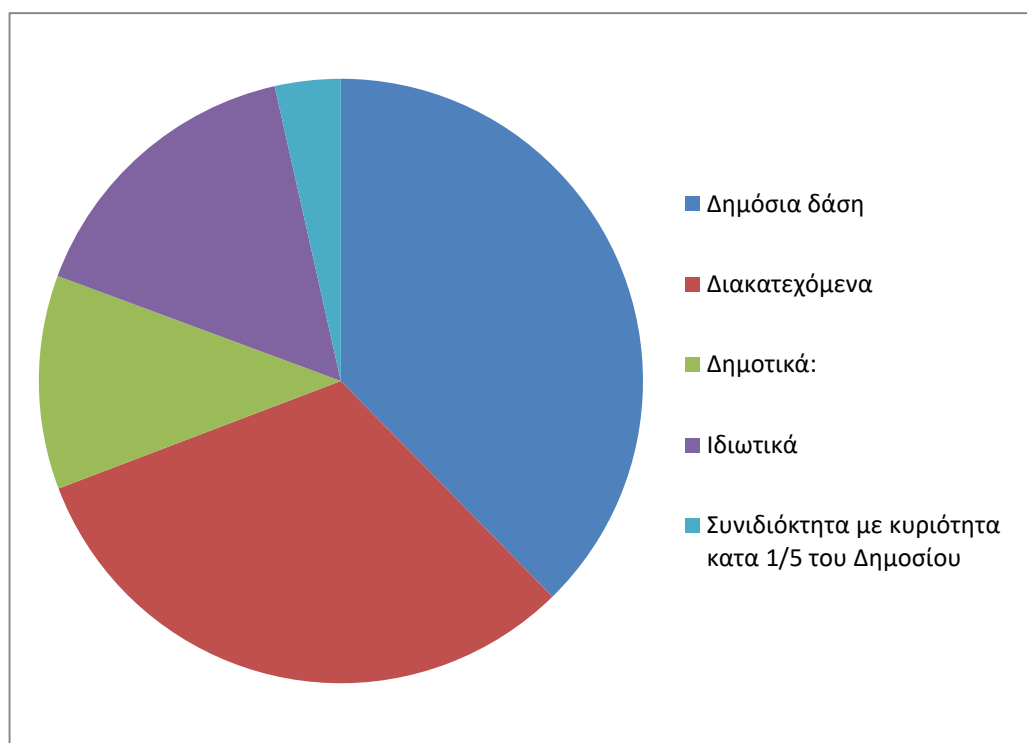
ΣΑΑΚ Συνεταιρισμός Αγροτικής Αποκατάστασης Ακτιμώνων

Δεν υπάρχουν στοιχεία για τα εμβαδά των μη αναγραφόμενων εκτάσεων. Πρόκειται κυρίως για πεδινές εκτάσεις πρώην Σ.Α.Α.Κ

ΣΥΝΟΛΙΚΑ:

Δημόσια δάση	41769 Ha
Διακατεχόμενα	34994 Ha
Δημοτικά:	12683,3 Ha
Ιδιωτικά	17556 Ha
Συνιδιότητα με κυριότητα κατά 1/5 του Δημοσίου:	3910 Ha

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΚΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΔΑΣΩΝ Π.Ε ΑΡΤΑΣ

3.2.2 Διάγραμμα

3.2.3 Προστατευόμενες περιοχές στην Π.Ε Άρτας

Στην περιφερειακή ενότητα Άρτας υπάρχουν οι εξής νομοθετημένες περιοχές προστασίας :

Διατηρητέο Μνημείο της Φύσης

Ο πλάτανος της Άρτας ,ένα αιωνόβιο πλατάνι δίπλα από το γνωστό γεφύρι της Άρτας , συνδεδεμένο με πολλούς θρύλους της περιοχής. Θεσμοθετήθηκε με την Υπουργική απόφαση 72907/4097/1976 και δημοσιεύτηκε στο ΦΕΚ 1113/10-9-1976 Τεύχος Β΄ Κατά διαστήματα έχουν γίνει εργασίες υποστύλωσης κλάδων του δέντρου από την Δ/ση Δασών Άρτας με πέτρινα υποστυλώματα.

Περιοχές του Δικτύου Natura 2000

Οι Τόποι Κοινοτικής Σημασίας (ΤΚΣ-Sites of Community Importance SCI) οι οποίοι κηρύχτηκαν ως Ειδικές Ζώνες Προστασίας (ΕΖΔ) και οι Ζώνες Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ –Special Protection Areas: SPA) όπως αναθεωρήθηκαν και διαμορφώθηκαν με την απ..50743/ΦΕΚ 4432/15-12-2017 Τ Β΄ για την Π.Ε Άρτας φαίνονται στον παρακάτω πίνακα:

Κωδικός τόπου	Κατηγορία	Ονομασία Τόπου	Έκταση (ha)
GR2110001	ΕΖΔ /πρωην ΤΚΣ	ΑΜΒΡΑΚΙΚΟΣ ΚΟΛΠΟΣ, ΔΕΛΤΑ ΛΟΥΡΟΥ ΚΑΙ ΑΡΑΧΘΟΥ (ΠΕΤΡΑ, ΜΥΤΙΚΑΣ, ΕΥΡΥΤΕΡΗ ΠΕΡΙΟΧΗ, ΚΑΤΩ ΡΟΥΣ ΑΡΑΧΘΟΥ, ΚΑΜΠΗ ΦΙΛΙΠΠΙΑΔΑΣ)	60103,06
GR2110002	ΕΖΔ	ΟΡΗ ΑΘΑΜΑΝΩΝ (ΝΕΡΑΙΔΑ)	18695.33
GR2110004	ΖΕΠ	ΑΜΒΡΑΚΙΚΟΣ ΚΟΛΠΟΣ, ΛΙΜΝΟΘΑΛΑΣΣΑ ΚΑΤΑΦΟΥΡΚΟ ΚΑΙ ΚΟΡΑΚΟΝΗΣΙΑ	23010,75
GR2110006	ΖΕΠ	ΚΟΙΛΑΔΑ ΑΧΕΛΩΟΥ ΚΑΙ ΟΡΗ ΒΑΛΤΟΥ	46737.83

3.2.5 Πίνακας

Καταφύγια άγριας ζωής (ΚΑΖ)

Τα καταφύγια άγριας ζωής αφορούν δάση, δασοσκεπείς ,χορτολιβαδικές, ελώδεις, υγροτοπικές, αγροτικές ,παρόχθιες, παραλίμνιες, παράκτιες εκτάσεις με την προϋπόθεση ότι αυτές είναι απαραίτητες για την διατροφή, διαχείμαση, αναπαραγωγή των ειδών άγριας πανίδας ή αυτοφυούς χλωρίδας, να είναι απαραίτητες για την επιβίωση ενός ή περισσοτέρων ειδών της άγριας πανίδας ή αυτοφυούς χλωρίδας που είναι μοναδικά ,σπάνια ή απειλούνται με εξαφάνιση ή αποτελούν μοναδικό δείγμα βιοτόπου.(Ανδρέα, Τσαντόπουλος, Ταμπάκης 2014). Ιδρύονται με απόφαση του Γενικού Γραμματέα της εκάστοτε Περιφέρειας. Εντός των καταφυγίων απαγορεύεται το κυνήγι ,η σύλληψη παντός είδους άγριας ζωής για μη ερευνητικούς σκοπούς, οι αγώνες κυνηγετικών ικανοτήτων σκύλων δεικτών, η συλλογή της άγριας χλωρίδας, η καταστροφή ζώνης με φυσική βλάστηση με κάθε τρόπο, η καταστροφή φυτοφρακτών, η αμμοληψία, η αποστράγγιση, η επιχωμάτωση και η αποξήρανση ελωδών εκτάσεων, η ρύπανση των υδάτινων συστημάτων, η διάθεση ή απόρριψη αποβλήτων, η διενέργεια στρατιωτικών ασκήσεων, η ιχθυοκαλλιεργητική δραστηριότητα, καθώς και η υπαγωγή έκτασης του καταφυγίου σε πολεοδομικό ή ρυμοτομικό σχεδιασμό. Επιτρέπεται η εγκατάσταση παρατηρητηρίων της άγριας πανίδας. Η εκτέλεση λατομικών και μεταλλευτικών δραστηριοτήτων όπως και δρόμων επιτρέπεται, κατόπιν περιβαλλοντικής αδειοδότησης. Για ειδικούς λόγους κι όταν εκλείψουν οι λόγοι προστασίας μπορεί να γίνει άρση της κήρυξης τους.

Στην Π.Ε Άρτας υπάρχουν 9 Καταφύγια άγριας ζωής και καλύπτουν έκταση 231264,68 στρ. Αναλυτικά φαίνονται στον πίνακα και τον χάρτη που ακολουθεί

ΚΑΤΑΦΥΓΙΑ ΑΓΡΙΑΣ ΖΩΗΣ

Π.Ε Άρτας
Έκταση 231264,68 ΣΤΡ
Υπηρεσία : Δ/ΝΣΗ ΔΑΣΩΝ Ν. ΑΡΤΑΣ

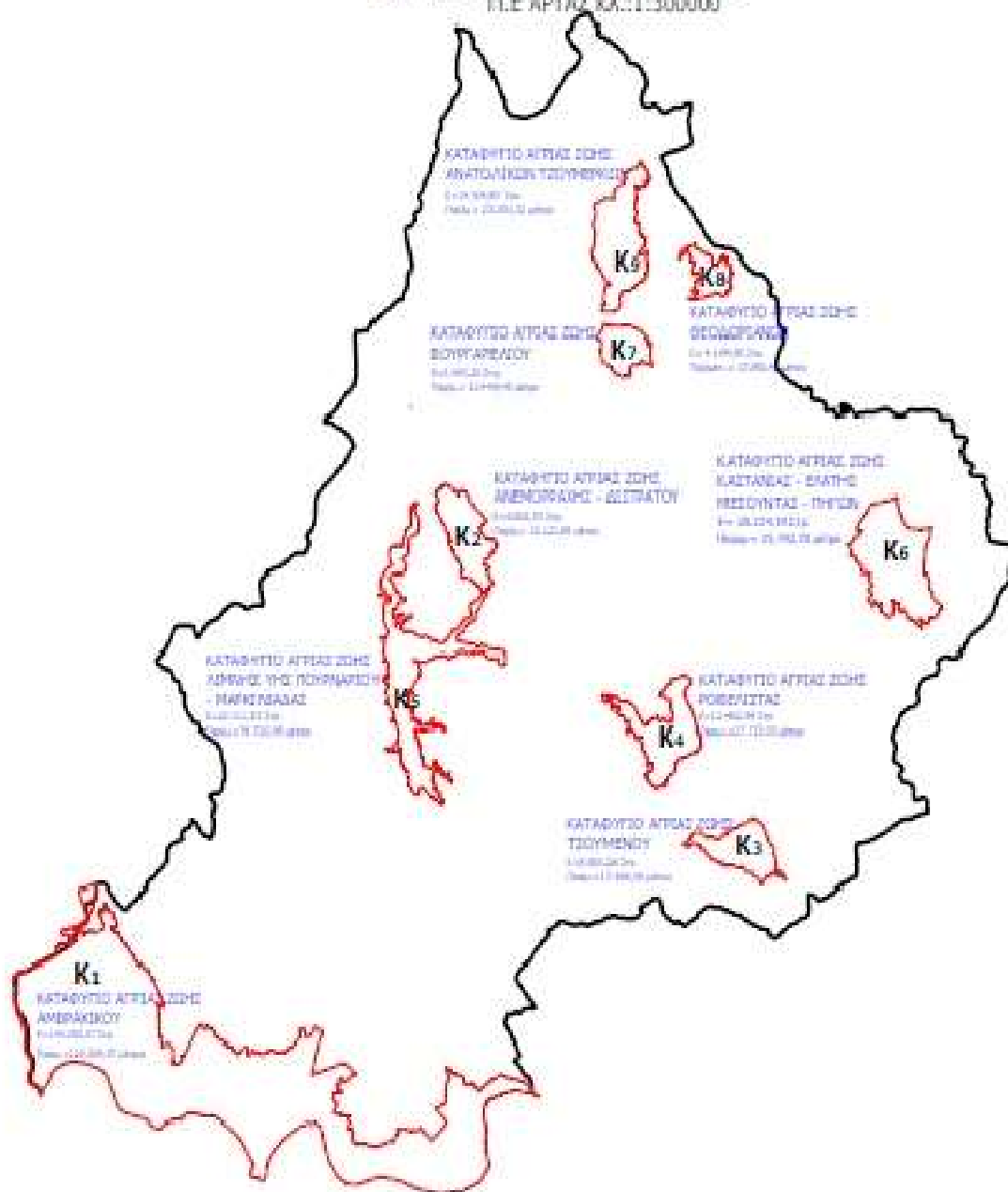
Ενδείξεις	Έκταση σε στρ.	Ονομασία	Αριθ. Απόφασης Έδρυσης	ΦΕΚ
K1	134.082,57	Αμβρακικός	ΚΥΑ	123/21-03-08 τ.Δ
K2	9.852,53	Ανεμορράχης- Διστράτου	2388/25-5-2005	1076/1-8-05 τ.Β
K3	8.583,00	Γαβρόγου-Τσούμενου	2549/29-5-2010	305/11-6-10 τ.Δ
K4	12.462,84	Ιεράς Μονής Ροβέλιστας	2385/25-5-2005	1196/30-8-05 τ.Β
K5	22.111,53	Μαρκινιάδα (Λίμνη ΥΗ/Σ Πουρναρίου)	5770/30-8-1994	691/14-9-05 τ.Β
K6	20.234,19	Μεσούντα	5449/9-8-1995	747/30-8-95 τ.Β
K7	5.493,20	Βουργαρελίου	172344/2582/4/7/85	452/18-7-85 τ.Β
K8	4.134,95	Αθαμανίου - Θεοδοριάνων	2496/14-6-2004	1146/29-7-04 τ.Β
K9	14.309,87	Ανατολικών Τζουμέρκων	2497/14-6-2004	1110/22-7-04 τ.Β

Σύνολο : 231.264,68

Ποσοστό 14,46%

3.2.6 Πίνακας

ΧΑΡΤΗΣ ΚΑΤΑΦΥΓΙΩΝ ΑΓΡΙΑΣ ΖΩΗΣ
Π.Ε. ΑΡΤΑΣ κ.λ. 1:300000

3.2.1 Χάρτης

3.2.4 Ανθρωπογενείς πιέσεις

3.2.4.1 Πυρκαγιές

Από το Βιβλίο Στατιστικής Πυρκαγιών, που τηρείται στην Δ/ση Δασών προκύπτει ότι κατά την δεκαετία 2003-2012 στην περιοχή αρμοδιότητας της Δ/σης Δασών Άρτας εξεργάγησαν 59 πυρκαγιές και έκαψαν συνολικά 19.319 στρέμματα. Ο αριθμός των πυρκαγιών και η καείσα δασική έκταση κατά έτος φαίνεται στον παρακάτω πίνακα

<u>ΕΤΟΣ</u>	<u>ΑΡΙΘΜΟΣ ΠΥΡΚΑΓΙΩΝ</u>	<u>ΚΑΕΙΣΑ ΔΑΣΙΚΗ ΕΚΤΑΣΗ ΣΕ ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ</u>
2003	11	196
2004	15	4.436
2005	5	765
2006	3	205
2007	14	9,782
2008	5	390
2009	2	235
2010	1	48
2011	3	3262
2012	0	0
<u>ΣΥΝΟΛΟ</u>	59	19.139

3.2.7 Πίνακας

Αιτίες έναρξης πυρκαγιάς στην περιοχή της Π.Ε Άρτας είναι συνήθως η αμέλεια, η ανεξέλεγκτη απόρριψη σκουπιδιών κτλ. Αίτιες που δυσκολεύουν την κατάσβεση των δασικών πυρκαγιών είναι κυρίως το ισχυρό ανάγλυφο που επικρατεί στην περιφέρεια Άρτας, η σημαντική μείωση και γήρανση του δασόβιου και παραδασόβιου πληθυσμού με συνέπεια την αδυναμία συμμετοχής αυτού στην κατάσβεση των πυρκαγιών και οι καιρικές συνθήκες. Στην περιφέρεια της Π.Ε Άρτας, φυσικά σημεία υδροληψίας τυπικά δεν υπάρχουν. Ουσιαστικά όμως τέτοια μπορούν να θεωρηθούν ορισμένα σημεία στις κοίτες των ρεμάτων και του ποταμού Άραχθου, στα οποία μπορούν να δημιουργηθούν φυσικά σημεία υδροληψίας με την συνεργασία της Πυροσβεστικής Υπηρεσίας και των Ο.Τ.Α της περιοχής.

Έχουν κατασκευαστεί είκοσι έξι (26) δεξαμενές νερού, που μπορούν να συνδράμουν στην κατάσβεση των πυρκαγιών κι οι οποίες βρίσκονται σε διάφορα σημεία εκ των οποίων οι 13 είναι 30 κυβικών και οι άλλες 13 είναι 100 κυβικών που έχουν παραδοθεί στην Π.Υ. Άρτας. Τα υδροστόμια που βρίσκονται σήμερα στην Π.Ε.

Άρτας βρίσκονται κυρίως εντός των ορίων των οικισμών. Για τον έλεγχο της λειτουργικότητας αυτών, αρμόδιοι είναι οι Δήμοι στην περιφέρεια των οποίων βρίσκονται.

Σε ότι αφορά στους δρόμους:

-Στις δημόσιες εκτάσεις το δασικό οδικό δίκτυο είναι 138,5 χλμ και χρήζουν άμεσης συντήρησης τα 47 χλμ.

-Στις μη δημόσιες εκτάσεις το δασικό οδικό δίκτυο είναι 221 χλμ και χρήζουν άμεσης συντήρησης τα μισά χλμ.

Το υπάρχον δασικό-αγροτικό δίκτυο, καλύπτει σε μεγάλο βαθμό τις ανάγκες πρόληψης και καταστολής των δασικών πυρκαγιών. Βέβαια το μεγαλύτερο μέρος από τους υπάρχοντες δρόμους έχει διανοιχτεί πριν από αρκετά χρόνια, με τεχνικές προδιαγραφές διαφορετικές αυτών που ισχύουν σήμερα, που δεν διευκολύνουν την διέλευση των οχημάτων και κυρίως των μεγάλων πυροσβεστικών οχημάτων. Για το λόγο αυτό απαιτείται η βελτίωση και συντήρηση τους με διαπλατύνσεις όπου απαιτείται, διάνοιξη τάφρων και κατασκευή τεχνικών έργων.

Συμφώνα με την Ε(93) 1619 Τελικό/24-06-1993 απόφαση της Ε.Ε, που ελήφθη στα πλαίσια εφαρμογής των παρ. 2 και 5 του άρθρου 2 του Καν, 2158/1992 << για την πυροπροστασία των κοινοτικών δασών>> το σύνολο της Εθνικής Επικράτειας έχει ταξινομηθεί σε ζώνη υψηλού κινδύνου.

Για τον λόγο αυτό οι κύριοι στόχοι για την περιοχή της Π.Ε Άρτας είναι :

-Η μείωση της καμένης ανά πυρκαγιά έκτασης στο ελάχιστο δυνατό.

-Η καλύτερη οργάνωση της πρόληψης των πυρκαγιών.

Για την επίτευξη των παραπάνω στόχων πρέπει να ληφθούν υπόψη:

-Το έντονο ανάγλυφο του δασικού χώρου στην περιοχή

-η μορφή, η πυκνότητα και η ευφλεκτότητα της δασοκάλυψης

-τα περιστατικά πυρκαγιών που παρατηρηθήκαν ην τελευταία δεκαετία

-Τα αυξημένα μέτρα πυροπροστασίας που απαιτούνται για ορισμένες περιοχές λόγω ειδικού καθεστώτος που επικρατεί σ' αυτές (πχ Λόφος Περάνθης)

-Η σημαντική μείωση και γήρανση το δασόβιου και παραδασόβιου πληθυσμού με συνέπεια την αδυναμία συμμετοχής αυτού στην κατάσβεση πυρκαγιών.

Ως επικίνδυνες περιοχές για ανάφλεξη είναι Λόφος Περάνθης Άρτας, ο τέως Δήμος Ξηροβουνίου και τέως Δήμος Βλαχέρνας.

3.2.4.ii Βοσκή

Η παραγωγή βοσκήσιμης ύλης είναι σημαντικός παράγοντας αφενός μεν για την άγρια πανίδα , αφετέρου για το κτηνοτροφικό κεφάλαιο που βόσκει απευθείας στα δάση, στις δασικές εκτάσεις και τους ορεινούς βοσκότοπους. Η σχέση αυτή του κτηνοτροφικού κεφαλαίου δεν περιορίζεται μόνο στην στενή έννοια που αφορά την απόληψη της βοσκήσιμης ύλης, αλλά επεκτείνεται στο γεγονός ότι τα δάση και οι δασικές εκτάσεις αποτελούν και τον ζωτικό χώρο παραμονής και διακίνησης των ζώων, με αποτέλεσμα να παραμένουν ελεύθερες περισσότερες πεδινές εκτάσεις για αγροτική εκμετάλλευση. Η ζωική παραγωγή στην Π.Ε Άρτας αντιπροσωπεύεται από όλους τους κλάδους (αιγοπρόβατα, βοοειδή, χοίρους, κτλ) Συμμετέχει με ποσοστό 50% στην συνολική ακαθάριστη αξία της γεωργικής παραγωγής, ποσοστό το οποίο φτάνει υψηλότερα αν συνυπολογισθούν και τα κτηνοτροφικά φυτά που χρησιμοποιούνται για τις ανάγκες της κτηνοτροφίας .Με βάση τα στοιχεία αυτά ο νομός Άρτας μπορεί να χαρακτηριστεί κτηνοτροφικός (Γ.Ζέρβας κ.α 2000). Σύμφωνα με την πιλοτική διαχειριστική μελέτη υποβαθμισμένων βοσκοτόπων του Ν.Άρτας που εκπόνησε το Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών (Αθήνα 2000) καθώς και τα στοιχεία της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής ο αριθμός των ζώων που εκτρέφονται στην ΠΕ Άρτας τα έτη 1980, 1990, 1996, 2009 εμφανίζεται στον κάτωθι πίνακα:

ΑΡΙΘΜΟΣ ΒΟΟΕΙΔΩΝ ΚΑΙ ΑΙΓΟΠΡΟΒΑΤΩΝ ΠΟΥ ΕΚΤΡΕΦΟΝΤΑΙ ΣΤΗΝ Π.Ε. ΑΡΤΑΣ

ΕΤΟΣ	1980	1990	1996	2009
Βοοειδή	1790	905	846	4978
Πρόβατα	163103	180944	196006	158040
Αίγες	45045	60466	57705	31014

3.2.8 Πιν.

Η βοσκή ρυθμίζεται με δασικές απαγορευτικές διατάξεις προκειμένου να αποφευχθεί περαιτέρω υποβάθμιση σε περιοχές που έχουν πιεστεί είτε από υπερβόσκηση είτε έπειτα από υλοτομίες είτε για άλλους διαχειριστικούς σκοπούς.

3.2.5 Εκχερσώσεις-Καταλήψεις-Οικιστικές πιέσεις

Στην μελετώμενη περιοχή οι εκχερσώσεις και καταλήψεις δασικών εκτάσεων ήταν ένα συχνό φαινόμενο παλιότερα. Αυτό λάμβανε χώρα κυρίως στις ημιορεινές περιοχές του Νομού όπου εκτάσεις αειφύλλων πλατυφύλλων εκχερσώνονταν για την εγκατάσταση καλλιεργειών ελιάς. Είναι χαρακτηριστικό το παράδειγμα του Δήμου Ν.Σκουφά όπου οι δασικές εκτάσεις μειώθηκαν κατά 15018,7 στρ. υπέρ των εκτάσεων άλλης μορφής και των χορτολιβαδικών. Με την εγκατάλειψη των ορεινών χωριών, την χρήση της τεχνολογίας στην διερεύνηση του χαρακτήρα μιας έκτασης αλλά και τις αυστηρότερες ποινές που υπάρχουν για αυτές τις παραβάσεις το φαινόμενο βαίνει μειούμενο όπως φαίνεται και από τα στοιχεία του παρακάτω πίνακα:

ΕΤΟΣ	ΚΑΤΑΛΗΨΗ	ΑΛΛΑΓΗ ΧΡΗΣΗΣ	ΕΚΧΕΡΣΩΣΗ
2005	2		7
2006	1	1	1
2007	1	6	4
2008	9		3
2009	1		3
2010	10		
2011	1		2
2012	1		2
2013			2
2014			2
2015			2
2016	1		
2017			1
2018			1
2019	3		1

3.2.9 Πιν,

Τα στοιχεία του ανωτέρω πίνακα έχουν ληφθεί από το αρχείο της Δ/σης Δασών Άρτας και αφορούν τα τελευταία 15 έτη καθότι αυτά ήταν διαθέσιμα.

Σε ότι αφορά τις οικιστικές πιέσεις εξαιτίας του γεγονότος ότι η περιοχή δεν ήταν ιδιαίτερα αξιοποιήσιμη τουριστικά αυτές δεν ήταν έντονες. Τα τελευταία χρόνια που η περιοχή των Τζουμέρκων αναδεικνύεται ως τουριστικός προορισμός η ζήτηση εκτάσεων αυξάνεται. Κάτοικοι που είχαν εγκαταλείψει τα χωράφια τους πριν πολλά χρόνια με αποτέλεσμα να δασωθούν, επιστρέφουν και αναζητούν επιλογές είτε επένδυσης είτε διαβίωσης .

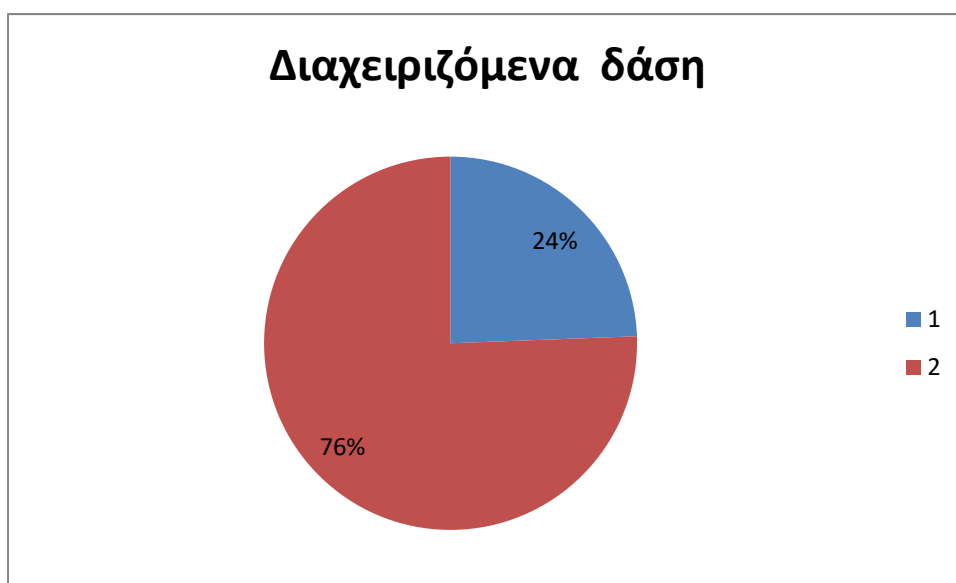
Σχετικά με τις οικιστικές πυκνώσεις ,που έχουν αναφερθεί σε προηγούμενο κεφάλαιο αφορούν έκταση 12195,6 στρ. στον Δήμο Γ.Καραισκάκη στις τοπικές κοινότητες

Άνω Καλεντίνης, Μεσοπύργου, Μεγαλόχαρης και Πηγών και έκταση 37,45 στρ. στην τοπική κοινότητα Λεπιανών του Δήμου Κ.Τζουμέρκων. Όπως έχει αναφερθεί και σε προηγούμενο κεφάλαιο η νομιμοποίηση τους εκκρεμεί και αναμένεται να βρεθεί λύση με την κατάρτιση του κτηματολογίου.

3.2.6 Διαχείριση

Η διαχείριση των δημοσίων δασών γίνεται απευθείας από το δημόσιο με ανάθεση όλων των εργασιών του δάσους σε συνεταιρισμούς εργασίας. Η έλλειψη ικανών πιστώσεων και προσωπικού είναι ο σημαντικότερος παράγοντας που δεν επιτρέπει την ορθολογική διαχείριση των δασών αυτών. Στα μη δημόσια δάση (κοινοτικά, συνιδιόκτητα, μοναστηριακά, ιδιωτικά) η διαχείριση ασκείται από τους ιδιοκτήτες και εκτός των ανωτέρω προβλημάτων έχει να αντιμετωπίσει και την επιδίωξη των ιδιοκτητών για την μέγιστη χρηματική πρόσοδο, με την μικρότερη δυνατή επένδυση, δηλαδή έλλειψη σωστού οδικού δασικού δικτύου και παντελή έλλειψη βελτιωτικών - καλλιεργητικών εργασιών για την αναβάθμιση τους. Το αποτέλεσμα αυτών είναι το μεγαλύτερο ποσοστό τους να τίθεται εκτός διαχείρισης με μακροπρόθεσμες συνέπειες στην ποιότητα των παραγόμενων προϊόντων κυρίως της χρήσιμης ξυλείας αλλά και την γενικότερη υποβάθμιση τους. Οι εκτάσεις που βρίσκονται υπό διαχείριση κατανέμονται ως εξής:

Διαχειριζόμενα	24,4%
Εκτός διαχείρισεως	75,6%

3.2.3 Διάγραμμα

Η βοσκή είναι ένας από τους ανασταλτικούς παράγοντες για την σωστή διαχείριση των δασών, γιατί οι οποιοσδήποτε προτάσεις διαχείρισης είναι υποχρεωμένες να συνοδεύονται με απαγόρευση βοσκής, πράγμα που δημιουργεί κοινωνικό πρόβλημα στο ευαίσθητο χώρο του ορεινού πληθυσμού.

Σε ότι αφορά στην παραγωγή ξύλου, η έλλειψη κατάλληλης υποδομής για υλοτομίες την κατάλληλη εποχή και η έλλειψη οργανωμένης και σύγχρονης βιομηχανίας επεξεργασίας και μεταποίησης των δασικών προϊόντων μέσα στην περιφέρεια, με αποτέλεσμα την παραμονή τους εντός του δάσους για μεγάλο χρονικό διάστημα και την μετακίνηση τους σε μεγάλες αποστάσεις (εκτός περιφέρειας), έχουν δυσμενείς επιπτώσεις στην ποιότητα του.

Στην Π.Ε Άρτας η παραγωγή δασικών προϊόντων, σύμφωνα με τις διαχειριστικές μελέτες του αρχείου της Δ/σης Δασών Άρτας προέρχεται κυρίως από υλοτομίες ελάτης και αειφυλλων πλατύφυλλων και έχει κατά μέσο όρο κατ'έτος ως εξής

- Στρογγυλή ξυλεία ελάτης 500,00 κ.μ.
- >> λοιπών προϊόντων 100,00 κ.μ.
- Κανσόξυλα 1 850,00 τον.
- Ερεικόριζα 56.800,000 χλγ
- Δένδρα Χριστουγέννων 1.000,00 τεμ.

Άλλα προϊόντα που λαμβάνονται από τα δάση της περιοχής, σε μικρές όμως ποσότητες είναι, τα κάστανα, τα δαφνόφυλλα, το φυτόχωμα και τα βότανα, που με την συλλογή και την εμπορία τους ασχολείται ένας μικρός αριθμός ορεινού πληθυσμού που του αποφέρει συμπληρωματική πρόσοδο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

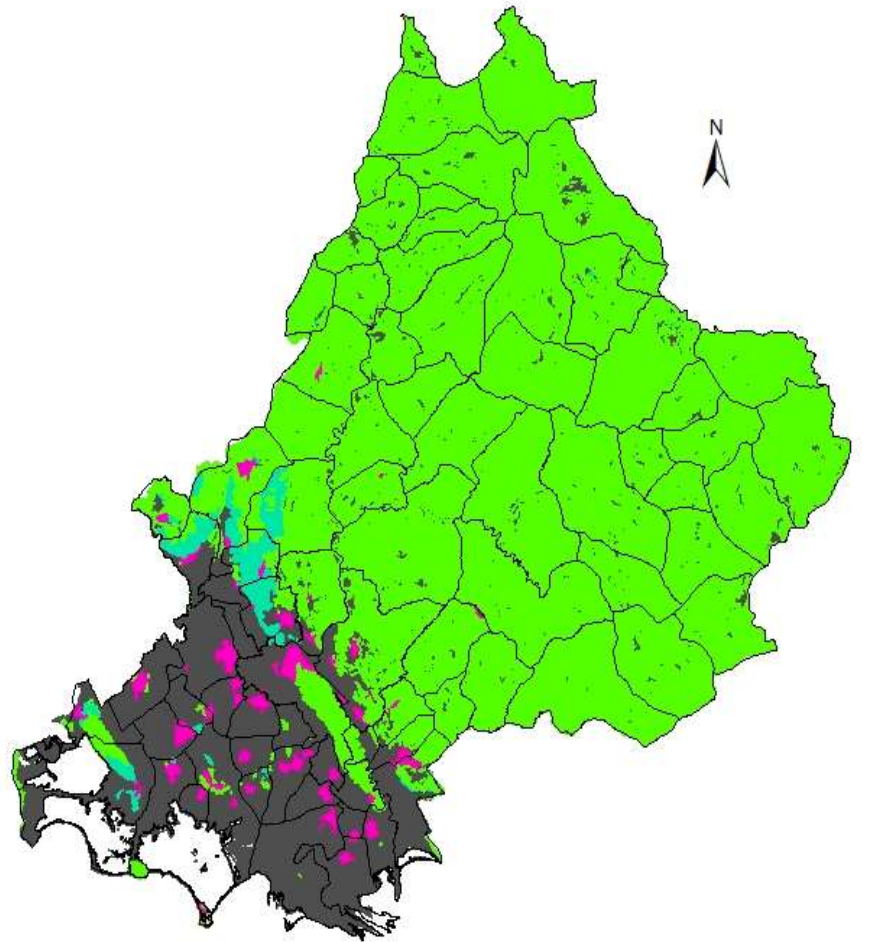
ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ ΔΑΣΩΝ ΚΑΙ ΔΑΣΙΚΩΝ ΕΚΤΑΣΕΩΝ ΣΤΟ ΧΡΟΝΟ (1945 ΚΑΙ 2015)

4.1 Χάρτες -διαγράμματα -πίνακες των δασών και δασικών εκτάσεων στην Π.Ε Άρτας για τα έτη 1945 και 2015

Από την επεξεργασία των παραδοτέων του δασικού χάρτη που εκπονήθηκε από το μελετητικό γραφείο <ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΔΑΣΗ -ΛΑΓΚΑΣ Γ-ΤΖΟΜΠΙΑΝΙΚΟΣ Δ.> για την Δ/ση Δασών Άρτας η οποία έγινε με το πρόγραμμα GIS για την Π.Ε Άρτας και για τον κάθε δήμο ξεχωριστά για τα έτη 1945 και 2015 παράχθηκαν οι κατωτέρω χάρτες. Αυτοί εμφανίζουν τις δασικές εκτάσεις, τις εκτάσεις άλλης

μορφής, τις χορτολιβαδικές εκτάσεις καθώς και τις εκτάσεις που αποτελούν εγκεκριμένα σχέδια πόλης όπως αυτές διαμορφώνονται τα έτη 1945 και 2015. Επίσης οι μεταβολές παρουσιάζονται και διαγραμματικά. Επισημαίνουμε ότι στα σχέδια πόλης δεν περιλαμβάνονται όλοι οι οικισμοί που υπάρχουν στην Π.Ε Άρτας αλλά μόνο οι εγκεκριμένοι για αυτό κι ο αριθμός των στρεμμάτων είναι ο ίδιος και στους χάρτες του 1945 και στους χάρτες του 2015.

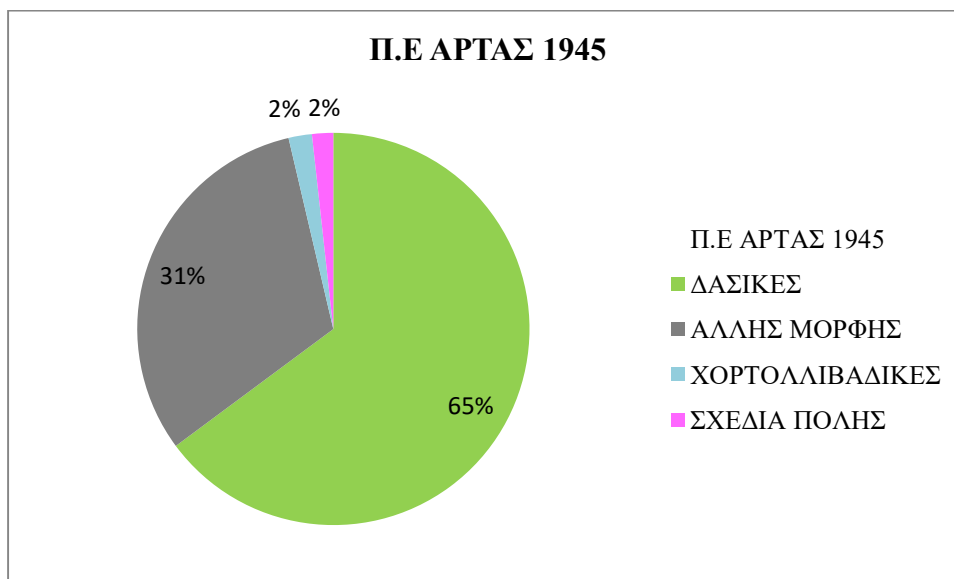
ΧΑΡΤΗΣ Π.Ε ΑΡΤΑΣ 1945

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

- ΟΡΙΑ Π.Ε ΑΡΤΑΣ
- Π.Ε ΑΡΤΑΣ ΔΑΣΙΚΕΣ 1945
- Π.Ε ΑΡΤΑΣ ΧΟΡΤΟΛΙΒΑΔΙΚΕΣ 1945
- Π.Ε ΑΡΤΑΣ ΣΧΕΔΙΑ ΠΟΛΗΣ 1945
- Π.Ε ΑΡΤΑΣ ΑΛΛΗΣ ΜΟΡΦΗΣ 1945

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΜΟΡΦΩΝ ΚΑΛΥΨΗΣ ΓΗΣ Π.Ε ΑΡΤΑΣ 1945

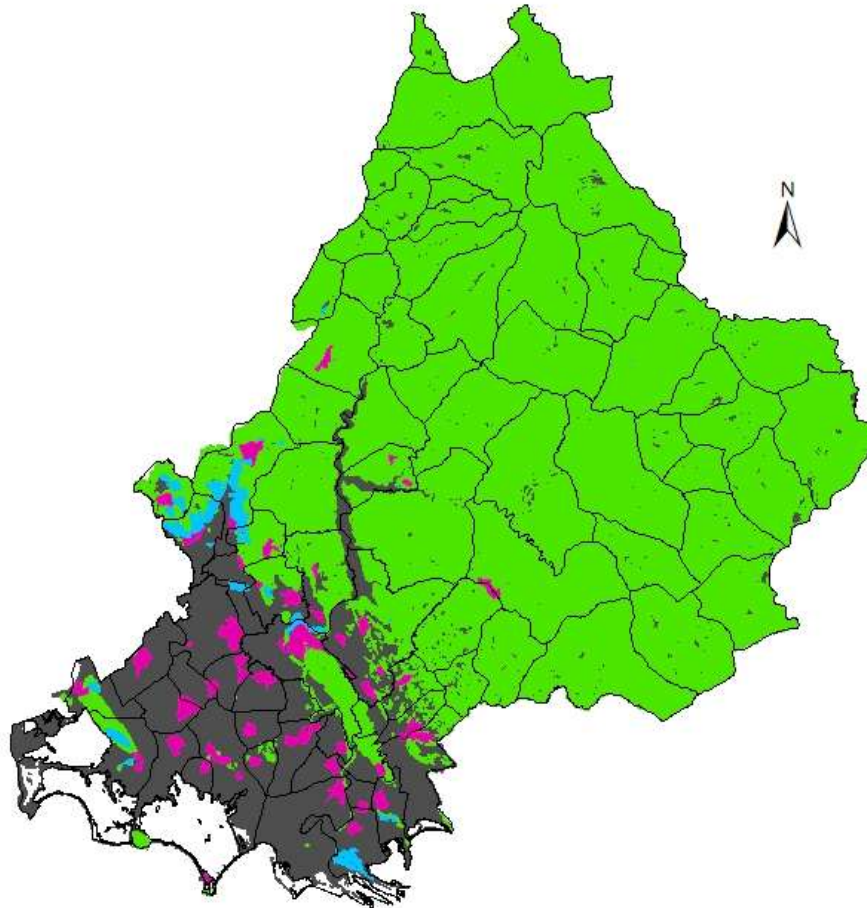
4.1 Διάγραμμα

ΠΙΝΑΚΑΣ ΜΟΡΦΩΝ ΚΑΛΥΨΗΣ ΓΗΣ Π.Ε ΑΡΤΑΣ 1945

ΔΑΣΙΚΕΣ	1043518 ΣΤΡ
ΑΛΛΗΣ ΜΟΡΦΗΣ	506682.6 ΣΤΡ
ΧΟΡΤΟΛΛΙΒΑΔΙΚΕΣ	30829.6 ΣΤΡ.
ΣΧΕΔΙΑ ΠΟΛΗΣ	28246.7 ΣΤΡ.

4.1 Πιν.

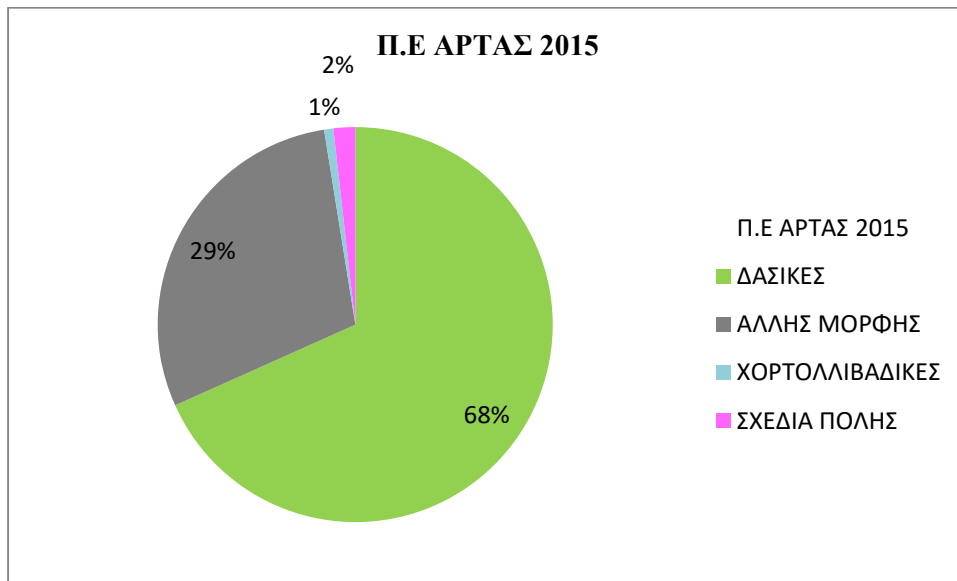
ΧΑΡΤΗΣ Π.Ε ΑΡΤΑΣ 2015

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

- ΟΡΙΑ Π.Ε ΑΡΤΑΣ
- Π.Ε ΑΡΤΑΣ ΧΟΡΤΟΛΙΒΑΔΙΚΕΣ 2015
- Π.Ε ΑΡΤΑΣ ΣΧΕΔΙΑ ΠΟΛΗΣ 2015
- Π.Ε ΑΡΤΑΣ ΔΑΣΙΚΕΣ 2015
- Π.Ε ΑΡΤΑΣ ΑΛΛΗΣ ΜΟΡΦΗΣ 2015

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΜΟΡΦΩΝ ΚΑΛΥΨΗΣ ΓΗΣ Π.Ε ΑΡΤΑΣ 2015

4.2 Διάγραμμα

ΠΙΝΑΚΑΣ ΜΟΡΦΩΝ ΚΑΛΥΨΗΣ ΓΗΣ Π.Ε ΑΡΤΑΣ 2015

ΔΑΣΙΚΕΣ	1091463.1ΣΤΡ
ΑΛΛΗΣ ΜΟΡΦΗΣ	466579 ΣΤΡ.
ΧΟΡΤΟΛΙΒΑΔΙΚΕΣ	12124.6 ΣΤΡ.
ΣΧΕΔΙΑ ΠΟΛΗΣ	28249.1 ΣΤΡ.

4.2 Πιν.

Παρατηρώντας τις συνολικές εκτάσεις της Π.Ε Άρτας για τα έτη 1945 και 2015 διαπιστώνεται μία διαφορά 10861,1 στρ. οι οποίες είτε εμφανίζονται στον χάρτη του 1945 αλλά δεν εμφανίζονται τον χάρτη του 2015 ούτε στον δασικό χάρτη είτε εμφανίζονται στον χάρτη του 2015 και δεν εμφανίζονται στο χάρτη του 1945.

Αυτή η διαφορά οφείλεται κατά κύριο λόγο στα έργα διευθέτησης του ποταμού Αράχθου που πραγματοποιήθηκαν από την δεκαετία 1970 και έπειτα- κυρίως τα υδροηλεκτρικά φράγματα- τα οποία εν πολλοίς άλλαξαν την κοίτη του ποταμού και δεδομένου ότι οι εκτάσεις που βρίσκονται στο δέλτα του ποταμού Αράχθου δεν συμμετέχουν στην κατάρτιση του δασικού χάρτη.

Η διαφορά αυτή κατανέμεται κατά 4570,1 στρ. στο Δήμο Ν.Σκουφά και αφορά τις Τ.Κ Κομποτίου, Νεοχωρίου Συκιών, Κομμένου και κατά 6291 στρ. στο Δήμο Αρταίων και εντοπίζονται στις Τ.Κ. Στρογγυλής, Βίγλας, Πολύδροσου, Ανέζας, Καλογερικού.

Άρα από τις συνολικές εκτάσεις άλλης μορφής του 1945 πρέπει να αφαιρεθούν 10861,1 στρ. επειδή δεν συμμετέχουν στην κατάρτιση του δασικού χάρτη μιας και δεν εμφανίζονται στην φωτοερμηνεία του 2015.Επομένως η μεταβολή των εκτάσεων για το σύνολο της Π.Ε Άρτας τελικά έχει ως εξής:

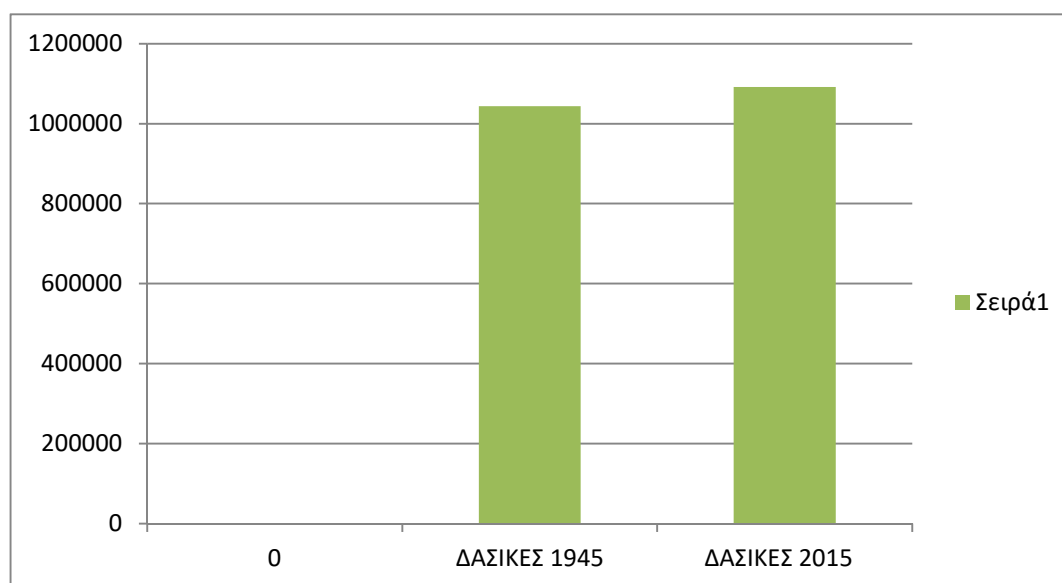
ΔΑΣΙΚΕΣ ΕΚΤΑΣΕΙΣ: αυξήθηκαν κατά 47945,1στρ

ΑΛΛΗΣ ΜΟΡΦΗΣ: μειώθηκαν κατά 29242,5στρ.

ΧΟΡΤΟΛΙΒΑΔΙΚΕΣ ΕΚΤΑΣΕΙΣ: μειώθηκαν κατά 18705 στρ.

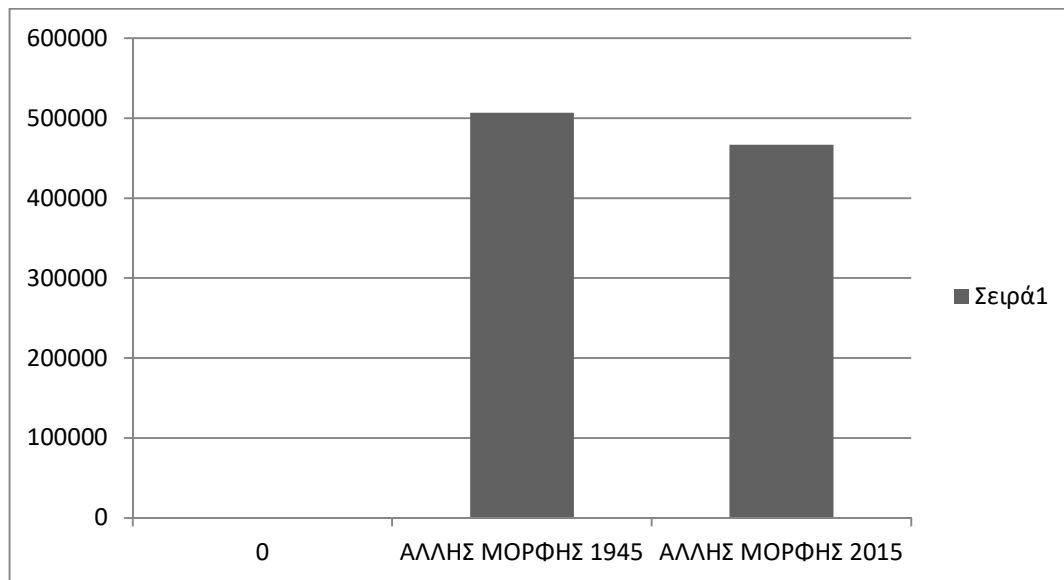
Διαγραμματικά η μεταβολή των εκτάσεων στην Π.Ε Άρτας έχει ως εξής;

ΓΡΑΦΗΜΑ ΤΗΣ ΜΕΤΑΒΟΛΗΣ ΤΩΝ ΔΑΣΙΚΩΝ ΕΚΤΑΣΕΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ Π.Ε ΑΡΤΑΣ

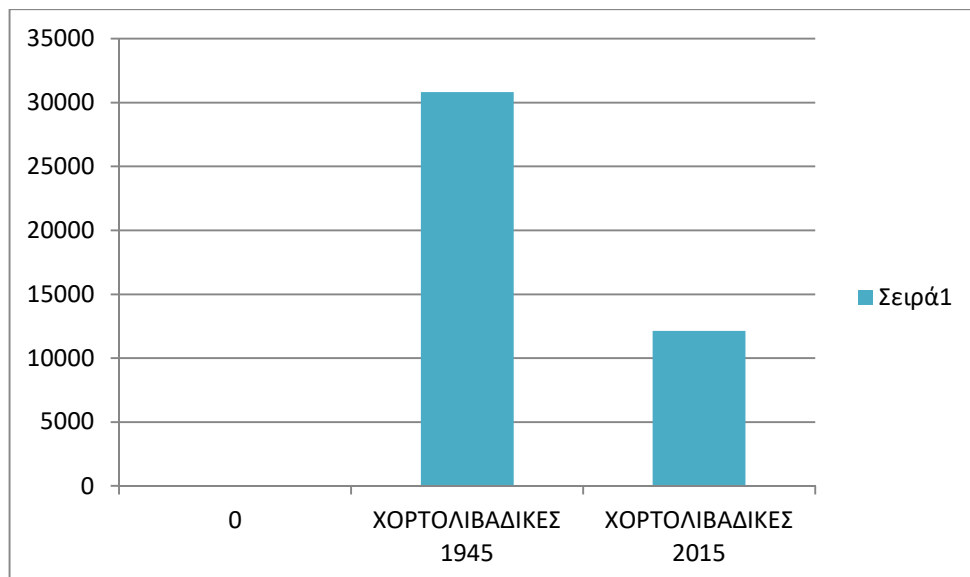
4.1 Γράφημα

ΓΡΑΦΗΜΑ ΤΗΣ ΜΕΤΑΒΟΛΗΣ ΤΩΝ ΕΚΤΑΣΕΩΝ ΑΛΛΗΣ ΜΟΡΦΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ Π.Ε ΑΡΤΑΣ

4.2 Γράφημα

ΓΡΑΦΗΜΑ ΤΗΣ ΜΕΤΑΒΟΛΗΣ ΤΩΝ ΧΟΡΤΟΛΙΒΑΔΙΚΩΝ ΕΚΤΑΣΕΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ Π.Ε ΑΡΤΑΣ

4.3 Γράφημα

Αναλύοντας τα αντίστοιχα δεδομένα για κάθε Δήμο ξεχωριστά θα επιχειρήσουμε να κατανοήσουμε πως διαμορφώθηκαν αυτές οι μεταβολές καθώς και τους παράγοντες που οδήγησαν σε αυτές.

4.1.1 Δήμος Αρταίων

Προέκυψε από την συνένωση των πρώην καποδιστριακών δήμων Άρτας, Αμβρακικού, Βλαχερνών, Ξηροβουνίου και Φιλοθέης. Έδρα του Δήμου είναι η πόλη της Άρτας Πρόκειται για ένα δήμο πεδινό στο μεγαλύτερο τμήμα του στις δημοτικές ενότητες Άρτας ,Αμβρακικού και Φιλοθέης και ημιορεινού -ορεινού στις δημοτικές ενότητες Βλαχέρνας και Ξηροβουνίου. Από τα δεδομένα των χαρτών των ετών 1945 και 2015 εξήχθησαν οι παρακάτω χάρτες, πίνακες και διαγράμματα που καταγράφουν τις κατηγορίες των εκτάσεων για τα αντίστοιχα έτη.

Όμως όπως παραπάνω έχει αναλυθεί στον Δήμο Αρταίων εκτάσεις 6291 στρ. δεν περιλαμβάνονται στις μεταβολές των εκτάσεων Οι εκτάσεις αυτές ήταν άλλης μορφής (Α) το 1945 και δεν συμμετέχουν στην κατάρτιση του δασικού χάρτη γιατί δεν εμφανίζονται στον χάρτη του 2015 .Έτσι οι μεταβολές των εκτάσεων έχουν ως εξής:

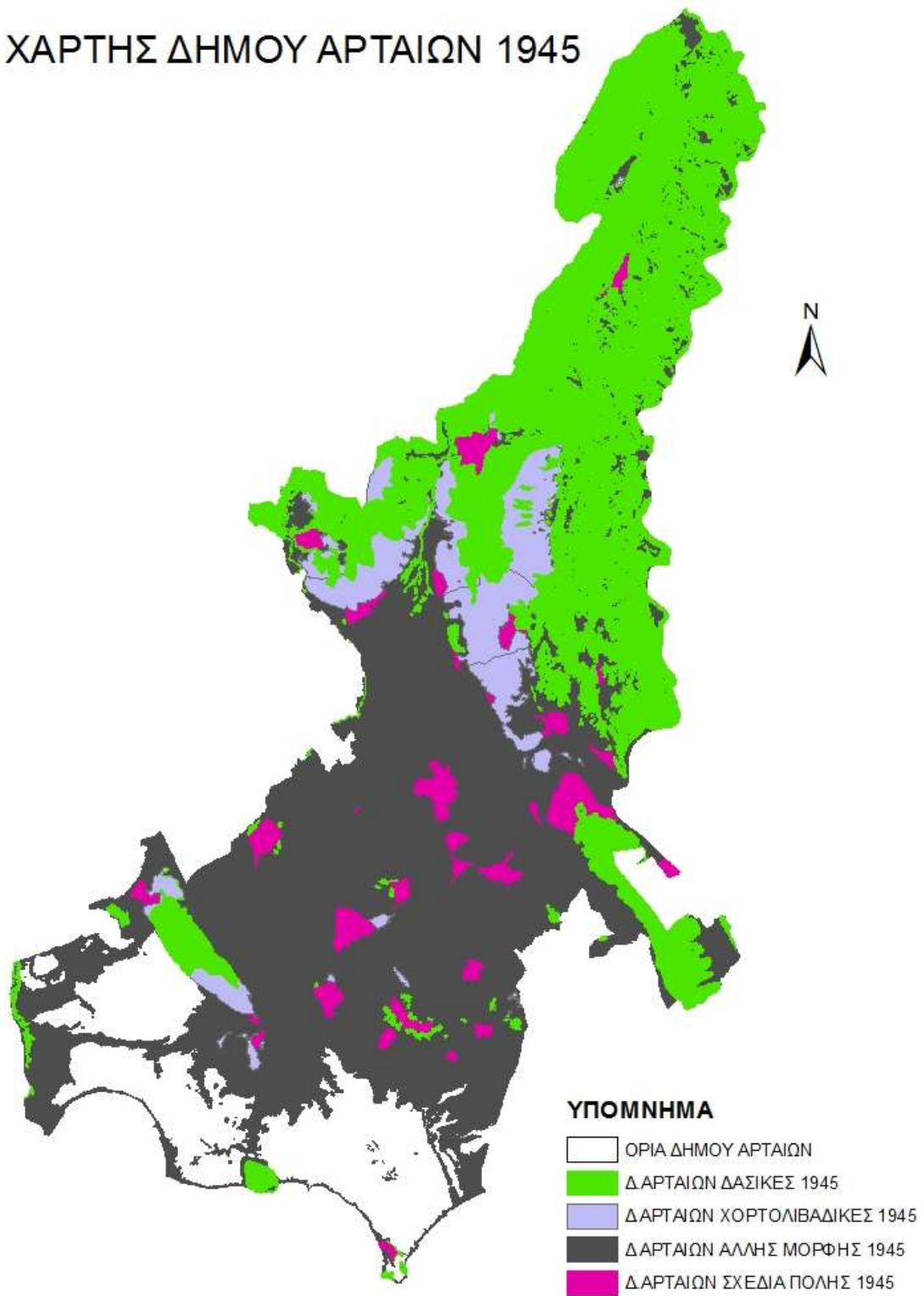
ΔΑΣΙΚΕΣ ΕΚΤΑΣΕΙΣ (Δ) αυξήθηκαν κατά 17974,7 στρ.

ΑΛΛΗΣ ΜΟΡΦΗΣ (Α) αυξήθηκαν κατά 1376,5 στρ.

ΧΟΡΤΟΛΙΒΑΔΙΚΕΣ (Χ) μειώθηκαν κατά 19353,1 στρ.

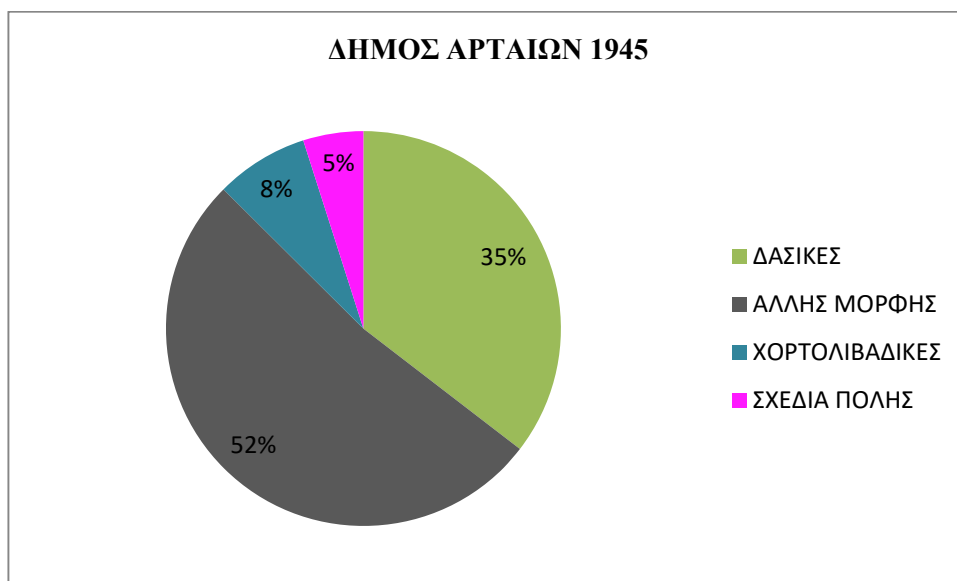
Οι χορτολιβαδικές εκτάσεις εξελίχθηκαν σε δασικές στις τοπικές κοινότητες Γριμπόβου, Κορφοβουνίου, Αμμοτόπου, Στρογγυλής,Καμπής και Παντάνασσας, σε άλλης μορφής στις τοπικές κοινότητες Καλόβατου, Ανέζας και κατά τμήμα δασικές και κατά τμήμα άλλης μορφής στις τοπικές κοινότητες Γραμμενίτσας και Φανερωμένης.

ΧΑΡΤΗΣ ΔΗΜΟΥ ΑΡΤΑΙΩΝ 1945

4.3 Χάρτης

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΜΟΡΦΩΝ ΚΑΛΥΨΗΣ ΓΗΣ Δ. ΑΡΤΑΙΩΝ 1945

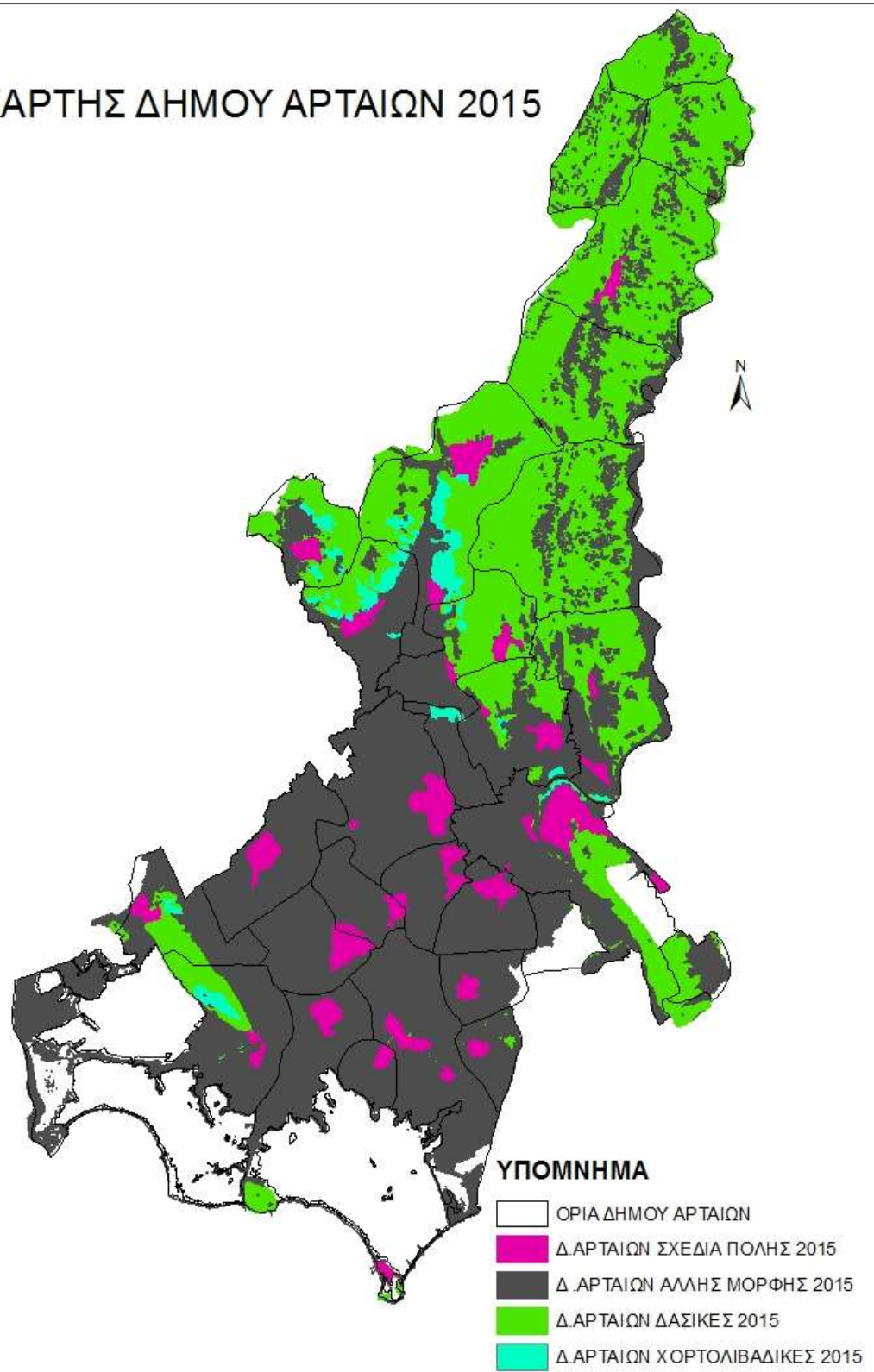
4.3 Διάγραμμα

ΠΙΝΑΚΑΣ ΜΟΡΦΩΝ ΚΑΛΥΨΗΣ ΓΗΣ Δ.ΑΡΤΑΙΩΝ 1945

ΔΑΣΙΚΕΣ	138179.1 ΣΤΡ.
ΑΛΛΗΣ ΜΟΡΦΗΣ	202923.2 ΣΤΡ.
ΧΟΡΤΟΛΙΒΑΔΙΚΕΣ	29717 ΣΤΡ.
ΣΧΕΔΙΑ ΠΟΛΗΣ	19214.1 ΣΤΡ.

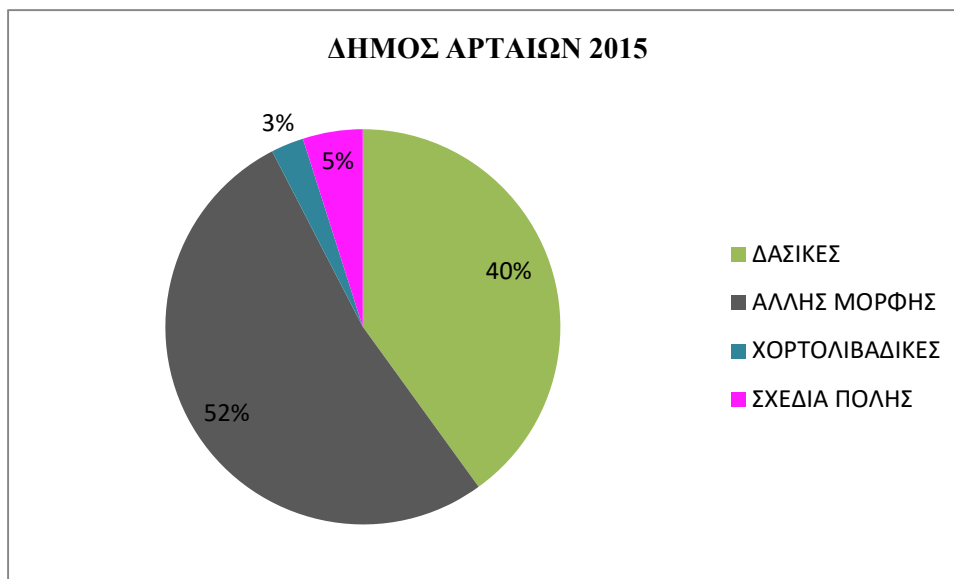
4.3 Πιν.

ΧΑΡΤΗΣ ΔΗΜΟΥ ΑΡΤΑΙΩΝ 2015

4.4 Χάρτης

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΜΟΡΦΩΝ ΚΑΛΥΨΗΣ ΓΗΣ Δ. ΑΡΤΑΙΩΝ 2015

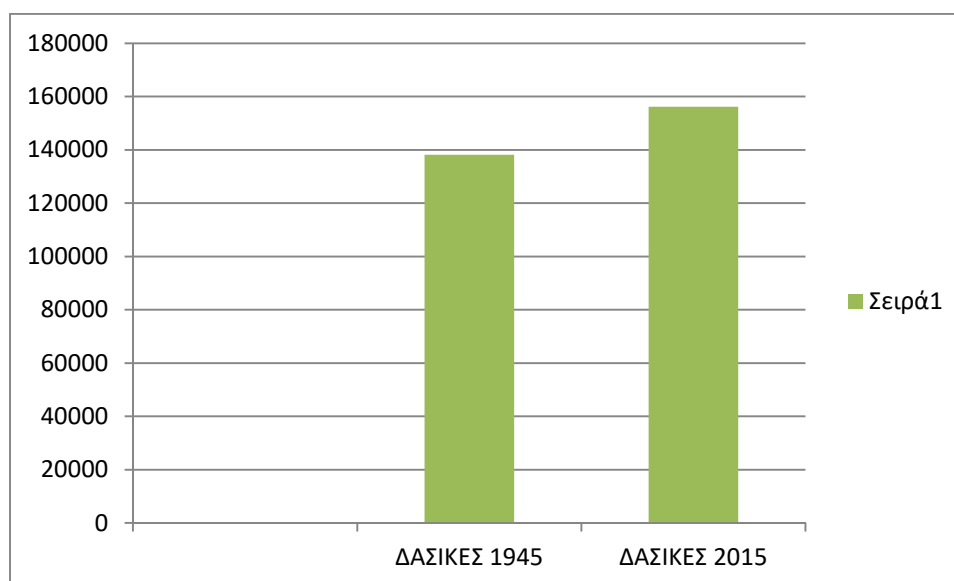
4.4 Διάγραμμα

ΠΙΝΑΚΑΣ ΜΟΡΦΩΝ ΚΑΛΥΨΗΣ ΓΗΣ Δ.ΑΡΤΑΙΩΝ 2015

ΔΑΣΙΚΕΣ	156153.8 ΣΤΡ
ΑΛΛΗΣ ΜΟΡΦΗΣ	204299.7 ΣΤΡ.
ΧΟΡΤΟΛΙΒΑΔΙΚΕΣ	10364.5 ΣΤΡ.
ΣΧΕΔΙΑ ΠΟΛΗΣ	19216 ΣΤΡ.

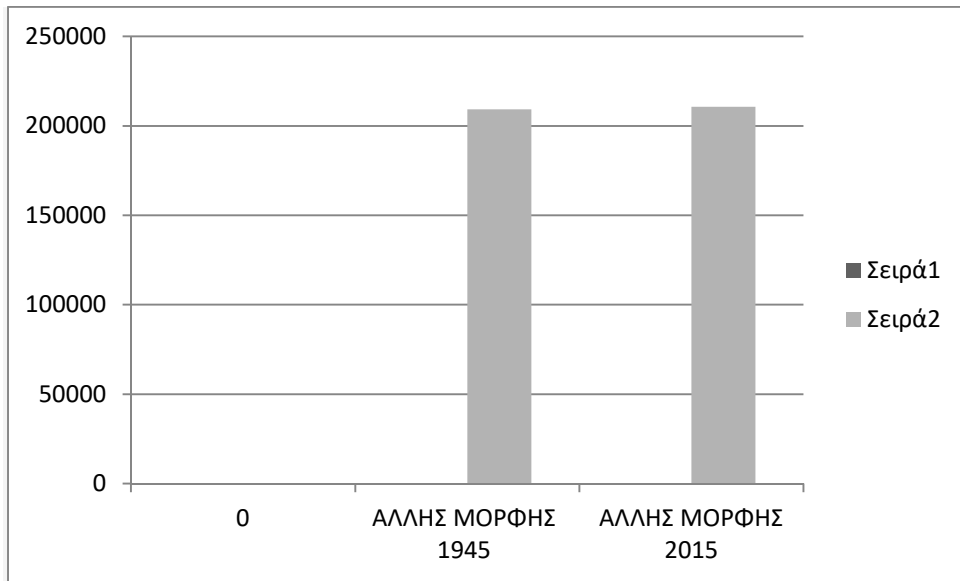
4.4 Πιν.

ΓΡΑΦΗΜΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗΣ ΤΩΝ ΔΑΣΙΚΩΝ ΕΚΤΑΣΕΩΝ Δ.ΑΡΤΑΙΩΝ

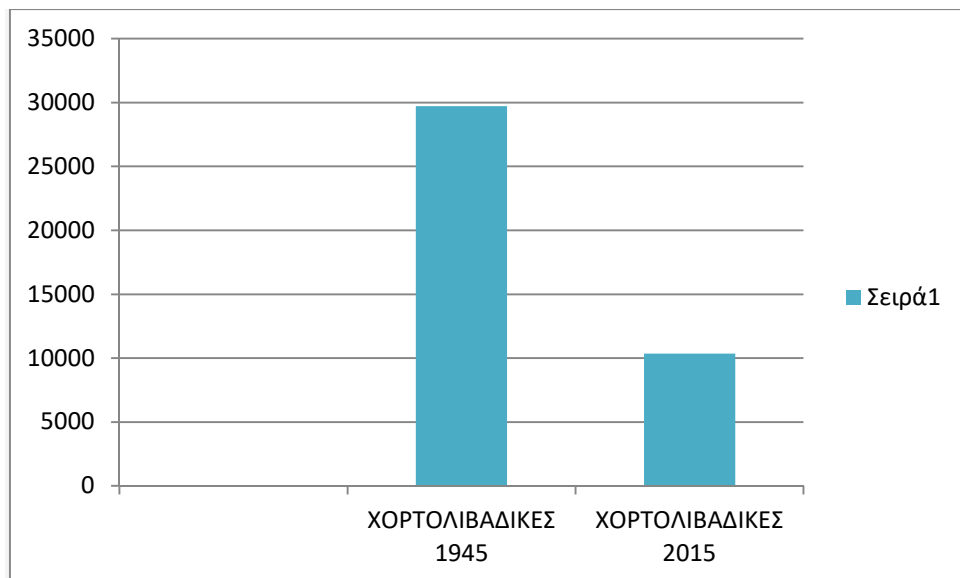
4.4 Γράφημα

ΓΡΑΦΗΜΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗΣ ΤΩΝ ΕΚΤΑΣΕΩΝ ΑΛΛΗΣ ΜΟΡΦΗΣ Δ.ΑΡΤΑΙΩΝ

4.5 Γράφημα

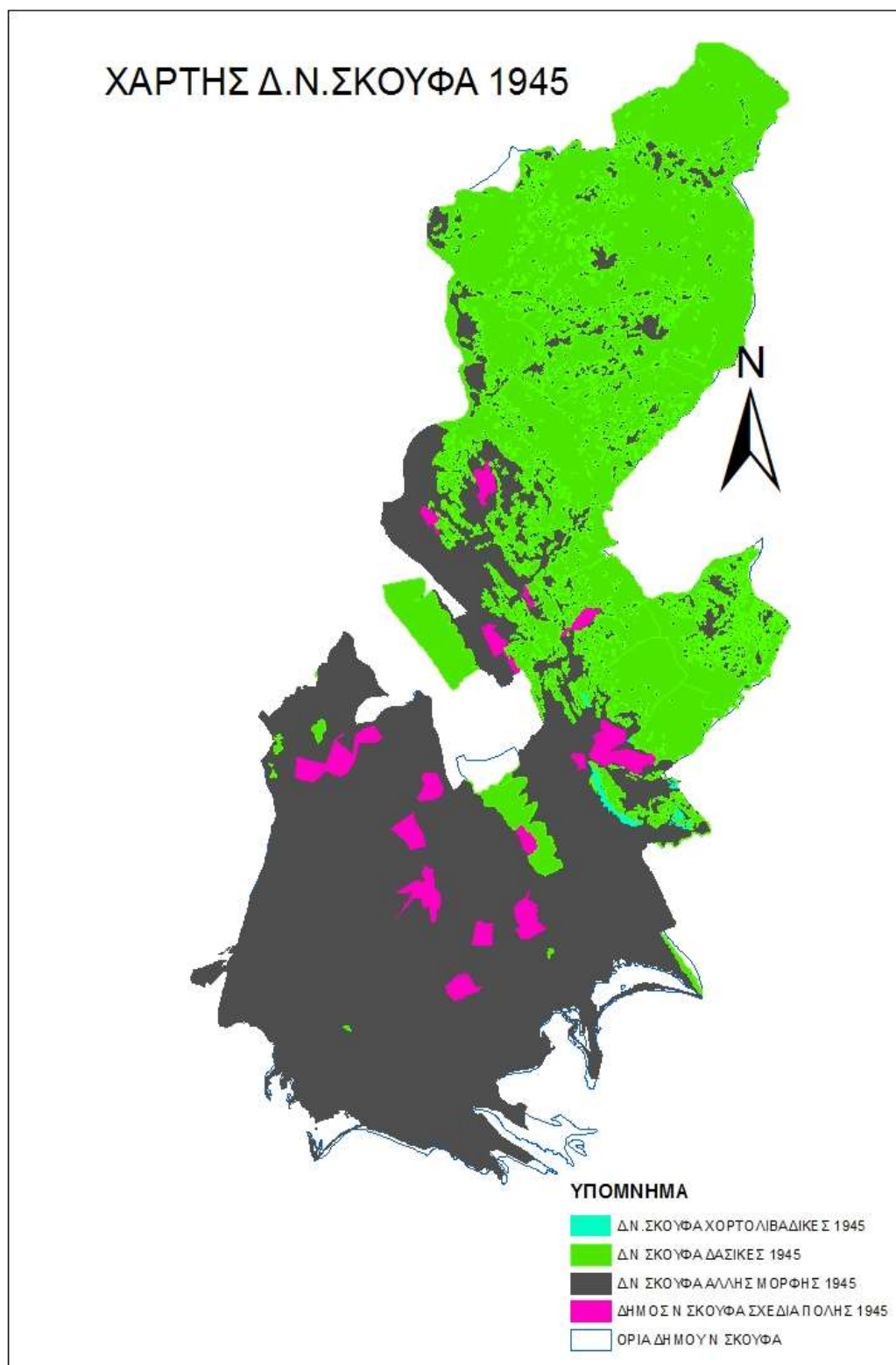
ΓΡΑΦΗΜΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗΣ ΤΩΝ ΧΟΡΤΟΛΙΒΑΔΙΚΩΝ ΕΚΤΑΣΕΩΝ Δ.ΑΡΤΑΙΩΝ

4.6 Γράφημα

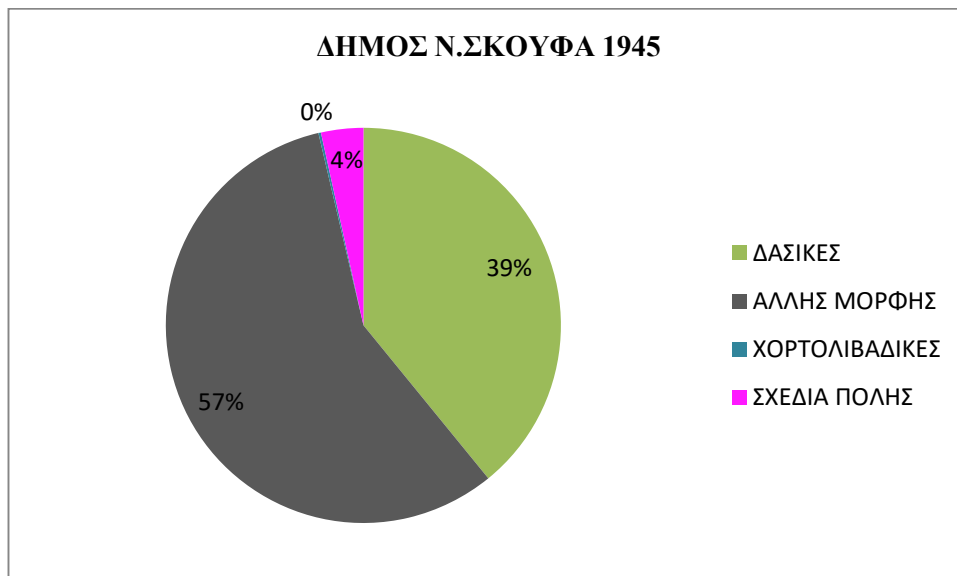
4.1.2 Δήμος Ν.Σκουφά

Ο Δήμος Νικολάου Σκουφά προέκυψε από τη συνένωση των προϋπαρχόντων δήμων Αράχθου, Κομποτίου, Πέτα και της κοινότητας Κομμένου. Πρόκειται για ένα δήμο πεδινό στο μεγαλύτερο τμήμα του εκτός από τις τοπικές κοινότητες Μεγάρχης, Φωτεινού και Μαρκινιάδας που είναι ημιορεινές. Στον δήμο αυτό οι εκτάσεις έχουν

4.5 Χάρτης

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΜΟΡΦΩΝ ΚΑΛΥΨΗΣ ΓΗΣ Δ. Ν.ΣΚΟΥΦΑ 1945

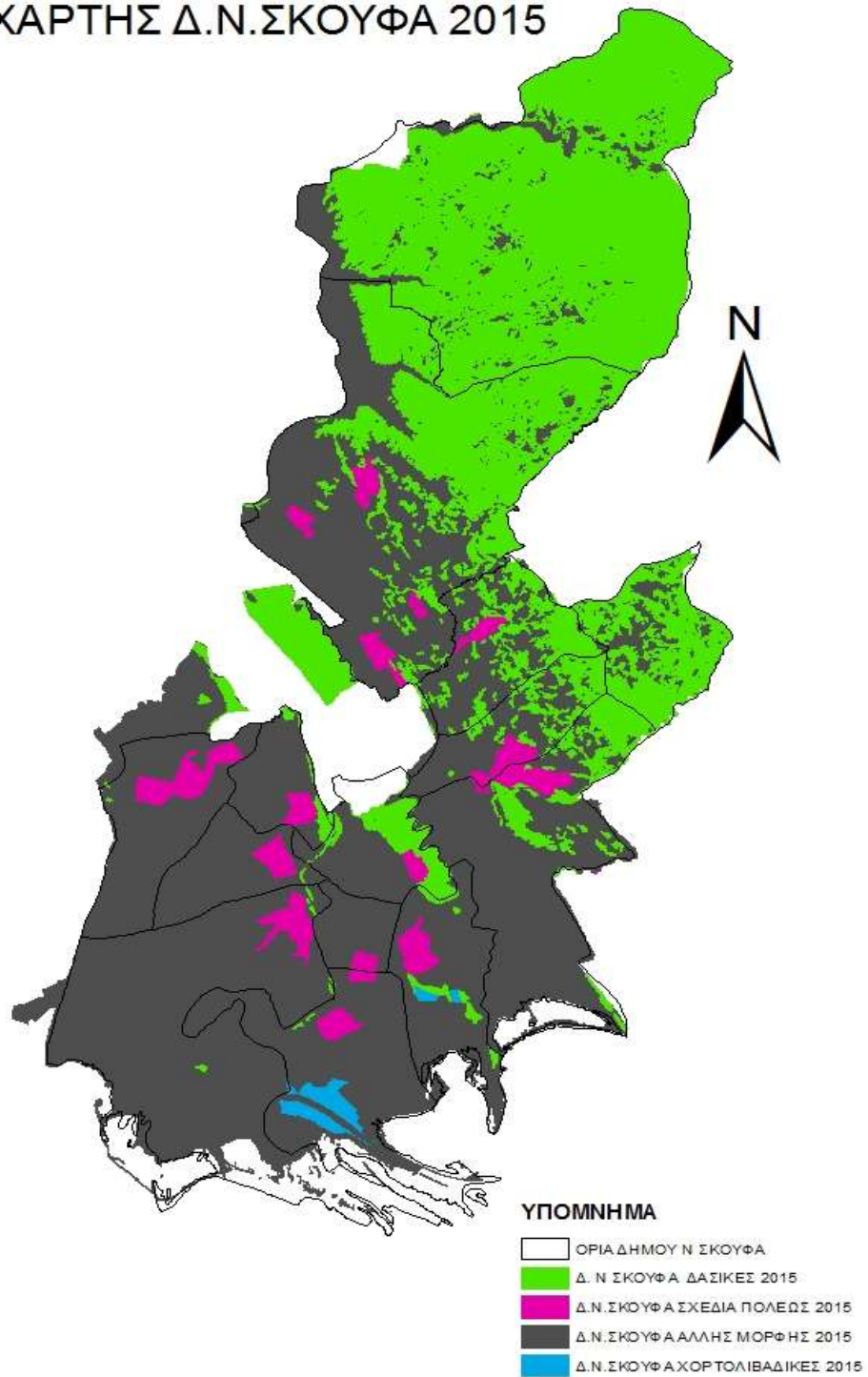
4.5 Διάγραμμα

ΠΙΝΑΚΑΣ ΜΟΡΦΩΝ ΚΑΛΥΨΗΣ ΓΗΣ Δ. Ν.ΣΚΟΥΦΑ 1945

ΔΑΣΙΚΕΣ	92555.8 ΣΤΡ.
ΑΛΛΗΣ ΜΟΡΦΗΣ	135428.7 ΣΤΡ.
ΧΟΡΤΟΛΙΒΑΔΙΚΕΣ	533.1 ΣΤΡ.
ΣΧΕΔΙΑ ΠΟΛΗΣ	8149.4 ΣΤΡ.

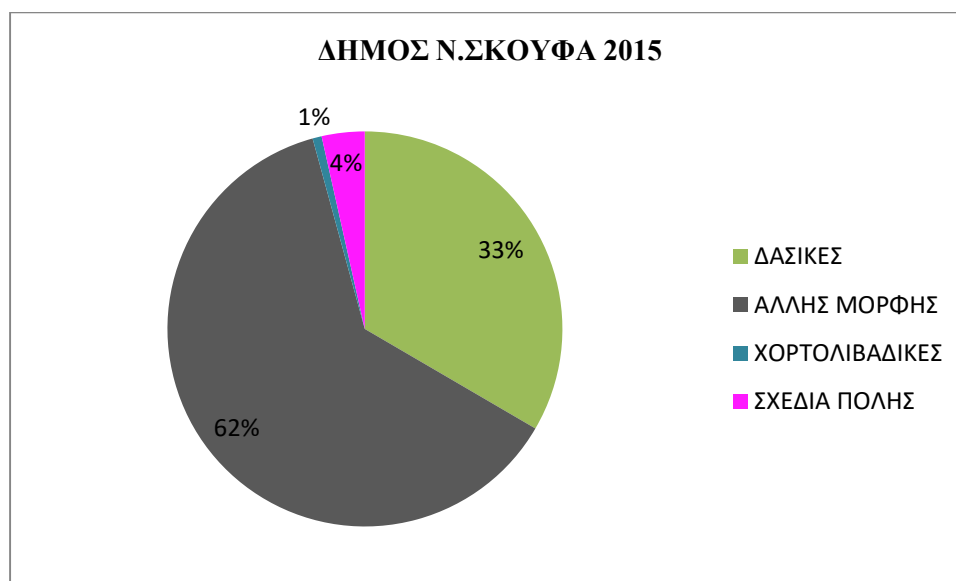
4.5 Πιν.

ΧΑΡΤΗΣ Δ.Ν.ΣΚΟΥΦΑ 2015

4.6 Χάρτης

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΜΟΡΦΩΝ ΚΑΛΥΨΗΣ ΓΗΣ Δ.Ν.ΣΚΟΥΦΑ 2015

4.6 Διάγραμμα

ΠΙΝΑΚΑΣ ΜΟΡΦΩΝ ΚΑΛΥΨΗΣ ΓΗΣ Δ.Ν.ΣΚΟΥΦΑ 2015

ΔΑΣΙΚΕΣ	77537.07ΣΤΡ.
ΑΛΛΗΣ ΜΟΡΦΗΣ	144664.4 ΣΤΡ.
ΧΟΡΤΟΛΙΒΑΔΙΚΕΣ	1745.9 ΣΤΡ.
ΣΧΕΔΙΑ ΠΟΛΗΣ	8149.4 ΣΤΡ.

4.6 Πιν.

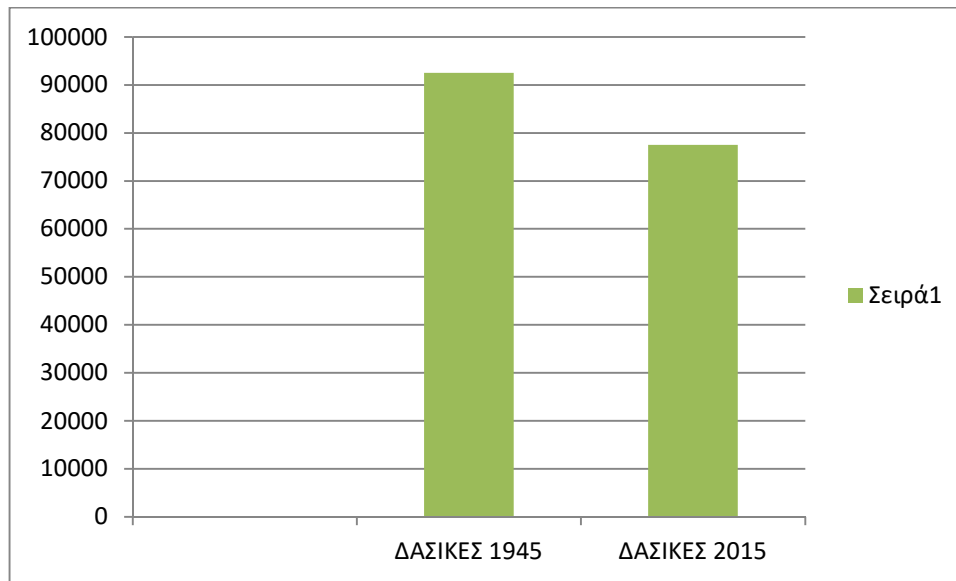
Όπως αναφέρθηκε παραπάνω υπάρχει μια διαφορά 4570,1 στρ. στις συνολικές εκτάσεις του Δήμου. Στους χάρτες του 1945 εμφανίζονται 4803.1στρ. περισσότερα άλλης μορφής και αφορά στις Τ.Κ Νεοχωρίου και Κομμένου και 233στρ. εμφανίζονται μόνο στον χάρτη του 2015 ως άλλης μορφής. Επομένως οι μεταβολές των εκτάσεων έχουν ως εξής:

ΔΑΣΙΚΕΣ ΕΚΤΑΣΕΙΣ (Δ) μειώθηκαν κατά 15018,7 στρ.

ΑΛΛΗΣ ΜΟΡΦΗΣ (Α) αυξήθηκαν κατά 13805,8στρ.

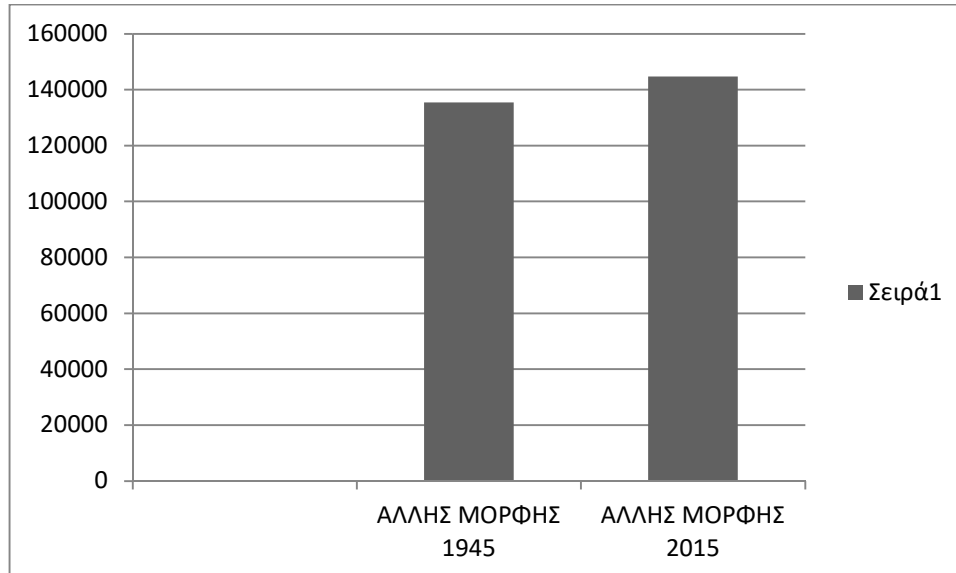
ΧΟΡΤΟΛΙΒΑΔΙΚΕΣ (Χ) αυξήθηκαν κατά 1212,8 στρ.

ΓΡΑΦΗΜΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗΣ ΔΑΣΙΚΩΝ ΕΚΤΑΣΕΩΝ Δ.Ν.ΣΚΟΥΦΑ

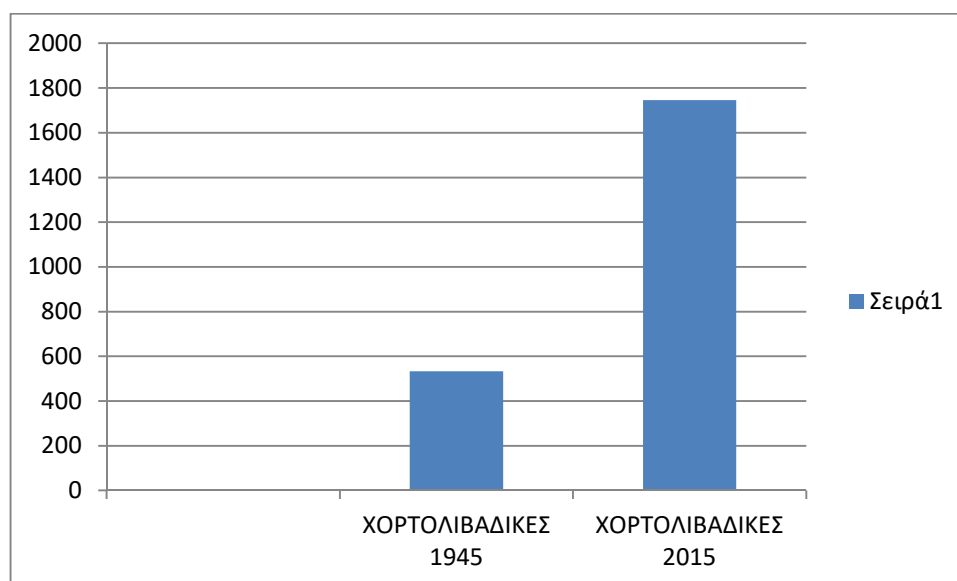
4.7 Γράφημα

ΓΡΑΦΗΜΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗΣ ΕΚΤΑΣΕΩΝ ΑΛΛΗΣ ΜΟΡΦΗΣ Δ.Ν.ΣΚΟΥΦΑ

4.8 Γράφημα

ΓΡΑΦΗΜΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗΣ ΧΟΡΤΟΛΙΒΑΔΙΚΩΝ ΕΚΤΑΣΕΩΝ Δ.Ν.ΣΚΟΥΦΑ

4.9 Γράφημα

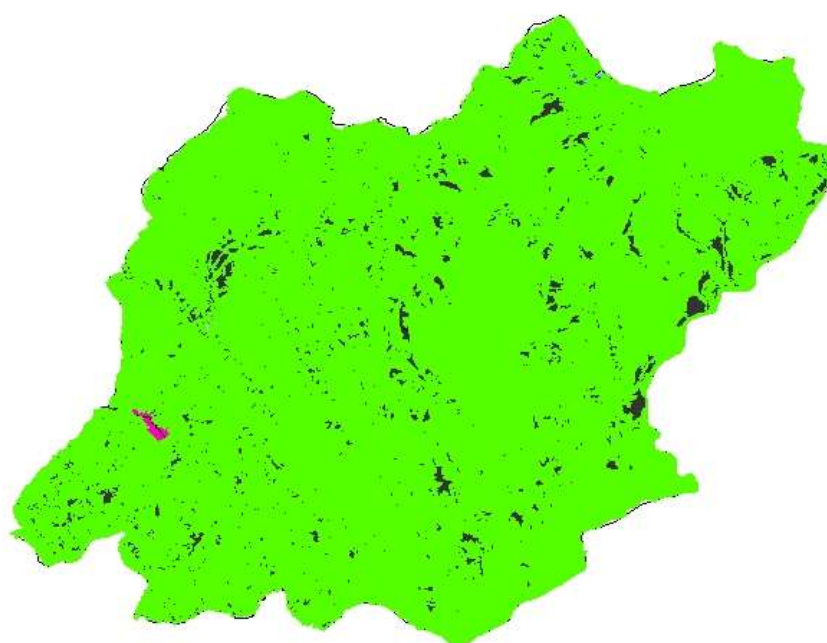
Οι δασικές εκτάσεις που μειώθηκαν, χρησιμοποιήθηκαν για αγροτική καλλιέργεια κυρίως παραγωγή ελιάς, αλλά και οικιστικούς σκοπούς. όπως φαίνεται κι από την αντίστοιχη αύξηση των εκτάσεων άλλης μορφής Αυτή η αλλαγή φαίνεται πολύ καθαρά και στις αεροφωτογραφίες του έτους 1960. Εντοπίζεται στις κοινότητες Φωτεινού, Μεγάρχης, Κομποτίου, Σελλάδων και Πέτα κατά κύριο λόγο .Σε μικρότερο βαθμό φαίνεται μεταβολή στην Τ.Κ Μαρκινιάδας. Στις υπόλοιπες Τοπικές Κοινότητες δεν εντοπίζονται αξιόλογες μεταβολές. Ούτως ή άλλως πρόκειται για Τ.Κ εντός της πεδιάδας του Νομού Άρτας που δεν έφεραν δασική βλάστηση το 1945 καθότι καλλιεργούνται ανέκαθεν.

Σε ότι αφορά στις χορτολιβαδικές εκτάσεις αυτές αυξάνονται κατά 1212,8 στρ. κυρίως στις Τ.Κ Κομποτίου, Συκεών, Κομμένου λόγω της δράσης των πλημμυρών του ποταμού Αράχθου .

4.1.3 Δήμος Γ.Καραισκάκη

Ο δήμος προέκυψε από την συνένωση των δήμων Ηρακλείας, Γ.Καραισκάκη, Τετραφυλλίας και είναι ορεινός δήμος. Οι εκτάσεις στον δήμο αυτό κατανέμονται όπως φαίνεται στους παρακάτω χάρτες , πίνακες, διαγράμματα και γραφήματα

ΧΑΡΤΗΣ ΔΗΜΟΥ Γ.ΚΑΡΑΙΣΚΑΚΗ 1945

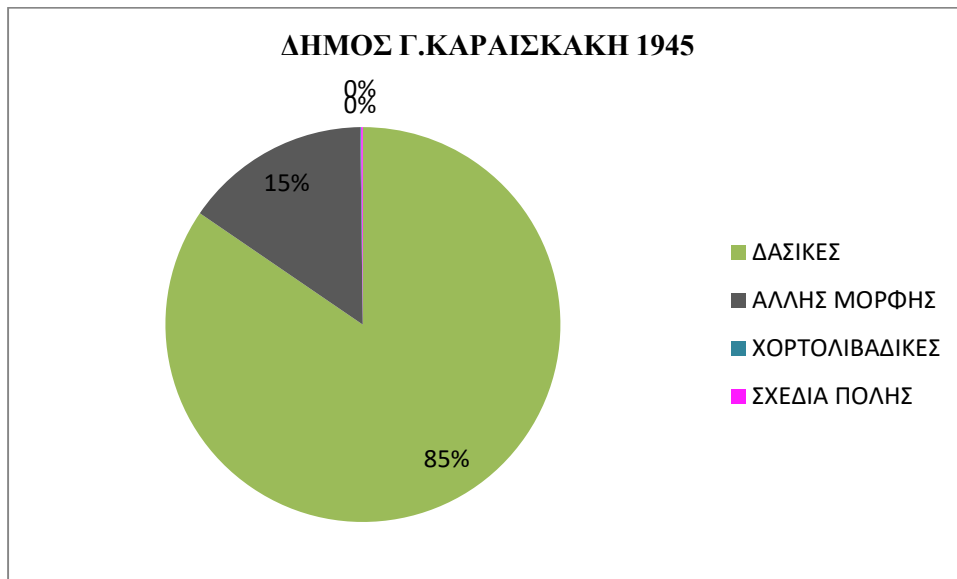

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

- Δ.Γ.ΚΑΡΑΙΣΚΑΚΗ ΔΑΣΙΚΕΣ 1945
- ΟΡΙΑ ΔΗΜΟΥ Γ. ΚΑΡΑΙΣΚΑΚΗ
- Δ.Γ.ΚΑΡΑΙΣΚΑΚΗ ΣΧΕΔΙΑ ΠΟΛΗΣ 1945
- Δ.Γ.ΚΑΡΑΙΣΚΑΚΗ ΧΟΡΤΟΛΙΒΑΔΙΚΕΣ 1945
- Δ.Γ.ΚΑΡΑΙΣΚΑΚΗ ΑΛΛΗΣ ΜΟΡΦΗΣ 1945

4.7 Χάρτης

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΜΟΡΦΩΝ ΚΑΛΥΨΗΣ ΓΗΣ Δ.Γ.ΚΑΡΑΙΣΚΑΚΗ 1945

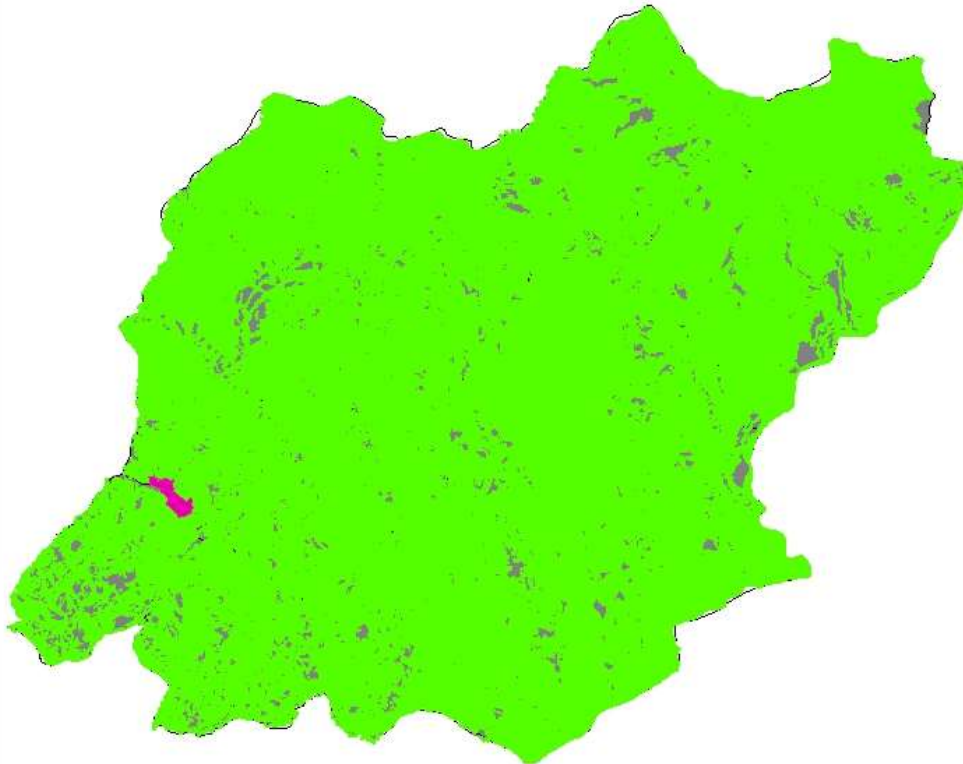
4.7 Διάγραμμα

ΠΙΝΑΚΑΣ ΜΟΡΦΩΝ ΚΑΛΥΨΗΣ ΓΗΣ Δ.Γ.ΚΑΡΑΙΣΚΑΚΗ 1945

ΔΑΣΙΚΕΣ	393230.7ΣΤΡ.
ΑΛΛΗΣ ΜΟΡΦΗΣ	70937.2
ΧΟΡΤΟΛΙΒΑΔΙΚΕΣ	339.7
ΣΧΕΔΙΑ ΠΟΛΗΣ	680.4

4.7 Πιν.

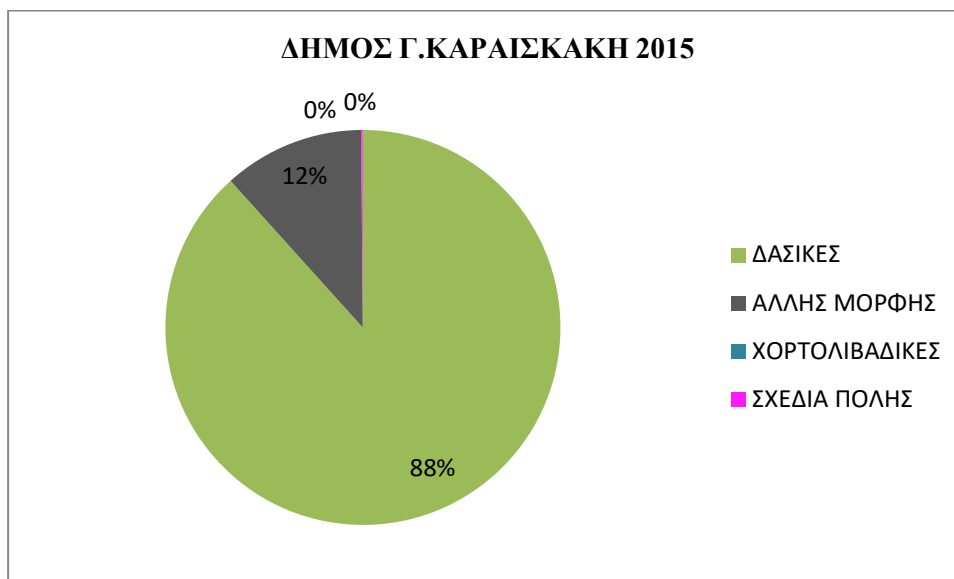
ΧΑΡΤΗΣ ΔΗΜΟΥ Γ.ΚΑΡΑΙΣΚΑΚΗ 2015

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

- Δ.Γ.ΚΑΡΑΙΣΚΑΚΗ ΣΧΕΔΙΑ ΠΟΛΗΣ 2015
- Δ.Γ.ΚΑΡΑΙΣΚΑΚΗ ΔΑΣΙΚΕΣ 2015
- ΟΡΙΑ ΔΗΜΟΥ Γ. ΚΑΡΑΙΣΚΑΚΗ
- Δ.Γ.ΚΑΡΑΙΣΚΑΚΗ ΑΛΛΗΣ ΜΟΡΦΗΣ 2015

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΜΟΡΦΩΝ ΚΑΛΥΨΗΣ ΓΗΣ Δ.Γ.ΚΑΡΑΙΣΚΑΚΗ 2015

4.8 Διάγραμμα

ΠΙΝΑΚΑΣ ΜΟΡΦΩΝ ΚΑΛΥΨΗΣ ΓΗΣ Δ.Γ.ΚΑΡΑΙΣΚΑΚΗ 2015

ΔΑΣΙΚΕΣ	403681.7ΣΤΡ.
ΑΛΛΗΣ ΜΟΡΦΗΣ	60825.9
ΧΟΡΤΟΛΙΒΑΔΙΚΕΣ	0
ΣΧΕΔΙΑ ΠΟΛΗΣ	680.4

4.8.Πιν.

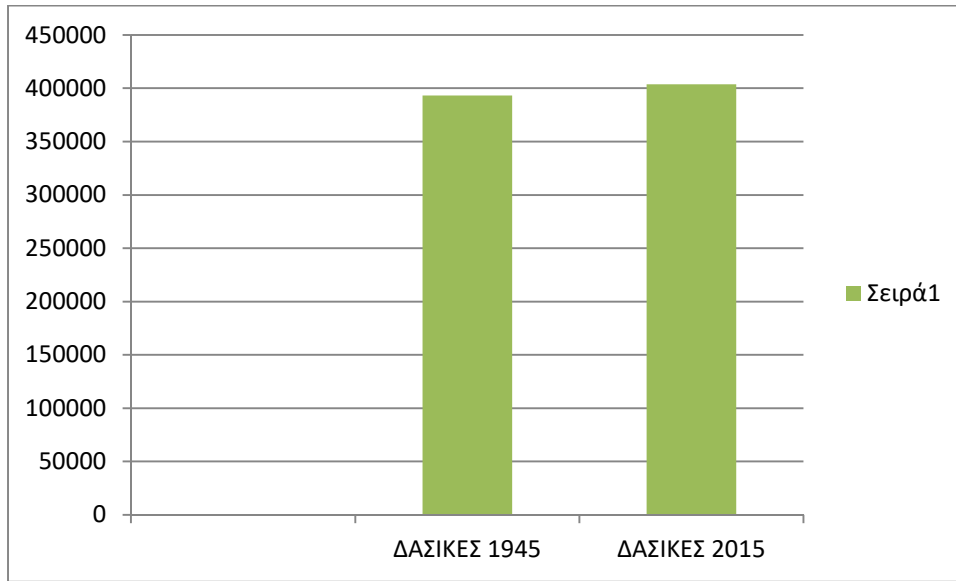
Στον ορεινό αυτό Δήμο παρατηρείται αύξηση των δασών και δασικών εκτάσεων κατά 10451 στρ. και μείωση των εκτάσεων άλλης μορφής κατά 10111.3 στρ. Οι δε χορτολιβαδικές εκτάσεις από 339.7 στρ. που ήταν το 1945 εξελίχτηκαν σε δασικές εκτάσεις το 2015.

ΔΑΣΙΚΕΣ ΕΚΤΑΣΕΙΣ :αυξήθηκαν κατά 10451 στρ.

ΑΛΛΗΣ ΜΟΡΦΗΣ: μειώθηκαν κατά 10111,3 στρ.

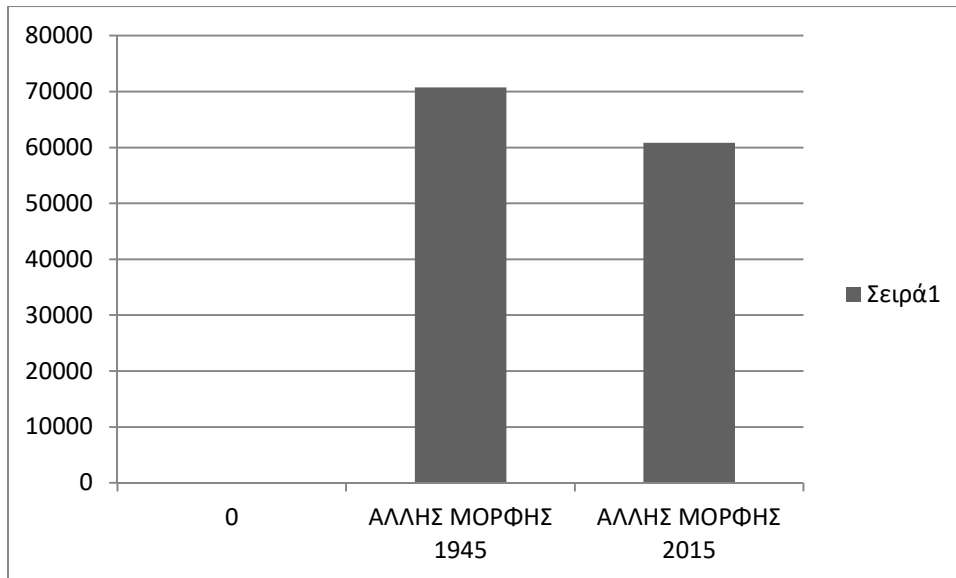
ΧΟΡΤΟΛΙΒΑΔΙΚΕΣ: μειώθηκαν κατά 339,7 στρ.

ΓΡΑΦΗΜΑ ΜΕΤΑΒΟΛΩΝ ΔΑΣΙΚΩΝ ΕΚΤΑΣΕΩΝ Δ.Γ.ΚΑΡΑΙΣΚΑΚΗ

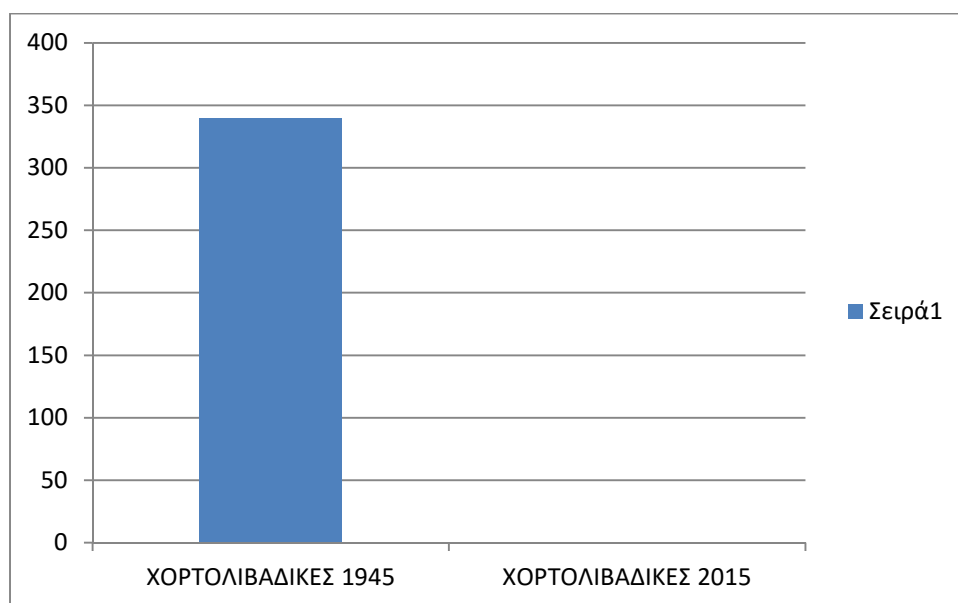
4.10 Γράφημα

ΓΡΑΦΗΜΑ ΜΕΤΑΒΟΛΩΝ ΕΚΤΑΣΕΩΝ ΑΛΛΗΣ ΜΟΡΦΗΣ Δ.Γ.ΚΑΡΑΙΣΚΑΚΗ

4.11 Γράφημα

ΓΡΑΦΗΜΑ ΜΕΤΑΒΟΛΩΝ ΧΟΡΤΟΛΙΒΑΔΙΚΩΝ ΕΚΤΑΣΕΩΝ Δ.Γ.ΚΑΡΑΙΣΚΑΚΗ

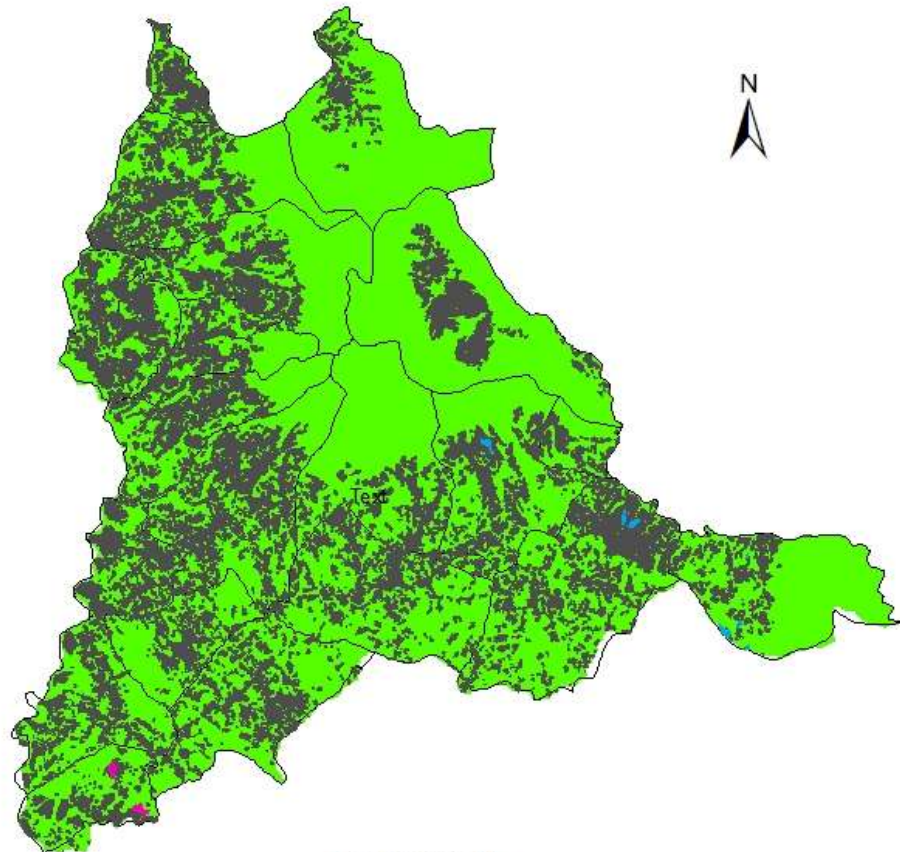

4.12 Γράφημα

4.1.4 Δήμος Κ.Τζουμέρκων

Πρόκειται για έναν ορεινό Δήμο που προέκυψε από την συνένωση των Δημοτικών ενοτήτων Αγνάντων, Αθαμανίας, και των κοινοτήτων Θεοδοριάνων και Μελισσουργών.

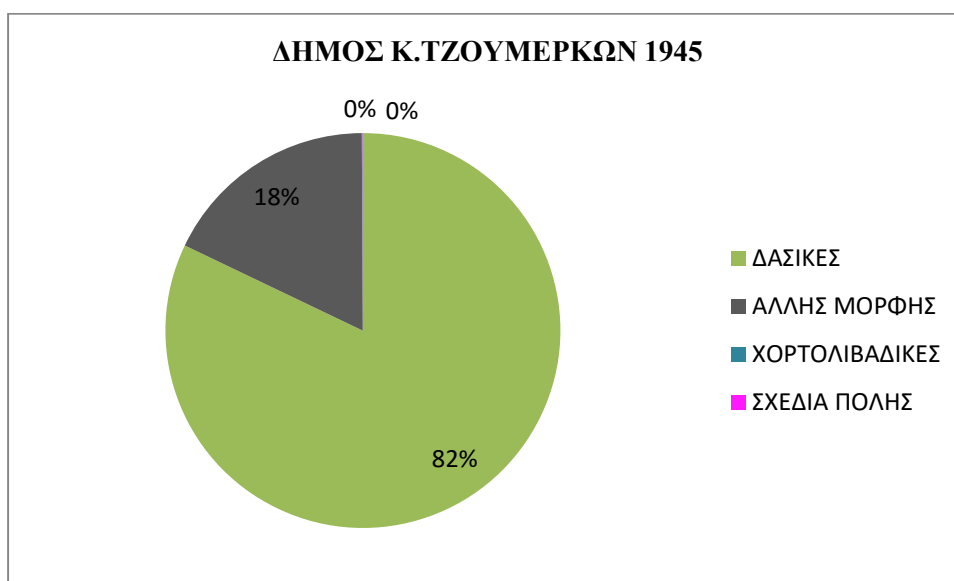
ΧΑΡΤΗΣ Δ.ΚΤΖΟΥΜΕΡΚΩΝ 1945

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

- ΔΗΜΟΣ Κ.ΤΖΟΥΜΕΡΚΩΝ ΣΧΕΔΙΑ ΠΟΛΗΣ 1945
- ΔΗΜΟΣ Κ.ΤΖΟΥΜΕΡΚΩΝ ΧΟΡΤΟΛΙΒΑΔΙΚΕΣ 1945
- Δ. Κ.ΤΖΟΥΜΕΡΚΩΝ ΑΛΛΗΣ ΜΟΡΦΗΣ 1945
- ΟΡΙΑ ΔΗΜΟΥ Κ.ΤΖΟΥΜΕΡΚΩΝ
- Δ.Κ.ΤΖΟΥΜΕΡΚΩΝ ΔΑΣΙΚΕΣ 1945

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΜΟΡΦΩΝ ΚΑΥΨΗΣ ΓΗΣ Δ.Κ.ΤΖΟΥΜΕΡΚΩΝ 1945

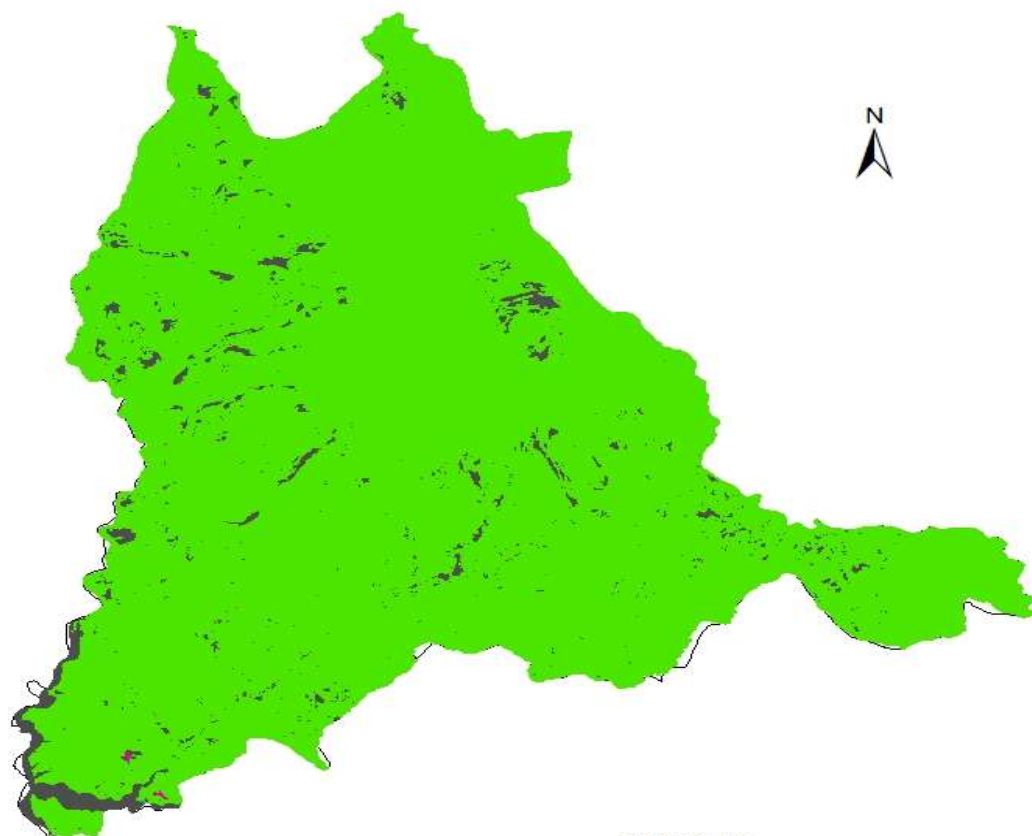
4.9 Διάγραμμα

ΠΙΝΑΚΑΣ ΜΟΡΦΩΝ ΚΑΥΨΗΣ ΓΗΣ Δ.Κ.ΤΖΟΥΜΕΡΚΩΝ 1945

ΔΑΣΙΚΕΣ	419551.8ΣΤΡ
ΑΛΛΗΣ ΜΟΡΦΗΣ	91102.43ΣΤΡ.
ΧΟΡΤΟΛΙΒΑΔΙΚΕΣ	239.19 ΣΤΡ.
ΣΧΕΔΙΑ ΠΟΛΗΣ	202.59 ΣΤΡ.

4.9 Πιν.

ΧΑΡΤΗΣ Δ.Κ.ΤΖΟΥΜΕΡΚΩΝ 2015

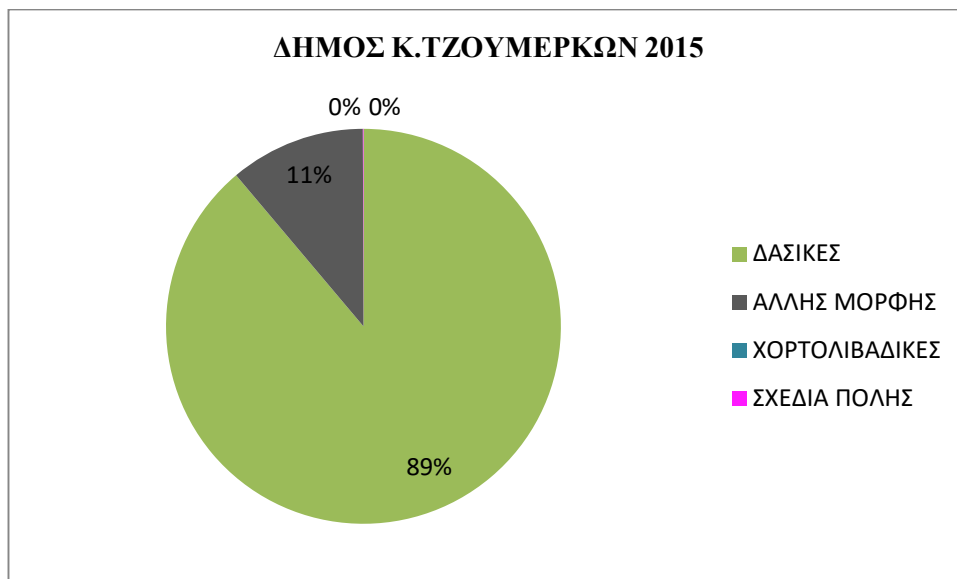

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

- Δ.Κ.ΤΖΟΥΜΕΡΚΩΝ ΔΑΣΙΚΕΣ 2015
- Δ.Κ.ΤΖΟΥΜΕΡΚΩΝ ΧΟΡΤΟΛΙΒΑΔΙΚΕΣ 2015
- Δ.Κ.ΤΖΟΥΜΕΡΚΩΝ ΑΛΛΗΣ ΜΟΡΦΗΣ 2015
- Δ.Κ.ΤΖΟΥΜΕΡΚΩΝ ΣΧΕΔΙΑ ΠΟΛΗΣ 2015
- ΟΡΙΑ ΔΗΜΟΥ Κ ΤΖΟΥΜΕΡΚΩΝ

4.10 Χάρτης

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΜΟΡΦΩΝ ΚΑΥΨΗΣ ΓΗΣ Δ.Κ.ΤΖΟΥΜΕΡΚΩΝ 2015

4.10 Διάγραμμα

ΠΙΝΑΚΑΣ ΜΟΡΦΩΝ ΚΑΥΨΗΣ ΓΗΣ Δ.Κ.ΤΖΟΥΜΕΡΚΩΝ 2015

ΔΑΣΙΚΕΣ	454090.5 ΣΤΡ
ΑΛΛΗΣ ΜΟΡΦΗΣ	56788.8
ΧΟΡΤΟΛΙΒΑΔΙΚΕΣ	14.09 ΣΤΡ
ΣΧΕΔΙΑ ΠΟΛΗΣ	202.59 ΣΤΡ.

4.10 Πιν.

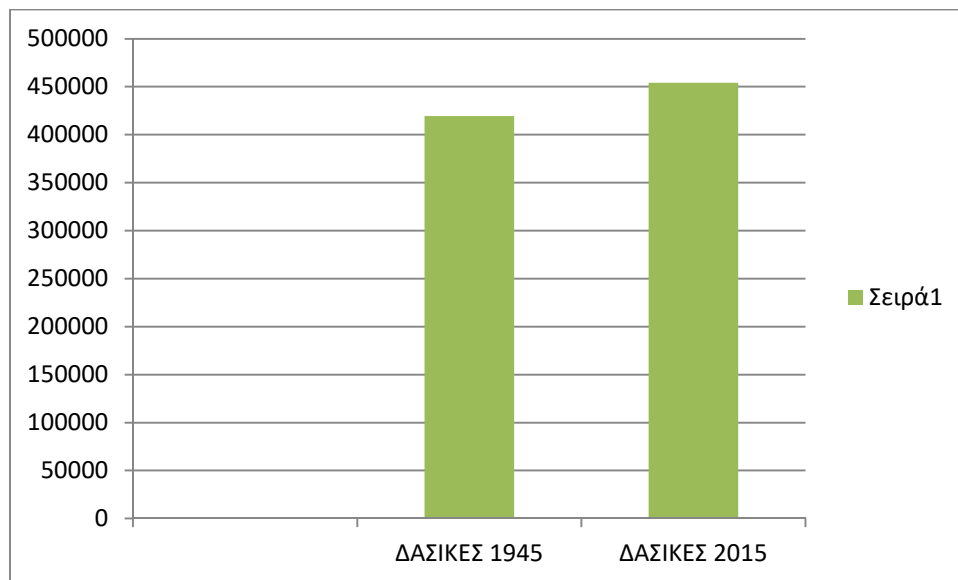
Παρατηρείται αύξηση των δασών και δασικών εκτάσεων το 2015 κατά 34538, 7 στρ. και μείωση των εκτάσεων άλλης μορφής κατά 34313.6 στρ. Οι χορτολιβαδικές εκτάσεις μειώθηκαν κατά 225,1 στρ. και εξελίχθηκαν σε δασικές. Στην ουσία όσες εκτάσεις άλλης μορφής εγκαταλείφθηκαν από τους ιδιοκτήτες τους δασώθηκαν και εμφανίζονται ως δασικές και εξαιτίας της μείωσης της βοσκής οι χορτολιβαδικές εξελίχθηκαν σε δασικές.

ΔΑΣΙΚΕΣ ΕΚΤΑΣΕΙΣ αυξήθηκαν κατά 34538,7 στρ.

ΑΛΛΗΣ ΜΟΡΦΗΣ μειώθηκαν κατά 34313,6 στρ.

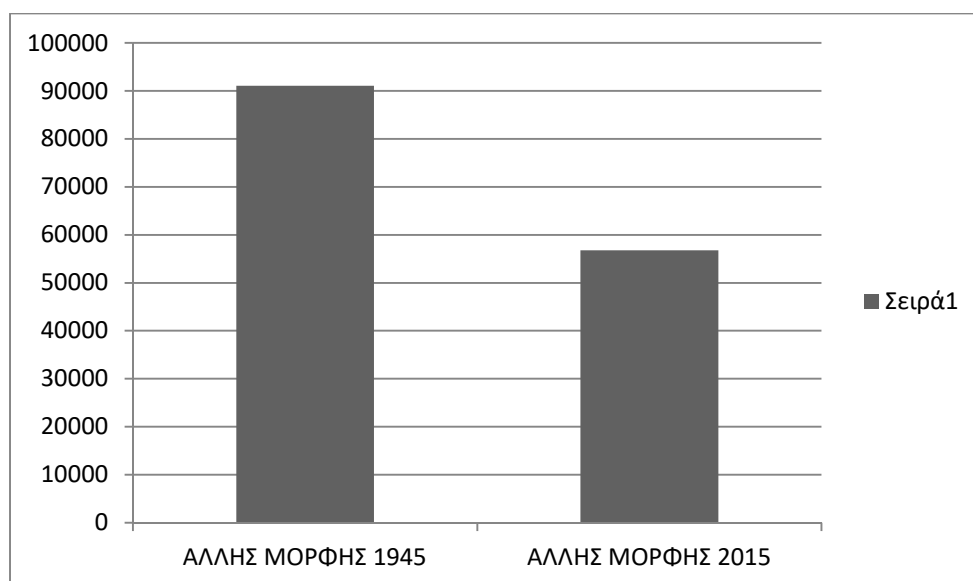
ΧΟΡΤΟΛΙΒΑΔΙΚΕΣ μειώθηκαν κατά 225,1 στρ.

ΓΡΑΦΗΜΑ ΜΕΤΑΒΟΛΩΝ ΔΑΣΙΚΩΝ ΕΚΤΑΣΕΩΝ Δ.Κ.ΤΖΟΥΜΕΡΚΩΝ

4.13 Γράφημα

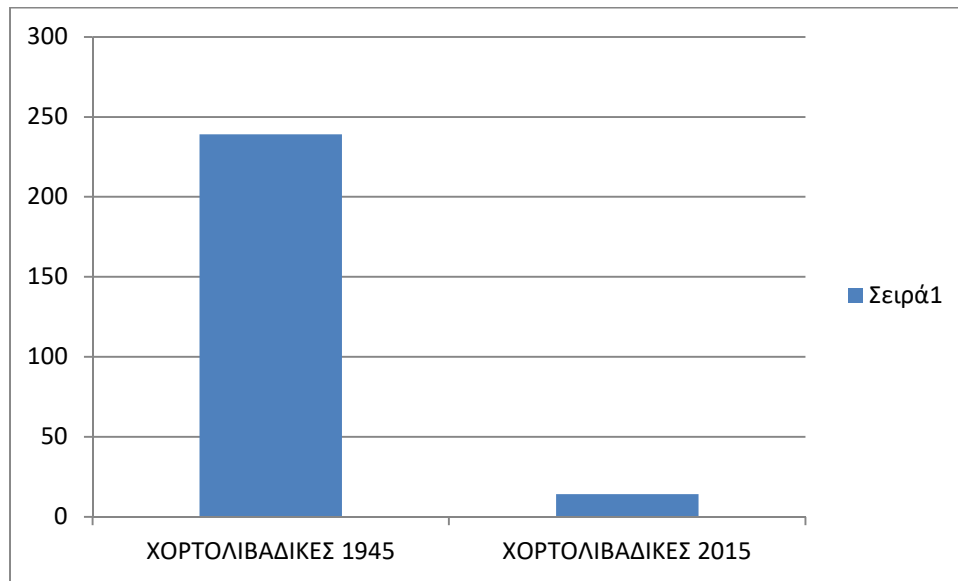
ΓΡΑΦΗΜΑ ΜΕΤΑΒΟΛΩΝ ΕΚΤΑΣΕΩΝ ΑΛΛΗΣ ΜΟΡΦΗΣ Δ.Κ.ΤΖΟΥΜΕΡΚΩΝ

4.14 Γράφημα

ΓΡΑΦΗΜΑ ΜΕΤΑΒΟΛΩΝ ΧΟΡΤΟΛΙΒΑΔΙΚΩΝ ΕΚΤΑΣΕΩΝ

Δ.Κ ΤΖΟΥΜΕΡΚΩΝ

4.15 Γράφημα

Η αύξηση των δασικών εκτάσεων καθώς και η εξέλιξη των χορτολιβαδικών εκτάσεων σε δασικές στους Δήμους Κ.Τζουμέρκων και Γ.Καραισκάκη επέρχεται κυρίως ως αποτέλεσμα της εγκατάλειψης των ορεινών χωριών στις δεκαετίες 1960 και 1970 και της αθρόας μετεγκατάστασης των κατοίκων στις πόλεις. Η επακόλουθη παρακμή των παραδοσιακών επαγγελμάτων μέσω των οποίων βιοπορίζονταν οι κάτοικοι των περιοχών αυτών -κτηνοτροφία και γεωργία μικρής κλίμακας - έδωσε το περιθώριο στις εκτάσεις να μεταβούν από αγροτικές σε δασικές. Επιπλέον άλλες δραστηριότητες που σχετίζονταν με το δάσος έπαψαν να έχουν οικονομικό αντίκρισμα . Ένα τέτοιο παράδειγμα είναι η απόληψη ερεικόριζας η οποία μέχρι και το 1970- αλλά και την επόμενη δεκαετία σε μικρότερο βαθμό- απασχολούσε ένα μεγάλο τμήμα του παραδασόβιου πληθυσμού αυτών των κοινοτήτων. Όπως φαίνεται από τις παλιότερες διαχειριστικές μελέτες και τους πίνακες υλοτομίας των αντίστοιχων δασών που υπάρχουν στο αρχείο της Δ/σης Δασών Άρτας η απόληψη ερεικόριζας προβλεπόταν πάντα στον πίνακα των

καρπώσεων του δάσους, Σήμερα παρότι προβλέπεται η απόληψη της στις διαχειριστικές μελέτες δεν υπάρχει το ανάλογο ενδιαφέρον. Η ερεικόμενη χρησιμοποιείται για την κατασκευή καπνοσύριγγων και μάλιστα κατά κύριο λόγο εξαγονταν. Η ανάγκη για ξύλο ελάτης που χρησιμοποιούνταν στην κατασκευή σπιτιών και στάβλων για τις στέγες αλλά και για τα υποστυλώματα έπαψε να υφίσταται αλλά και το γεγονός ότι η ποιότητα του παραγόμενου ξύλου είναι υποβαθμισμένη.

Οι χορτολιβαδικές εκτάσεις που χρησιμοποιούνταν κυρίως ως θερινά λιβάδια των αιγοπροβάτων δέχονται λιγότερη πίεση από την βόσκηση με αποτέλεσμα να εξελιχθούν σε δασικές.

Ένα ακόμη χαρακτηριστικό των εκτάσεων σε αυτούς τους Δήμους είναι ο έντονος κατακερματισμός των μορφών , πράγμα που εξηγείται κι από το ανάγλυφο του εδάφους.

Όλα τα ανωτέρω γίνονται καλύτερα κατανοητά αν συγκριθούν και με τα δημογραφικά στοιχεία της περιοχής καθώς και τα στοιχεία που αφορούν τον αριθμό των αιγοπροβάτων που υπήρχαν στην περιοχή.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Οι αλλαγές που συμβαίνουν στην μορφή και την χρήση της γης είναι ένα πολυπαραγοντικό φαινόμενο. Οι κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες, φυσικά φαινόμενα, πολιτικές επιλογές, οι αναπτυξιακοί στόχοι οι δεσμεύσεις που η χώρα αναλαμβάνει έναντι των ευρωπαϊκών εταίρων είναι παράγοντες που καθορίζουν τον τρόπο που η πολιτεία αποφασίζει να δημιουργήσει τα κατάλληλα εργαλεία τεχνικά και νομικά και να εφαρμόσει τις αντίστοιχες πολιτικές προστασίας. Στην κατεύθυνση αυτή ο σχεδιασμός πρέπει να διαπνέεται από μακροπρόθεσμη προοπτική μιας και η οικολογία και ιδιαίτερα η δασοπονία απαιτούν μεγάλους χρόνους. Επιπλέον η βιώσιμη ανάπτυξη πρέπει να βασίζεται στην διατήρηση και προστασία του φυσικού κεφαλαίου και στην οικολογικά ορθή οικονομική δραστηριότητα. Οι πολιτικές προστασίας του περιβάλλοντος θεωρούνταν ανασταλτικός παράγοντας για την ανάπτυξη αλλά και από την άλλη πλευρά οι ανθρωπογενείς δραστηριότητες έχουν θεωρηθεί ως υπαίτιοι για την καταστροφή του περιβάλλοντος και την εξάντληση των φυσικών πόρων.

Η νομοθεσία που διέπει την προστασία των δασών και δασικών εκτάσεων στην χώρα μας είναι -όπως έχει ήδη αναφερθεί- πλούσια και σε κάποια σημεία της πρωτοποριακή. Όμως η πληθώρα δασικών νομοθετημάτων που έχουν δημιουργηθεί σε παρελθοντικό χρόνο υπό τη πίεση εντελώς διαφορετικών κοινωνικών και οικονομικών αναγκών αλλά και άλλων επιστημονικών αντιλήψεων σε σχέση με την διαχείριση και προστασία των δασών και τα οποία ισχύουν μέχρι σήμερα (π.χ ο δασικός κώδικας 86/69,ο Ν998/79) δημιουργούν ένα πλαίσιο σύνθετο και εν πολλοίς διάτρητο ως προς την εφαρμογή του. Πολλές διατάξεις είναι αλληλοσυγκρουόμενες που εκδόθηκαν υπό την πίεση συμφερόντων και κάρπωσης βραχυπρόθεσμων ωφελειών δημιουργώντας έτσι ανασφάλεια δικαίου. Άλλες φορές διατάξεις εγείρουν αντιδράσεις με αποτέλεσμα να γίνονται προσφυγές στο ΣΤΕ από πολίτες, περιβαλλοντικές οργανώσεις κτλ. <Η νομολογία στον τομέα του δασικού πλούτου έχει συγκροτήσει έναν πάγιο κορμό ερμηνευτικών προσεγγίσεων, διαμορφώνοντας εν τέλει ειδικότερους ερμηνευτικούς κανόνες. Οι κανόνες αυτοί έχουν ως αφετηρία αφενός τη ρητή συνταγματική πρόβλεψη και επιταγή για αυξημένη προστασία, εξομοιωμένη και της ίδιας έντασης για τα δάση και τις δασικές εκτάσεις και ανεξαρτήτως του ιδιοκτησιακού τους καθεστώτος και αφετέρου τη συνταγματική κατοχύρωση των οικείων εννοιών (δάσος και δασική έκταση) με τη ρητή διατύπωσή τους στο πλαίσιο της ερμηνευτικής δήλωσης του άρθρου 24 του Συντάγματος>(Μαριά Ε.-Α.,2011).

Η κωδικοποίηση και ο εκσυγχρονισμός της δασικής νομοθεσίας με βάση τις αντιλήψεις της σύγχρονης δασοπονίας για την αντιμετώπιση των δασών όχι μόνο ως οικονομικού πόρου αλλά πρωτίστως ως περιβαλλοντικού αγαθού από το οποίο απορρέουν αμέτρητες ωφέλειες ,είναι βασικά προαπαιτούμενα στην κατεύθυνση της προστασίας και της αειφόρου ανάπτυξής τους.

Στην Π.Ε Άρτας η μεταβολή των δασών και δασικών εκτάσεων δεν γίνεται τόσο εμφανής σε αριθμούς γιατί εξισορροπείται από την αντίρροπη τάση αύξησης των δασικών εκτάσεων εκεί όπου εγκαταλείπεται η κτηνοτροφία και εξελίσσεται η φυσική διαδοχή ή στις περιπτώσεις που εγκαταλείπεται η καλλιέργεια οριακών γαιών αλλά και αντίθετα μειώνονται οι δασικές και χορτολιβαδικές στις περιοχές που οι πιέσεις για επέκταση της καλλιεργήσιμης γης και οικισμού είναι αυξημένες..

Η χαρτογραφική προβολή αυτών των δεδομένων που έχει παρουσιαστεί, δίνει καλύτερη εικόνα των μεταβολών που έχουν συντελεστεί και εμφανίζει τις αντίθετες

αυτές τάσεις. Συνολικά παρατηρείται μια ομογενοποίηση στην χρήση του χώρου, πράγμα που παρατηρείται γενικότερα στον Ελλαδικό χώρο σύμφωνα και με την έκθεση του WWF Ελλάς (Λιαρίκος, Κ., Μαραγκού, Π., & Παπαγιάννης Θ. (επιμ. έκδοσης) 2012). Η ομογενοποίηση αυτή υποβαθμίζει τις οικολογικές αξίες και αποσταθεροποιεί τα οικοσυστήματα.

Εν κατακλείδι θα μπορούσαμε να πούμε ότι οι παράγοντες που έχουν επιδράσει στις μεταβολές των εκτάσεων είναι:

- Η ιδιοκτησιακή κατάσταση πολλών δασών και δασικών εκτάσεων στην περιοχή η οποία είναι ιδιόρρυθμη _ ιδιαίτερα τα διακατεχόμενα δάση - και έχει ωθήσει τους νομείς σε εγκατάλειψη της διαχείρισης των εκτάσεων αλλά και το Δημόσιο - που σε αυτήν την περίπτωση έχει την κυριότητα - να μην μπορεί να τα διαχειριστεί επαρκώς επειδή προσκρούει σε αντιδράσεις .

- Η έλλειψη καταγραφής των δασών και δασικών εκτάσεων που θα λυθεί με την κατάρτιση του κτηματολογίου και του δασολογίου

- Το γεγονός ότι στην περιοχή δεν έχουμε τα λεγόμενα παραγωγικά δάση τα οποία θα απέφεραν άμεσα έσοδα έτσι ώστε να υπάρχει οικονομικό κίνητρο για την διαχείριση τους.

- Οι ελλείψεις χρηματοδοτήσεις στον τομέα της δασοπονίας

Η εξέλιξη της τεχνολογίας έχει συνεισφέρει σημαντικά στην επιστημονική έρευνα αλλά και στην πραγματοποίηση καλύτερου ελέγχου των μεταβολών. Η χρησιμοποίηση των εργαλείων της τηλεπισκόπησης και των γεωγραφικών συστημάτων πληροφοριών ανιχνεύει τις διαχρονικές μεταβολές των χρήσεων γης και συμβάλει στην κατανόηση των σχέσεων και των αλληλεπιδράσεων μεταξύ ανθρώπινων δράσεων και φυσικού περιβάλλοντος, και μπορεί να προβλέψει την μελλοντική τους εξέλιξη. Πέραν αυτού η εφαρμογή της ισχύουσας νομοθεσίας πραγματοποιείται πιο ολοκληρωμένα με την χρήση των εργαλείων αυτών . Το ζητούμενο στην διαχείριση και την εξέλιξη των εκτάσεων στην Π.Ε Άρτας είναι η στόχευση σε μια δασοπονία πολλαπλών σκοπών μέσω της προστασίας των οικοσυστημάτων, την βελτίωση των υποβαθμισμένων δασών την αξιοποίηση των λειτουργιών του δάσους, την προσφορά εργασίας στον παραδασόβιο πληθυσμό όπως επιτάσσουν και οι αρχές της σύγχρονης οικολογίας .

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Ένα από τα αιτήματα των σύγχρονων κοινωνιών είναι η συμμετοχή των πολιτών στις αποφάσεις που λαμβάνει η Διοίκηση και οι οποίες συνδέονται με ζητήματα που καθορίζουν τις συνθήκες ζωής τους, ελέγχοντας τις αποφάσεις αυτές και συνδιαμορφώνοντας τις. Η πολυπλοκότητα και η ιδιαιτερότητα των περιβαλλοντικών προβλημάτων έχουν αναδείξει τις διαδικασίες και τις μεθόδους συμμετοχής των πολιτών ως σημαντικά εργαλεία επίλυσης των προβλημάτων αυτών. Έρευνες έχουν αποδείξει ότι όταν οι πολίτες δεσμεύονται σε μια σειρά δράσεων μετά από δική τους επιθυμία, έχουν μεγαλύτερες πιθανότητες επιτυχίας και μακρόχρονων θετικών αποτελεσμάτων των δράσεων τους (Περιβαλλοντική εκπαίδευση και η συμμετοχή των πολιτών-Παν Αιγαίου.).

Στην χώρα μας η περιβαλλοντική εκπαίδευση παρέχεται μέσα από τα προγράμματα σπουδών τα τελευταία 30 χρόνια επομένως γίνεται αντιληπτό ότι μεγάλο ποσοστό των σημερινών ενηλίκων δεν έχει λάβει κάποια επιμόρφωση για το περιβάλλον. Οι πολίτες αυτοί πιθανόν να διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο σε αποφάσεις που λαμβάνονται για περιβαλλοντικά ζητήματα είτε λόγω της ιδιότητας τους (δημόσιοι υπάλληλοι, αιρετοί κτλ.) είτε ως δυναμικά ενεργοί πολίτες. Από έρευνες που έχουν γίνει έχει φανεί ότι υπάρχει ευαισθητοποίηση του κοινού για τα θέματα του περιβάλλοντος όμως αυτή υπάρχει σε επίπεδο προθέσεων και όχι σε επίπεδο αλλαγής στάσεων και δραστηριοποίησης. Τις περισσότερες φορές τα άτομα έχουν γνώσεις για τα περιβαλλοντικά θέματα δεν γνωρίζουν όμως τους τρόπους με τους οποίους θα μπορούσαν να συμμετάσχουν στην επίλυση τους ή την έκφραση των απόψεων τους. Δεδομένου ότι οι ενήλικες έχουν παγιωμένες αντιλήψεις και του γεγονότος ότι πολλές φορές ο ρόλος τους απαξιώνεται από την πολιτεία στον βωμό προσωπικών συμφερόντων καθιστούν την περιβαλλοντική εκπαίδευση και δραστηριοποίηση των ενηλίκων ένα δύσκολο πόνημα. Είναι επομένως προφανές ότι η πολιτεία πρέπει να στοχεύσει στην περιβαλλοντική εκπαίδευση ενηλίκων ιδιαίτερα των ατόμων που συμμετέχουν στην λήψη αποφάσεων ή την εφαρμογή μέτρων που αφορούν στην προστασία του περιβάλλοντος.

Στην περιβαλλοντική νομοθεσία που ισχύει στην χώρα μας υπάρχουν αρκετές διατάξεις που στοχεύουν στην ενημέρωση και ευαισθητοποίηση των πολιτών σχετικά με περιβαλλοντικά ζητήματα καθώς επίσης υπάρχει και η πρόβλεψη για τις διαδικασίες συμμετοχής στη λήψη αποφάσεων.

Στο άρθρο 21 του Ν.998/79 προβλέπεται η σύνταξη εντύπων, η παροχή βραβείων και η οικονομική ενίσχυση σωματείων προς ανάπτυξη φιλοδοσικού πνεύματος. Επιπλέον για την περιβαλλοντική εκπαίδευση του κοινού προβλέπεται η παραγωγή και προμήθεια κάθε είδους ενημερωτικού υλικού για την προστασία των δασών ,η

οργάνωση συνεδρίων και συμποσίων ,η διεξαγωγή επιμορφωτικών σεμιναρίων σε σχολεία ,περιβαλλοντικές οργανώσεις ,συλλόγους .

Σύμφωνα με τον Νόμο 1650/86 για τη Προστασία του Περιβάλλοντος τίθεται ως βασικός στόχος .η ευαισθητοποίηση και η ενεργοποίηση των πολιτών στα θέματα προστασίας του περιβάλλοντος μέσα από τη σωστή πληροφόρηση και εκπαίδευση .Στο άρθρο 5, καθορίζεται το αναγκαίο περιεχόμενο της μελέτης περιβαλλοντικών επιπτώσεων σε διάφορες κατηγορίες έργων και προβλέπεται διαδικασία συμμετοχής των πολιτών πριν τη τελική απόφαση. Πιο συγκεκριμένα, σύμφωνα με τη παράγραφο 2, του άρθρου 5: *<Το οικείο νομαρχιακό συμβούλιο λαμβάνει γνώση της μελέτης περιβαλλοντικών επιπτώσεων και πριν από την έγκρισή της ενημερώνει κάθε πολίτη και τους φορείς εκπροσώπησης του, για να εκφράσουν τη γνώμη τους. Ο τρόπος ενημέρωσης καθορίζεται με απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων>* Επιπλέον θεσπίζεται η ίδρυση του Ενιαίου Φορέα Περιβάλλοντος, ανάμεσα στις αρμοδιότητες του οποίου είναι η εκπόνηση προγραμμάτων περιβαλλοντικής ενημέρωσης των πολιτών και ιδιαίτερα των μαθητών και σπουδαστών όλων των βαθμίδων της εκπαίδευσης. Με την Υπουργική Απόφαση 7792/1440 του 1995, παρέχεται ελεύθερη πρόσβαση του κοινού στις δημόσιες αρχές για πληροφορίες σχετικά με το περιβάλλον και αποτελεί την εναρμόνιση με την Οδηγία 90/313/ΕΟΚ σχετικά με την ελεύθερη πληροφόρηση για θέματα περιβάλλοντος.

Μια ομάδα ενηλίκων που θα πρέπει να είναι καλά ενημερωμένη σχετικά με τα περιβαλλοντικά θέματα είναι τα αιρετά στελέχη της αυτοδιοίκησης. Τα άτομα αυτά εμπλέκονται σε όλα τα επίπεδα των διοικητικών δομών είτε σε περιφερειακό, είτε σε επίπεδο δήμων κτλ και καλούνται να πάρουν αποφάσεις, να προτείνουν λύσεις ,να υποστηρίξουν απόψεις.

Μια άλλη ομάδα ενηλίκων που χρήζει περιβαλλοντικής επιμόρφωσης είναι οι δημόσιοι υπάλληλοι και ιδιαίτερα εκείνοι που ασχολούνται στον τομέα του περιβάλλοντος. Οι υπάλληλοι αυτοί καλούνται να γνωμοδοτήσουν σε έργα και επεμβάσεις ,να εκφέρουν άποψη σύμφωνα με τον Νόμο και πολλές φορές να προασπίσουν τα συμφέροντα του Δημοσίου για το κοινό καλό Αυτού του είδους η εκπαίδευση θα πρέπει να παγιωθεί ως στάση ζωής.

Σύμφωνα με την <Γνωμοδότηση της Επιτροπής των Περιφερειών με θέμα «Εκπαίδευση και αύξηση της συνειδητοποίησης για την προώθηση της αειφόρου ανάπτυξης» (2008/C 53/06)>

- η εκπαίδευση για την αειφόρο ανάπτυξη δεν μπορεί να εφαρμοσθεί αποτελεσματικά χωρίς τη συμμετοχή των τοπικών και περιφερειακών αρχών, δεδομένου ότι σε πολλά κράτη μέλη οι τοπικές και περιφερειακές αρχές διαδραματίζουν έναν κεντρικό ρόλο στην εκπαίδευση του κοινού για την αειφόρο ανάπτυξη
- Καλεί τις τοπικές και περιφερειακές αρχές να συνεργαστούν με τα μέσα μαζικής ενημέρωσης και να διαδραματίσουν κεντρικό ρόλο στη διάδοση της ιδέας της αειφόρου ανάπτυξης, των βασικών αρχών της και των πλεονεκτημάτων που προσφέρει, σε ένα όσο το δυνατό ευρύτερο κοινό και σε

γλώσσα κατανοητή, καθώς και στην προώθηση και στήριξη του δημόσιου διαλόγου για τα θέματα αυτά.

- Φρονεί ότι πρέπει να συνεχιστούν οι δράσεις για την καθιέρωση στενότερης συνεργασίας μεταξύ των τομέων της επιστήμης, της εκπαίδευσης και των περιφερειακών διοικήσεων

Ως εκ τούτων προτείνεται η διεξαγωγή ενός προγράμματος περιβαλλοντικής επιμόρφωσης που θα απευθύνεται σε αιρετά στελέχη και δημόσιους υπαλλήλους αλλά και σε κάθε πολίτη που θέλει να συμμετέχει στα τεκταινόμενα της περιοχής.

Σχέδιο προγράμματος

Θέμα προγράμματος: Το δάσος, η αξία του και η αναγκαιότητα βιωσιμότητάς του. Συμμετοχή και δράση

Σκοπός: Η γνωριμία με το δάσος και μέρος της βιοποικιλότητάς του, η κατανόηση της σχέσης ζωής δάσους – κοινωνίας, η ευαισθητοποίηση στις συνέπειες των καταστροφών, η κατανόηση της αναγκαιότητας για αειφορική διαχείριση του δάσους. Τα δάση και οι δασικές εκτάσεις του τόπου μας

Κριτήρια επιλογής του θέματος:

Η σημασία και η αξία του δάσους για τη ζωή στον πλανήτη..

Η αναγκαιότητα της ενημέρωσης για τα δάση της περιοχής μας

Η δυνατότητα βιωματικής προσέγγισης του θέματος από όλους.

Η ευκαιρία μέσω της υλοποίησης του προγράμματος, της συνειδητοποίησης του ρόλου ,της ευθύνης και των μέσων των ατόμων για την προστασία του.

Η παρουσίαση των προοπτικών ανάπτυξης και χρήσης του.

Υποθέματα

- Τα δάση της περιοχής μας-- Σημαντικά είδη χλωρίδας με έμφαση στα ενδημικά (δέντρα - θάμνοι) - Ζώνες βλάστησης.
- Σημαντικά είδη πανίδας με έμφαση στα ενδημικά.
- Απειλές-Υποβάθμιση -Νομικό καθεστώς-Νομικά εργαλεία προστασίας
- Συμμετοχή και δράση-Ο ρόλος των αιρετών της τοπικής αυτοδιοίκησης στην λήψη μέτρων και την εξασφάλιση χρηματοδοτήσεων
- Ο ρόλος των πολιτών
- Η συνεισφορά του στην οικονομία-Επαγγέλματα που φθίνουν -Νέες προοπτικές που ανοίγονται
- Η χρησιμοποίηση του ως πόρο αναψυχής Σύνδεσή του με οικοτουρισμό και ήπιες μορφές οικονομικής δραστηριότητας
- Το περιαστικό δάσος της Άρτας -Απειλές ,αξιοποίηση, προστασία
- Το μονοπάτι της βίδρας - μια μαγευτική διαδρομή παράλληλα με τον Άραχθο μέσα από τα δάση της περιοχής -Προοπτικές και σύνδεση με άλλες δραστηριότητες περιήγησης και περιβαλλοντικής ενημέρωσης

Στόχοι /επιδιωκόμενα αποτελέσματα

Μετά την υλοποίηση του προγράμματος, οι εκπαιδευόμενοι να είναι σε θέση:

- Να προσεγγίζουν σφαιρικά τα περιβαλλοντικά θέματα και ιδιαίτερα εκείνα που σχετίζονται με τα δασικά οικοσυστήματα,

- Να κατανοούν τις σχέσεις που συνδέουν τις θεωρητικές γνώσεις με τους τρόπους επίλυσης των προβλημάτων ,
- Να συνειδητοποιήσουν την αναγκαιότητα της ενεργητικής συμμετοχής & συγκεκριμένης δράσης.
- Να εκτιμήσουν τη σημασία των δασικών οικοσυστημάτων και την οικονομική διάσταση του δάσους στο παρελθόν, στο σήμερα και στο μέλλον
- Να κατανοήσουν την αναγκαιότητα της αειφορικής ανάπτυξης των ανθρώπινων δραστηριοτήτων που σχετίζονται με το δάσος
- Να συνειδητοποιήσουν τις απειλές και τις πιέσεις που δέχεται ένα δασικό οικοσύστημα και ειδικότερα αυτές που αφορούν στα δάση της περιοχής (αλόγιστη υλοτομία, υπερβόσκηση, εκχερσώσεις, παράνομες δραστηριότητες)
- Να κατανοήσουν τους τρόπους συμμετοχής στην λήψη αποφάσεων και τα εργαλεία με τα οποία μπορεί να επικοινωνήσουν τις απόψεις τους.
- Να ενημερωθούν για την σύνδεση της προστασίας των δασών με την ευημερία και την οικονομία μέσα από προτάσεις ορθολογικής διαχείρισης,(αναψυχή, υγιεινή διαβίωση) και να αναπτύξουν κριτική ικανότητα για ενέργειες που γίνονται στα δάση της περιοχής.
- Να συνειδητοποιήσουν τις δυνατότητες μιας ήπιας οικοτουριστικής ανάπτυξης η οποία θα αποφέρει πολλαπλά μακροπρόθεσμα οφέλη

Μέσα -εργαλεία-Μέθοδοι

- Διαλέξεις-Σεμινάρια
- Ομάδες συζήτησης
- Εντοπισμός-επισήμανση -καταγραφή σημαντικότερων προβλημάτων
- Συγκέντρωση στοιχείων, κατεργασία, παρουσίαση και συσχέτιση τους με τις τεχνικο-οικονομικές και κοινωνικό-οικονομικές παραμέτρους της περιοχής μελέτης
- Μελέτη πεδίου-Αναγνωριστικές περιηγήσεις στα δάση της περιοχής
- Μελέτη επίλυσης περιβαλλοντικού προβλήματος-Προτάσεις αντιμετώπισης και δράσης

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Arcis –Εισαγωγήστο ArcGis-Marathon Data systems

Αθανασιάδης ,Ν.,Δασική Βοτανική Ι και ΙΙ(1986) Θεσσαλονίκη ,Εκδόσεις Γιαχουδη-Γιαπούλη

Αθανασιάδης ,Ν.,(1986) Δασική Φυτοκοινωνιολογία ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ ,Εκδόσεις Γιαχουδη-Γιαπούλη

Αστέρη ,Κ.,(1990) Δασική Διαχειριστική τόμοι Α΄και Β΄. Θεσσαλονίκη Εκδόσεις Α.Π.Θ.

Βαρθολομαίος,Α.,Καρνάβου,Ε.«Άπαξ δάσος πάντα δάσος» Οι πολιτικές της αποδάσωσης στην Ελλάδα
https://www.topo.auth.gr/main/images/pdf/TOMOS_MYRIDIS/31_Vartholomaios.pdf

Βασιλείου Χρ. &Γούπος Χρ. (2014). Γενικές Αρχές Δικαίου Περιβάλλοντος από Νομική και Δασοπολιτική σκοπιά. Θεσσαλονίκη, Θεσσαλονίκη: Α.Π.Θ.

Γεωργιάδου ,Μ., (2004) ,Δασική Νομοθεσία. Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη

Γιαννιός,Ε. (2018)Το ιδιοκτησιακό καθεστώς των δασικών οικοσυστημάτων, ιστορικό ,ανάλυση, προοπτικές. Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας .Βόλος

Γιαννιός ,Ε.,Χαινταρλής ,Μ., Ζητήματα δημόσιας δασικής ιδιοκτησίας -Ιστορικό - Ανάλυση -Προοπτικές . <http://www.xorodikaiosini.gr/zitimata-dasikis-idioktisiias/>

Γούπος,Χ.,(2008) Δασικό Δίκαιο (Πανεπιστημιακές παραδόσεις).Θεσσαλονίκη :Εκδόσεις Α.Π.Θ

Δέμος,Α.,. Πρωινός Λόγος Ηπείρου (<https://dasarxeio.com/2015/10/01/24149/>,)

Δ/ση Δασών Άρτας αρχείο (Διαχειριστικές μελέτες, Φάκελοι δάσους, Βιβλίο Στατιστικής πυρκαγιών ,κτλ)

Δικηγορικός σύλλογος Αθηνών, (2008-2009) Δίκαιο του Περιβάλλοντος. Πρακτικά Σεμιναρίων .Τόμος 1

Δούκας ,Κ.-Α.,(2019) Προστασία φυσικού Περιβάλλοντος και Δασικοί χάρτες<https://dasarxeio.com/2019/02/21/64388/>

Δούκας ,Κ.-Α(2019) Αλληλένδετες καθυστερήσεις μεταξύ Δασικών Χαρτών, Δασολογίου και Κτηματολογίου <https://dasarxeio.com/2019/12/08/74018/>

Δούκας ,Κ.-Α (2018).Δασικό Κτηματολόγιο &Δασικοί Χάρτες,ΕκδόσειςΤζιόλα

Δ.Π.Θ, Θέματα Δασολογίας και Διαχείρισης Περιβάλλοντος και Φυσικών Πόρων, τόμοι 1-10. Περιοδική Έκδοση Τμήματος Δασολογίας και Διαχείρισης Περιβάλλοντος και Φυσικών Πόρων του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης .

Ελευθεριάδου, Σ.,(2018) Οχλούσες δραστηριότητες και δασική πολιτική . Πάτρα Ε.Α.Π

Ελληνική Λιβαδοπονική Εταιρία. 2010. Λιβαδοπονία και Ποιότητα Ζωής. Πρακτικά 7ου Πανελληνίου Λιβαδοπονικού Συνεδρίου. Ξάνθη, 14-16 Οκτωβρίου 2010

Ελληνικά δάση Ο.Ε. Λάγκας,Γ.-Βικελούδας,Δ. ,Τζομπανίκος,Δ., (2020) .Μελέτη κατάρτισης του δασικού χάρτη της Περιφερειακής ενότητας Άρτας (Δ7-05)για το Ελληνικό Κτηματολόγιο. Τελική υποβολή 2ου σταδίου

Ελληνική στατιστική αρχή .Απογραφές πληθυσμού 1951,1981, 2011

Ελληνική στατιστική αρχή . Έρευνες φυτικού/ζωικού κεφαλαίου

Ζέρβας, Γ.(2000)Πιλοτική διαχειριστική μελέτη υποβαθμισμένων βοσκοτόπων Ν.Άρτας .Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Ζωμενή, Μ.,(2009) Ανθρώπινες δραστηριότητες, αλλαγές χρήσεων γης και η επίδρασή τους στο τοπίο και στα είδη προτεραιότητας. Τμήμα Βιολογίας Α.Π.Θ

Κανδρέλης Σ. 2000. Τεχνολογία λιβαδοπονικών συστημάτων. Άρτα

Καυκαλά ,Ε.,(2014) Διερεύνηση με την χρήση νέων τεχνολογιών των μεταβολών της δασικής κάλυψης περιοχών της ΒΔ Ελλάδας και πιθανές συνέπειες τους στις υποδομές τω περιοχών αυτών. Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Καπετάνιος, Α. (2014) ‘Η περιπέτεια του ορισμού του δάσους’, διαθέσιμο στο: <https://dasarxeio.com/2014/06/14/13971/>, τελευταία πρόσβαση στις 10/5/2020.

Καραουλάνης, Θ. (2016). *GREEN AGENDA*. Ανάκτηση 2018, από GREEN AGENDA: greenagenda.gr > ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Κοράκης,Γ.,(2015) Δασική Βοτανική Εκδόσεις Κάλιππος.

Μακρή,Ι., (1999) Δασική Νομοθεσία Θεσσαλονίκη Εκδόσεις: Σάκκουλα

Μαριά, Ε.-Α. (1998) Η νομική προστασία των δασών, Αθήνα-Κομοτηνή: Αντ. Ν. Σάκκουλας

Μαριά, Ε.-Α. (2006) ‘Συνταγματική προστασία δασών και αναθεώρηση του Συντάγματος’, Νόμος και Φύση, <http://nomosphysis.org.gr/10657/suntagmatiki-prostasia-dason-kai-anatheorisi-tou-suntagmatos-noembrios-2006/>, τελευταία πρόσβαση στις 15/03/2020.

Μαριά, Ε.-Α. (2008) ‘Οι έννοιες του δάσους και της δασικής έκτασης κατά το ν. 3208/2003 και η νομολογιακή τους ανάγνωση – Κριτικές σκέψεις με αφορμή την ΣτΕ 3559/2008’, Περιβάλλον και Δίκαιο

Μαριά, Ε.-Α. (2010) ‘Η νομολογιακή ερμηνεία της συνταγματικής διάταξης του άρθρου 117 § 3 για τις αναδασώσεις’, Νομικό Βήμα

Μαριά, Ε.-Α. (2011) ‘Δάση και δασικές εκτάσεις: Από τον εννοιολογικό προσδιορισμό στην προστασία τους. Η στάση της νομολογίας’ στο Δίκαιο του Περιβάλλοντος. Πρακτικά Σεμιναρίων 2008-2009. Τόμος Ι, Αθήνα: Δικηγορικός Σύλλογος Αθηνών, σελ. 53-96.

Μαριά, Ε.-Α. (2017) ‘Κατάρτιση δασικών χαρτών και διαδικασία κτηματογράφησης: Η μεταξύ τους σχέση στη νομολογία του ΣτΕ’, Περιβάλλον και Δίκαιο, (3), σελ. 401-411. 15.Μαριά, Ε.-Α. (2018) Δασική Νομοθεσία, Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη.

Μενουδάκος, Κ., 2008. Η προστασία των δασικών οικοσυστημάτων πριν και μετά το Σύνταγμα 1975/2001, Νόμος και Φύση.

<https://nomosphysis.org.gr/11310/i-prostasia-ton-dasikon-oikosustimatou-prin-kai-meta-to-suntagma-19752001-martios-2008/>ανάκτηση 05/2020

Μπαμπαγεωργόπουλος, Θ., (2016) Η Νομική προστασία των δασών. Τμήμα Νομικής Α.Π.Θ.

Μπόκαρης, Ν., Η εμπειρία από το ελληνικό θεσμικό πλαίσιο δασοπροστασίας http://portal.tee.gr/portal/page/portal/SCIENTIFIC_WORK/anasigr/files/Bokaris-Imerida-ForFire-Harokopio.pdf

Μπριάστικας, Κ. (2011). Οι πολιτικές και οι πρωτοβουλίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την αειφόρο διαχείριση των δασών και η προσαρμογή της ελληνικής δημόσιας διοίκησης στο νέο ευρωπαϊκό περιβάλλον. Πανεπιστήμιο Μακεδονίας. Θεσσαλονίκη.

Ντάφης, Σπ., Δασική Οικολογία (1986) Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Γιαχούδη-Γιαπούλη

Ντάφης, Σπ., Χατζηστάθης, Α., Αναδασώσεις Δασικά φυτώρια (1989) Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Γιαχούδη-Γιαπούλη

Οικονομική Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για την Ευρώπη, (2003) Η κατάσταση των δασών στην Ευρώπη, Ομοσπονδιακό ερευνητικό κέντρο για τα δάση και τα δασικά προϊόντα (BFH)

Πανεπιστήμιο Αιγαίου-Περιβαλλοντική εκπαίδευση και η συμμετοχή των πολιτών <https://eclass.aegean.gr/modules/document/file.php/ENV108/7%CE%B7%20%CE%B4%CE%B9%CE%AC%CE%BB%CE%B5%CE%BE%CE%B7.ppt>

Παπαγεωργίου,Α., Καρέτσος, Γ., Κατσαδωράκης ,Γ.,(2012)Το Δάσος Μια Ολοκληρωμένη Προσέγγιση.WWF Ελλάς

Παπαθανασόπουλος, Α. (2014α) Το Δίκαιο των Δασικών Οικοσυστημάτων, Αθήνα: Νομόραμα

Παπαθανασόπουλος, Α. (2014β) Το Δίκαιο των Δασικών Οικοσυστημάτων Συμπλήρωμα, Αθήνα: Νομόραμα

Παπασταύρου, Α. (2008). Δασική Πολιτική τεύχος Α΄.Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Πήγασος

Παπαστερίου, Δ. (2017) Δασικό δίκαιο και Εθνικό Κτηματολόγιο, Αθήνα – Θεσσαλονίκη: Σάκκουλας

Παυλάκη, Σ.(2016),Δασική ιδιοκτησία - Μαχητό τεκμήριο κυριότητας Δημοσίου και Χρησικτησία επί δημοσίων κτημάτων»,<https://dasarxeio.com/2016/03/02/29041/>

Παυλάκη ,Σ., (2017)Ζητήματα παραχώρησης δημόσιας δασικής κτήσης στην πρόσφατη νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας. Παρέμβαση στο πλαίσιο επιστημονικής Ημερίδας με θέμα: «Η Προστασία των Δασών υπό το πρίσμα του Κτηματολογικού Δικαίου», που διοργάνωσε η Εταιρεία Νομικών Βορείου Ελλάδος (ENOBE), την Παρασκευή 17 Μαρτίου 2017, στο Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο Θεσσαλονίκης, σειρά ENOBE, τ. 73/2017, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα Θεσσαλονίκη

Παυλάκη, Σ.(2019) Η αειφορία των δασών στο ισχύον νομοθετικό πλαίσιο. <https://dasarxeio.com/2019/05/19/67704/>

Ρήτου, Γ.,Τρομπούκης, Α., Η περιβαλλοντική φιλοσοφία στον σχεδιασμό της πόλης (2003) .Κουλτούρα

Ρόζος, Ν. (2006) ‘Η αντιμετώπιση από τη νομοθεσία και τη νομολογία ορισμένων ζητημάτων που αφορούν εκτάσεις με δασική βλάστηση’, Νόμος και Φύση, διαθέσιμο στο: <http://nomosphysics.org.gr/10486/i-antimetopisi-apo-ti-nomothesia-kai-tinomologia-orismenon-zitimaton-pou-aforoun-ektaseisme-dasiki-blastisi-iounios2006/> τελευταία πρόσβαση στις 20/04/2020.

Σφήκα,Γ., (1991)Δέντρα και Θάμνοι της Ελλάδας ,Εκδόσεις Ελληνική Φύση.

Ταμπάκης ,Σ.,Τσαντόπουλος ,Γ., Ανδρέα, Β.(2014) Πολιτικές διαχείρισης προστατευμένων περιοχών. Τμήμα Δασολογίας και διαχείρισης φυσικών πόρων του Δ.Π.Θ.

Τσαγκάρη,Κ., Καρέτσος, Γ. ,Προύτσος, Ν., (2011) Δασικές πυρκαγιές Ελλάδας 1983-2008 . Εκδ.WWF Ελλάς και ΙΜΔΟ &ΤΔΠ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΓΕΩΡΓΙΑΣ ,(2003)Απολογισμός Δραστηριοτήτων Δασικών Υπηρεσιών Υπουργείου Γεωργίας 2002 .ΑΘΗΝΑ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΓΕΩΡΓΙΑΣ (2000),Κριτήρια και Δείκτες Αειφορικής Διαχείρισης των δασών της Ελλάδας.ΑΘΗΝΑ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΓΕΩΡΓΙΑΣ, 1992. Αποτελέσματα της πρώτης δασικής απογραφής.

Αθήνα: Γενική Γραμματεία Δασών και Φυσικού Περιβάλλοντος.

.Χατζηστάθης,Α.,Ισπικούδης,Ι.,(1995) Προστασία της φύσης και αρχιτεκτονική τοπίου ,Θεσσαλονίκη Εκδόσεις Γιαχούδη-Γιαπούλη

WWF Ελλάς (2005), Δεσμεύσεις χωρίς εφαρμογή η περιβαλλοντική νομοθεσία στην Ελλάδα

WWF Ελλάς (1999) Environmental policy -Natura 2000

Gounaridis ,D., et al (2016) Change detection of forests in Greece,Aegean Journal of Environmental Sciences vol.2

.Regato, P.,Κορακάκη,Ε., (2010)Τα μεσογειακά δάση απέναντι στην κλιματική αλλαγή.WWFΕλλάς.

ΙΣΤΟΤΟΠΟΙ

Εθνικό Τυπογραφείο <http://www.et.gr/>

Καλλιστώ <https://www.callisto.gr/blog/oi-periohes-natura-2000-tis-elladas>):

Kodiko.gr-Ελληνική Νομοθεσία

EKBY http://www.ekby.gr/ekby/el/EKBY_Natura2000_el.html

Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία <https://www.ornithologiki.gr/>

Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης C53/29/26-02-2008

NOMOTEΛΕΙΑ. (n.d.). Ανάκτηση 2020, από NOMOTEΛΕΙΑ (Τράπεζα Νομικών Πληροφοριών): <http://www.nomotelia.gr>

Πύλη εκπαιδευτικού υλικού για την περιβαλλοντική εκπαίδευση <http://www.env-edu.gr/>

Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. (n.d.). Ανάκτηση από www.consilium.europa.eu

ΥΠΕΚΑ, Ε. (2014). Υπουργείο Περιβάλλοντος & Ενέργειας. Ανάκτηση 2020, από www.ypen.gr

ΥΠΕΝ. (n.d.). Ανάκτηση 2020, από Υπουργείο περιβάλλοντος & Ενέργειας:
www.ypen.gr

ΥΠ.Α.Τ. (n.d.). Ανάκτηση 2020, από
http://www.minagric.gr/greek/agro_pol/DASIKA/Drymoi/Drymoi1.htm

<https://www.geogreece.gr/vegite.php>

<http://www.wwf.gr/images/pdfs/A3.pdf>

<http://www.oikoskopio.gr>

https://efi.int/sites/default/files/files/publication-bank/2018/efi_dp15_gre_net.pdf